

Conjuntura econòmica de les Illes Balears

Juliol 2008

índex

Resum executiu	3
I. Entorn	5
1. Internacional	5
2. Unió Europea	9
3. Espanya	11
II. Illes Balears	13
1. Agropesquer	14
2. Indústria i energia	17
3. Construcció	21
4. Serveis	23
4.1. Comerç	24
4.2. Turisme. Hosteleria	24
4.3. Turisme. Transport i comunicacions	29
4.4. Intermediació financiera	33
4.5. Serveis empresarials	34
4.6. Altres serveis	35
5. Mercat Laboral	37
5.1. Ocupació	37
5.2. Costos laboral	39
6. Preus	
7. Demanda	40
7.1. Consum	42
7.2. Turisme. Consum dels no residents	43
7.3. Inversió	44
III. Medi ambient	45
IV. Monografia	53
La fidelitat dels turistes a les Illes Balears <i>Joaquín Alegre i Magdalena Cladera</i> <i>Departament d'Economia Aplicada. UIB</i>	
Índex de taules i gràfics	61
Notes i abreviatures. Agraïments	62

Resum executiu

Taula 1. Perspectives de l'economia Balear

Taxes de variació del PIB a preus constants (en %)

	Anual			Trimestral								
	2005	2006	2007	2006 (e)				2007 (e)				2008 (a)
	(e)	(e)	(e)	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I
Zona €	1,5	2,8	2,6	3,1	2,2	2,5	3,1	3,2	2,5	2,7	2,3	2,2
Espanya	3,6	3,9	3,8	3,7	3,8	3,9	4,0	4,1	4,0	3,8	3,5	2,7
Balears	2,4	2,8	3,0	2,5	2,7	2,9	3,0	3,0	3,0	3,1	3,0	2,2
Agropesquer *	2,1	3,5	2,0									
Indústria *	1,2	1,7	1,5	1,5	1,8	1,8	1,6	1,5	1,4	1,4	1,6	1,4
Construcció *	2,5	3,7	3,7	3,3	3,7	3,9	4,0	3,9	4,0	3,8	3,0	0,2
Serveis *	2,5	2,8	3,1	2,5	2,7	2,9	2,9	3,0	3,0	3,2	3,1	2,6

Font: Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació; INE; Comissió Europea

a: avanç e: estimació p: previsió

* Taxa de variació del VAB a preus constants (en %)

Les previsions de creixement de l'activitat econòmica **mundial** pel 2008 s'han revisat a la baixa al llarg dels primers mesos de l'any. Una part important d'aquesta menor activitat té el seu origen en l'afebliment econòmic dels Estats Units. Tot i això, les dades referents al primer trimestre en termes generals són millors del que s'esperava. A més dels Estats Units, aquest és el cas de Japó, Alemanya, Regne Unit i Zona Euro, que presenten taxes de creixement pels tres primers mesos de l'any per damunt de les previsions inicials. En canvi, pel segon trimestre, els indicadors apunten cap a una activitat més moderada.

El primer trimestre, el **Regne Unit** presenta una taxa de creixement per davall del període precedent i els indicadors disponibles del segon trimestre fan pensar que es mantindrà aquesta pèrdua de dinamisme de l'activitat. El punt positiu el posa el mercat laboral, que manté la taxa d'atur en mínims històrics.

La **Zona de l'euro** manté en el 2008 la taxa de creixement del darrer trimestre del 2007. Per països, aquesta acceleració obeeix al bon ritme de creixement d'algunes de les grans economies, especialment d'Alemanya i França. En concret, Alemanya sorprèn amb una acceleració del 2,6% al primer trimestre de 2008, gràcies al bon comportament de la inversió, del consum i del sector exterior. El mercat laboral segueix amb la bona evolució

observada en el passat. Malgrat això, els indicadors disponibles del segon trimestre apunten cap a un cert minvament del ritme de creixement econòmic.

El Producte Interior Brut d'**Espanya** intensifica la tendència de desacceleració iniciada al segon trimestre de 2007, el que es reflexa també a les dades del mercat laboral. Aquest alentiment es reflecteix especialment al sector de la construcció i a la indústria. Pel costat de la demanda, el debilitament del consum privat intensifica la pèrdua de dinamisme. A més, l'Índex de Preus de Consum se situa al maig per damunt del 4,0% per setè mes consecutiu.

Les **Illes Balears** registren un creixement de 2,2% el primer trimestre de 2008, vuit dècimes per davall del nivell registrat en els trimestres de l'any passat. Per illes, la reducció és més suau en el cas de les **Pitiüses** i se situa en els ritmes de creixement de finals del 2006. **Mallorca**, que els darrers anys presentava la taxa de creixement econòmic més elevada de les illes, passa a ésser la segona més dinàmica amb un 2,3%. **Menorca**, tot i presentar un ritme moderat, també redueix lleugerament el seu creixement fins a l'1%.

L'**agricultura** s'ha vist afectada per les pluges del mes de maig, reduint la collita dels cereals i retardant la recollida de la patata. La **ramaderia** no ha pogut repercutir en els

preus els increments dels costos del pinso. La producció **pesquera** incrementa el pes i el valor econòmic de les captures.

El sector de la **indústria** registra un creixement moderat de l'1,4% en el primer trimestre de 2008. L'índex de producció industrial i l'ocupació romanen estables mentre que les exportacions de calçat i de pell i cuuro s'incrementen significativament. Pel que fa a l'**energia**, la facturació elèctrica total a Balears augmenta un 5,2% tendencial i en especial a Menorca (19%)

El sector de la **construcció** contreu el ritme de creixement fins a situar-se en el 0,2%. La davallada de compravendes d'habitatge, les turbulències del sistema financer i el descens en el nombre de projectes visats no preveuen que torni a canviar el cicle en el curt termini.

Els **serveis** són el sector amb major dinamisme en el 2008. Aquest creixement està potenciat per l'increment en el nombre de passatgers, el manteniment dels ingressos i preus dels establiments hotelers i la tendència creixent en el nombre d'afiliats. Els majors creixements es donen en els serveis sanitaris i veterinaris i en educació, mentre que els empleats en activitats immobiliàries presenten la caiguda més pronunciada.

Els primers quatre mesos de 2008 els principals indicadors de **comerç** mantenen la pèrdua de dinamisme que ja s'observava uns mesos enrere. Els consumidors han vist modificades les seves condicions de despesa per l'augment generalitzat dels preus, pel major endeutament de les famílies i pel deteriorament de la confiança.

A **hoteleria**, el nombre de pernoctacions a establiments turístics arriba als 6,1 milions fins l'abril, xifra lleugerament per sota de la registrada l'any 2007. El fet de que al març s'ha celebrat la Setmana Santa ha afectat negativament a les pernoctacions. Les Pitiüses han mostrat una dinàmica diferent a la resta de l'arxipèlag, on el nombre de viatgers allotjats en establiments hotelers s'ha incrementat un 14,4%. Fins al març, l'evolució dels ingressos i preus hotelers es mostra clarament en augment, tot i que el nombre de pernoctacions hoteleres ha estat inferior a les de 2007. Els preus d'oferta complementària (restaurants, bars i cafès) a Balears s'ha mantingut per sobre de l'índex armonitzat de la zona euro.

Els indicadors disponibles de l'activitat de **transport i comunicació** fins el mes de maig deixen palès una bona evolució pel conjunt de l'arxipèlag, tot i que a l'anàlisi per illes els resultats obtinguts divergeixen. Als aeroports de balears arriben el mes de maig un total de 1,7 milions de passatgers, un 2,7% més que el mateix mes d'un any enrere. A l'anàlisi de les dades acumulades fins maig, es reflexa pel conjunt de les illes un augment del nombre de passatgers front el mateix període d'un any enrere. En termes generals, el passatge regular fins el mes de març augmenta. En canvi, donat l'efecte Setmana Santa, el nombre de passatgers d'abril és inferior a l'abril de 2007 en un 1,0% tendencial. L'atur dels transportistes, amb motiu de les protestes per l'encariment dels carburants, va paralitzar la segona setmana de juny el tràfic marítim de mercaderies des de la península.

Els darrers mesos de 2007 i primers de 2008, el subsector dels **serveis financers** deixa enrere les elevades taxes de creixement per introduir-se en una fase de moderació. Aquesta situació, influïda pel menor dinamisme econòmic, pels ajusts del mercat immobiliari i pel relativament elevat nivell dels tipus d'interès, ha propiciat la introducció de restriccions per accedir al crèdit en el mercat financer.

Els principals indicadors del **mercat laboral** suavitzen el creixement el primer quadrimestre del 2008. El nombre d'afiliats a la Seguretat Social manté un creixement en tendència del 2%; l'augment en el sector serveis i el manteniment en la indústria compensen la davallada en la construcció. L'atur marca un any amb taxes interanuals de creixement positives. Els contractes indefinits formalitzats experimenten una considerable apujada a les Pitiüses i presenten tendències a la baixa a la resta d'illes. Descomptada la inflació, el cost total per assalariat augmenta un 2,0% el primer trimestre de 2008. Les hores efectives per assalariat es redueixen a tots els sectors, en especial a la construcció.

La taxa de variació interanual de **preus** de l'IPC per a les illes al maig augmenta fins el 4,4%, i queda situada en més del doble de l'objectiu de l'estabilitat fixat per l'autoritat monetària europea. La inflació subjacent és 1,3 punts percentuals per davall de l'índex general, per la pujada en aliments no elaborats i productes energètics, causants de l'escalada que sofreixen els preus.

El **consum** de les llars continua moderant el seu creixement, si bé els principals indicadors mantenen variacions positives. L'índex de comerç al detall remunta en el mes d'abril les davallades experimentades des de gener i se situa al mateix nivell de creixement que fa un any. A més, el consum energètic per part de les famílies s'accelera notablement a totes les illes. En canvi, les matriculacions de vehicles cauen el maig, especialment la venda a particulars. Les compres i extraccions d'efectiu realitzades a les Illes Balears amb targetes emeses a l'estranger s'han incrementat el primer trimestre un 22,1% respecte l'any passat i la despesa mitjana diària augmenta un 3,4 %.

Alguns indicadors de la **inversió** reflecteixen tendències contraposades. L'augment net de capital arriba als 113 milions d'euros el març, el que suposa un augment tendencial de més del 90%. En canvi, les turbulències financeres de caire internacional i els relativament elevats tipus d'interès dificulten la formació bruta de capital. Les matriculacions de vehicles de càrrega es redueixen notablement.

Quant a **medi ambient**, en aquest apartat monogràfic s'analitza d'una banda la càrrega demogràfica de cada illa així com la seva interrelació amb la generació de residus. L'Índex de Pressió Humana arriba a presentar per Mallorca variacions de més del 40% entre la temporada alta i la baixa. Per Menorca i les Pitiüses, durant l'estiu l'índex supera el doble del valor mínim anual. A Mallorca i a Eivissa la generació de residus presenta una tendència creixent, mentre que a Menorca un ritme semblant al de la càrrega demogràfica. Pel que fa al reciclatge, a les Pitiüses s'ha incrementat un 24% respecte al 2006, a Menorca la recollida selectiva es manté estable i a Mallorca es registra un 11%

I. ENTORN

1 Internacional

Les previsions de creixement de l'activitat econòmica mundial pel 2008 s'han revisat a la baixa al llarg dels primers mesos de l'any. De moment, es fixen en el 3,8%, vuit dècimes per davall de l'estimat pel 2007, segons la Comissió Europea. Una part important d'aquesta menor activitat té el seu origen en l'afebliment econòmic dels Estats Units, que deixa a l'economia xinesa com a motor principal de creixement de l'economia mundial.

Les pressions a l'alça sobre els preus s'uneixen als desequilibris econòmics ja existents

A les incerteses sobre els mercats financers, borsaris i del cru, s'afegeix un altre protagonista, la inflació, que es veu impulsada per l'evolució dels preus energètics i de les matèries primeres alimentàries. En aquest context

internacional, on coexisteixen inflació amb desacceleració econòmica, les diferents autoritats monetàries s'han decantat per polítiques monetàries diverses. Mentre que a uns països s'han inclinat per afavorir el creixement i mantenir o inclús davallar els tipus d'interès (com per exemple els Estats Units i Regne Unit); a d'altres, com ara la Zona euro, s'han decantat per la lluita contra la inflació amb pujades dels tipus d'interès, cosa que agreuja la desacceleració.

Pel que fa a les dades referents al primer trimestre, en termes generals es pot concloure que són millors del que s'esperava. Aquest és el cas dels Estats Units, Japó, Alemanya, Regne Unit i Zona Euro, que presenten taxes de creixement econòmic per damunt de les previsions. En canvi, pel segon trimestre, els indicadors apunten cap a una activitat més moderada.

Taula 2. Indicadors internacionals i de la Unió Europea

		PIB ^x		Taxa d'atur	Inflació ^x
		IT2007	IT2008	Mç.2008	Ab.2008
Estats Units	USA	1,5	2,5	5,1	4,0 °
Japó	NP	3,2	1,1	3,8	0,6 °
Unió Europea	UE	3,1	2,2	6,7	3,6
Regne Unit	UK	3,0	2,5	5,1 °	3,0
Zona euro	Z€	3,2	2,2	7,1	3,3
Alemanya	D	3,7	2,6	7,3	2,6
França	F	2,1	2,2	7,8	3,4
Itàlia	I	2,1	0,2	...	3,6
Espanya	E	4,1	2,7	9,3	4,2

Fonts: Eurostat i Banc d'Espanya

^x. Taxa interanual

°. Dades de febrer

Estats Units d'Amèrica

El primer trimestre de 2008 el Producte Interior Brut (PIB) dels Estats Units avança un 2,5% interanual i manté així estable la taxa del trimestre anterior. Es confirma el debilitament de la despesa en consum amb el deteriorament dels indicadors de confiança del consumidor i les vendes al detall. Pel que fa a la inversió, també s'accentua la seva caiguda i ho fa més intensament a la residencial, donat l'ajust del mercat de l'habitatge.

La depreciació del dòlar afavoreix el creixement de les exportacions dels Estats Units

Quant al sector exterior, es veu afavorit pel manteniment del dòlar dèbil, i permet continuar amb el bon ritme de les exportacions, alhora que es manté una acceleració de les importacions molt per davall de les exportacions.

Una de les dades positives del període fou la inflació, que es va reduir lleugerament a l'abril fins el 3,9%, tot i l'evolució a l'alça dels preus energètics. Altrament, la Reserva Federal va baixar a la darrereria d'abril el tipus d'interès oficial fins el 2% (la setena des del segon trimestre de 2007) i augmentà la quantia d'alguns dels mecanismes d'injecció de liquiditat.

El mercat laboral mostra també un perfil de desacceleració al primer trimestre. Per contra, al mes d'abril es registra una moderació en la caiguda de l'ocupació i millora lleugerament la taxa d'atur. Aquest millor comportament dels indicadors del mercat laboral permet donar un cert optimisme a les previsions econòmiques del segon trimestre.

Les previsions de creixement anual pel 2008 davallen fins el 0,9%, i fins el 0,7% pel 2009, segons la Comissió Europea.

Taula 3. Previsions internacionals

		PIB	Taxa d'atur	Inflació
		2008	2008	2008
Estats Units	USA	0,9	5,4	3,2
Japó	JP	1,2	4,0	0,2
Unió Europea	UE27	2,0	6,8	3,6
Regne Unit	UK	1,7	5,4	2,8
Zona euro	Z€	1,7	7,2	3,2
Alemanya	De	1,8	7,3	2,9
França	FR	1,6	8,0	3,0
Espanya	ES	2,2	9,3	3,8

Fonts: Comissió Europea.

Japó

L'economia nipona registra una taxa de creixement de l'1,1% el primer trimestre de 2008, front l'1,4% del quart trimestre de 2007. Malgrat aquesta desacceleració del ritme de creixement, el balanç del primer trimestre no deixa de ser positiu. El consum privat presenta un dinamisme inesperat i la inversió residencial repunta després de les caigudes dels trimestres anteriors.

El sector exterior, que representa una part important del creixement del PIB, mostra un bon comportament fins el primer trimestre de 2008. Les exportacions nipones es destinen en bona part a la resta d'economies asiàtiques, el que permet que es registrin taxes de creixement d'un 11,7%. Pel que fa a les importacions, també s'acceleren, però ho fan en menor mesura (3,7%).

Tal com s'esperava, la producció industrial minva al març, però això no lleva que les expectatives apuntin cap una notable recuperació a partir del mes de maig. Quant a l'activitat al sector de la construcció, sembla que es manté la reducció del seu ritme de creixement a causa

de la nova normativa sobre construccions (relacionada amb la reducció d'emissions contaminants).

Al mercat laboral, s'alenteix el ritme de creació d'ocupació, l'atur es redueix lleugerament i els sous milloren relativament.

Al Japó s'allunya el fantasma de la deflació gràcies als preus energètics i dels aliments

La inflació continua redreçant-se el mes de març al compàs de l'encariment del petroli i dels aliments, situant la taxa general al mateix nivell que la subjacent a l'1,2% interanual. El Banc de Japó manté el tipus oficial en el 0,5% a causa del possible alentiment de l'activitat econòmica als propers mesos.

Amb tot això, les previsions pel conjunt de l'economia que es publicaren l'abril passat són del 2,0% per enguany i de l'1,2% pel 2009, segons la Comissió Europea.

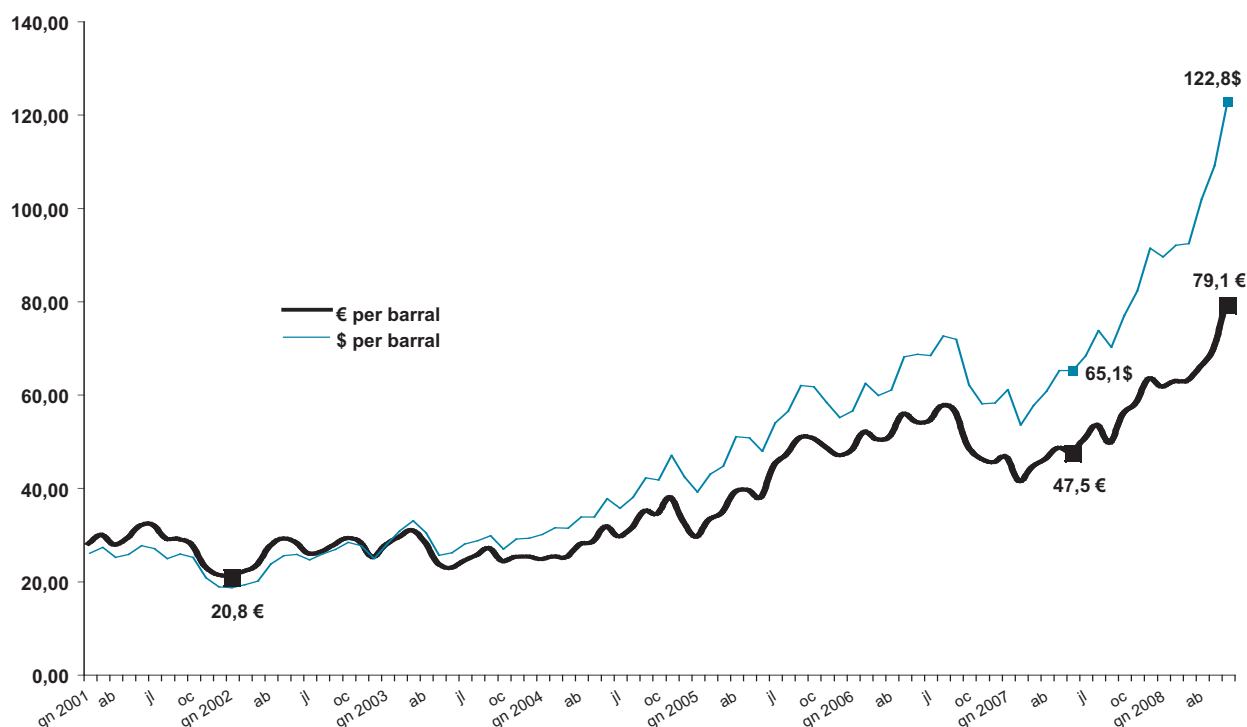
Xina

L'activitat de l'economia xinesa manté el seu dinamisme. El creixement del primer trimestre és del 10,6% interanual, front l'11,2% del trimestre anterior, el que mostra la continuïtat de la suau desacceleració. S'observa certa moderació al creixement de la producció industrial. Aquesta registra a l'abril un avanç del 15,7% interanual, el que suposa un cert refredament front els sis mesos anteriors. Els efectes sobre el teixit industrial del terratrè-

mol de Sichuan, que va tenir lloc el maig, sembla que són limitats.

Les pressions inflacionistes es mantenen com un dels problemes econòmics principals. Els indicadors més recents mostren que els preus de consum augmentaren un 8,5% interanual l'abril, impulsats en bona part per l'augment del preu dels aliments (22,1%). Aquest nivell de preus afecta principalment a les classes rurals.

Gràfic 1. Preu mensual del barril de petroli (mitjana dels preus spot de Brent, West Texas i Dubai)

Divises i petroli

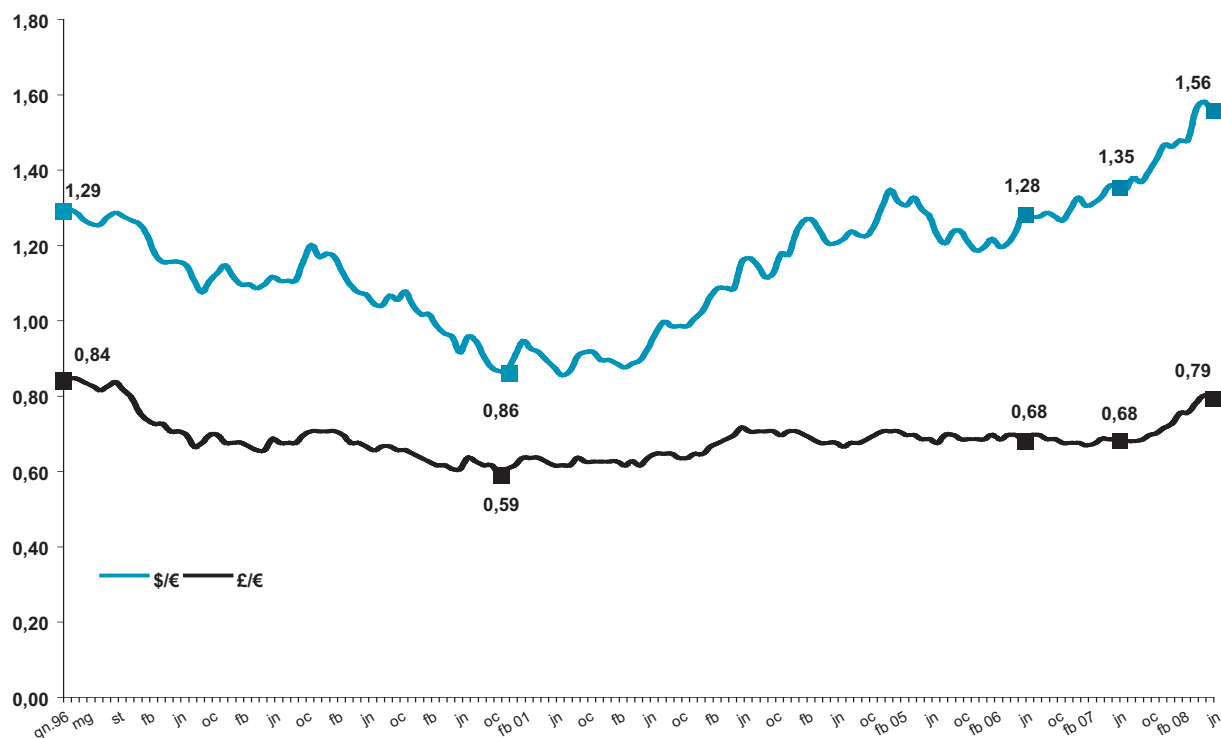
El preu del petroli continua registrant màxims històrics. Si al butlletí de març 2008 es comentava que el màxim del petroli Brent (de referència a Europa) era de 98 dòlars per barril, a aquest butlletí i amb l'evolució marcadament alcista, el Brent arriba al màxim amb 135,24 dòlars per barril a la primera de juny. Al gràfic núm. 1, on s'arregla l'evolució mensual de la mitjana dels tres tipus de petroli més importants (West Texas Intermediate, Dubai Fareh, i Brent), és palesa aquesta evolució i registra el seu punt més alt al mes de maig amb 122,8 dòlars.

El preu del Brent sobrepassa els 135 dòlars per barril el juny

Els desequilibris d'oferta-demanda s'agregen per una oferta amb dificultats de créixer, i una demanda en expansió. Pel costat de l'oferta, són diferents els factors que l'afecten com ara les tradicionals tensions geopolítiques a Nigèria i a l'Iran; el petroli cada vegada es troba a major profunditat i, per tant, els costos d'extracció són majors; es redueixen les existències de cru extraccionables; la preocupació que als països productors principals l'extracció, distribució i refinament ja estiguin funcionant a plena capacitat, amb excepció de l'Aràbia Saudita. Pel costat de la demanda, aquesta es veu afectada per l'augment del consum energètic de les economies emergents, i pel manteniment del nivell de consum energètic de les economies industrialitzades, les quals resisteixen les turbulències millor del que s'esperava; i pel fet que el petroli s'ha convertit en un valor refugi de les inversions, donada l'evolució dels mercats borsaris i les turbulències financeres.

Gràfic 2. Tipus de canvi del dòlar EUA i la lliura esterlina en front de l'euro/ecu, mitjana mensual

Font: Banco de España i BCE

Quant al tipus de canvi, la lliura esterlina perd part de la seva fortalesa front l'euro i arriba a 0,79 £/€, la major paritat d'octubre de 1996 ençà. Aquesta debilitat de la divisa ve donada en part per les incerteses de l'economia britànica referent als mercats financers i immobiliaris.

desequilibris a l'economia dels Estats Units, introduïts pels ajusts al mercat immobiliari i per les turbulències financeres, mantenen les tensions a la baixa. Alhora, aquesta situació afavoreix les exportacions nord-americanes.

El dòlar manté la pèrdua de valor respecte al euro i respecte d'altres monedes com el ien i la lliura esterlina. Els

Regne Unit

Es redueix la taxa de creixement per tercer trimestre consecutiu

El primer trimestre de 2008 l'economia britànica presenta una taxa de creixement del 2,5%, tres dècimes per davall del trimestre precedent. Els indicadors disponibles del segon trimestre fan pensar que es mantindrà aquesta pèrdua de dinamisme de l'activitat.

Possiblement, el consum privat serà una de les partides que reflecteixin aquest menor dinamisme, atès que hi ha certs indicadors que ho confirmen, com per exemple les vendes al detall o l'índex de confiança dels consumidors. Però també és cert que la caiguda del consum es podrà veure parcialment contrarestatada per la confiança resultant de la bona evolució del mercat laboral.

Per sectors, la producció industrial es recupera al primer trimestre tot i que comença el segon amb certa moderació. El sector de la construcció es veu afectat per l'ajust del mercat de l'habitatge, el que fa que els preus dels habitatges continuïn a la baixa, i que se situïn per davall dels registrats un any enrere.

La taxa d'atur és a nivells mínims, amb un 5,3%

El mercat laboral mostra un comportament sorprenentment positiu. La taxa d'atur es manté al voltant de nivells mínims històrics, tot i que el mes d'abril augmentà una dècima per a situar-se en el 5,3%. La bona evolució es confirma també a les dades d'ocupació, ja que augmenta el nombre d'ocupats en un 1,6% el primer trimestre.

Contràriament a la resta d'economies europees, els preus al consum al Regne Unit mostren l'abril un comportament a l'alça i passen a una variació del 3,0% front el 2,4% del mes precedent. A més, el Banc d'Anglaterra s'ha inclinat per pal·liar el menor ritme d'activitat i confiar que el repunt inflacionista serà temporal. Això l'ha portat a aplicar una política de reducció dels tipus d'interès i ja són tres les davallades fetes de desembre de l'any passat ençà. Tenint en compte la davallada d'abril, el tipus de referència es col·loca en el 5,0%,.

Segons la Comissió Europea la previsió de creixement pel 2008, que inicialment era del 2,3%, es redueix per restar en un 1,7%.

Zona euro

L'economia de la Zona Euro es veu afavorida per l'evolució de la demanda interna

La Zona de l'euro, que enguany celebra els 10 anys de la seva constitució, econòmicament no sembla experimentar un dels seus millors moments, donada la situació de l'entorn exterior, les tensions financeres i l'augment dels preus de les matèries primeres i dels aliments. Tot i així, la seva taxa de creixement es situa el primer trimestre per damunt del que s'esperava i manté la taxa del trimestre anterior (2,2%). Per països, aquesta acceleració obeeix al bon ritme de creixement d'algunes de les grans economies, especialment d'Alemanya i França. Però també d'altres més petites, com ara Grècia o Àustria.

Pel costat de la demanda, les magnituds que més hi han contribuït són la inversió i el consum de les llars. De la mateixa manera, la demanda externa sembla que té una aportació positiva, tot i que a partir del març s'alenteix l'activitat exportadora i s'accelera la importadora. Pel costat de l'oferta, la producció industrial manté notables taxes de creixements, malgrat registra un descens lleu al mes de març.

La bona evolució del mercat laboral manté la taxa d'atur als nivells més baixos dels darrers 15 anys. El mes de març arriba al 7,1% de la població activa, front el 7,6% del mateix mes d'un any enrere.

Paral·lelament a l'evolució del preu del cru està l'evolució dels preus de consum, que registren el seu màxim anual el març amb una variació del 3,6%, per davallar el mes d'abril que era del 3,3%. Donada l'evolució dels preus energètics, s'estima que el mes de maig la inflació de la Zona euro torni a repuntar. Per aquest motiu, el president del Banc Central Europeu ha informat sobre la possibilitat de futures pujades de tipus d'interès pel mes de juliol com a mesura per a controlar l'escalada dels preus.

Pel que fa a les previsions, els indicadors més recents apunten cap a un alentiment al final del primer trimestre i principis del segon i fan pensar en una reducció de les taxes de creixement de l'activitat econòmica. Pel conjunt de 2008, les previsions davallen fins l'1,7%, segons l'informe publicat l'abril per la Comissió Europea, quan abans eren del 2,3%.

Alemanya

S'accelera significativament el ritme de creixement de l'economia alemanya

El PIB d'Alemanya va sorprendre amb una acceleració del 2,6% al primer trimestre de 2008, davant el 1,8% del

trimestre precedent, gràcies al bon comportament de la inversió. I, en menor mesura, del consum i del sector exterior. Les reformes sobre l'IVA alemany introduïdes al primer trimestre de 2007 varen avançar el consum de les llars i, per tant, disminuïren el consum d'aquell trimestre. En canvi, per a enguany l'efecte és a l'inrevés i sembla que la variació de la despesa en consum del primer trimestre sigui major.

El comportament de certs indicadors fa dubtar sobre la continuïtat del bon ritme d'activitat de cara al segon trimestre. Les exportacions registren un retrocés el mes de març, tot i que el primer trimestre avançaren intensament. El sector industrial es manté de moment amb dades robustes pel bon comportament de l'activitat exportadora, però a partir del març també comença a mostrar símptomes de desacceleració.

El mercat laboral segueix amb la bona evolució passada. L'atur continua davallant i el mes de març es situa en el 7,3% de la població activa. A més, la reducció dels costos laborals li permet mantenir la competitivitat, a pesar de la pujada de l'euro i l'augment del cru.

La inflació, igual que la majoria de les economies europees, arriba al 3,0% el març i es modera l'abril fins el 2,4%.

Els indicadors disponibles del segon trimestre apunten cap a un cert minvament del ritme de creixement del PIB. Per exemple, les vendes a la menuda tornen a davallar, en contra de la evolució a l'alça de la confiança del consumidor de març i abril. La taxa d'atur es manté a nivells continguts, inferior al 8,0%. Les previsions pel conjunt del 2008 de la Comissió Europea situen la taxa de creixement en l'1,8%.

França

França repeteix la taxa de creixement del quart trimestre

L'economia gal·la creix un 2,2% interanual el primer trimestre, per damunt del que s'esperava, fet que s'explica en gran part per la millora del sector exterior, que ha permès compensar la menor aportació de la demanda interna. La inversió es manté i el consum, tant públic com privat, ha minvat. La demanda externa, que al trimestre anterior va contribuir de forma negativa, passa a contribuir de forma positiva.

Igual que a altres països de la zona euro, al final del primer trimestre i començament del segon els indicadors

comencen a mostrar un perfil no tan favorable, fet que s'observa tant a l'oferta com a la demanda. Els darrers mesos, les comandes industrials i de serveis davallen notablement, el que fa preveure la desacceleració econòmica de l'economia gal·la.

La taxa d'atur francesa es manté a nivells mínims històrics

La inflació retrocedeix a l'abril fins el 3,0% interanual. Alhora, la taxa d'atur va restar encallada al 7,8% de la població activa al febrer i març, i es mantingué a nivells de mínims històrics.

L'economia francesa ha estat més temps que altres països a manifestar els efectes de les turbulències financeres, però finalment també ha reduït la seva previsió de creixement pel 2008 fins el 1,4% i el 1,5% pel 2009.

Itàlia

L'economia italiana presenta un procés de desacceleració important

L'economia italiana es desmarca de la resta de grans economies europees al presentar notables símptomes de debilitat al llarg del primer trimestre. La variació del PIB resta en el 0,2% interanual, quan el mateix període de 2007 era del 2,1%.

La demanda interna no aconsegueix accelerar-se i la formació bruta de capital s'alenteix. El consum privat presenta atonia tot i que les vendes a la menuda mostren senyals positives el febrer. Un altre punt de debilitat ve donat pel sector exterior, atès que la desacceleració de les exportacions és més intensa que la de les importacions. Aquest fet que afecta directament a la producció industrial del país.

A diferència del conjunt de la zona euro i en línia amb el Regne Unit, la inflació a Itàlia no es desaccelera a l'abril, si no que es manté en el 3,3%. La taxa d'atur també manté la taxa del darrers mesos del 2007 (6,1%).

És evident que l'economia italiana té importants desequilibris i símptomes preocupants de debilitat al primer trimestre, el quals es confirmen encara més a mesura que avança l'any. La previsió de creixement pel conjunt del 2008 és del 0,5%, segons la Comissió Europea, la més fluixa de la Unió Europea.

Taula 4. Previsions macroeconòmiques de l'economia espanyola

Taxes de variació interanuals

	2008	2009
Consum final nacional privat	2,2	2,2
Consum final de les AP	4,8	3,8
Formació bruta del capital fix	1,5	1,5
Variació d'existències	0,0	0,0
Demanda nacional	2,6	2,4
Exportació de béns i serveis	4,0	3,9
Importació de béns i serveis	4,1	3,7
PIB a preus de mercat	3,8	3,1
Deflactor del PIB	3,1	2,6
Ocupació 2	3,0	2,2
Productivitat per ocupat	0,8	0,9
Cost laboral unitari	3,4	2,5

AP. Administració Pública

1. Inclou les ISFLSL

2. Llocs de feina equivalents a temps complet

Font: Ministeri d'Economia i Hisenda, abril 2008.

Escenari macroeconòmic 2008-2009

Les previsions de creixement pel 2008 i 2009 publicades pel Ministeri d'Economia i Hisenda es revisaren a la baixa el mes d'abril. Així, el 3,1% previst pel 2008 davalla fins un 2,3%, tot i que l'evolució recent dels indicadors de l'activitat apunten cap a possibles revisions a la baixa als mesos vinents.

El Producte Interior Brut d'Espanya intensifica la tendència de desacceleració iniciada al segon trimestre de 2007

La taxa de creixement del primer trimestre de 2008 davalla fins en el 2,7%, vuit dècimes per davall de la registrada al trimestre precedent, segons les dades de Comptabilitat Nacional Trimestral de l'Institut Nacional d'Estadística (INE).

Pel costat de la demanda, el menor pols de l'activitat econòmica té l'origen principal a la Demanda nacional. Aquest debilitament no aconsegueix compensar-se per les dades positives de la demanda externa, que experimenta certa millora en el seu comportament. El consum privat n'intensifica la pèrdua de dinamisme a causa de diferents factors, com ara el deteriorament de la confiança dels consumidors, la taxa elevada d'inflació, el major endeutament de les famílies i l'evolució menys expansiva de l'ocupació. Això és el que s'observa als indicadors disponibles: l'indicador de confiança dels consumidors

davalla 1,3 punts respecte al trimestre precedent; l'índex de vendes al detall ho fa fins un 3,6%; La matriculació de vehicles registra també taxes de creixement negatives al primer trimestre (-14,5%). En sentit contrari, el consum públic mostra un perfil a l'alça al primer trimestre de l'any.

La formació bruta de capital es desaccelera. La inversió en béns d'equipament tendeix a la baixa, tot i que manté taxes elevades de creixement. La inversió en construcció davalla el ritme d'acceleració en 1,6 punts percentuals. Aquest perfil de desacceleració s'observa tant a l'edificació residencial com a l'edificació no residencial i infraestructures, si bé aquest darrer encara manté taxes de creixement elevades.

Com ja hem comentat, l'aportació del sector exterior al creixement del PIB es mostra més positiva que al trimestre anterior, encara que ho faci de forma molt moderada. Les importacions decauen gairebé mig punt percentual alhora que les exportacions minven lleugerament, atès que les destinades a la Unió Europea augmenten, mentre que les destinades als Estats Units i a Mèxic disminueixen com a reflex tant de la desacceleració d'aquelles economies com de la fortlesa de l'euro davant el dòlar. La informació que es desprèn de l'Enquesta de Conjuntura de l'Exportació del Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç mostra que la cartera de comandes té una tendència lleugerament a la baixa, tot i que per als mesos vinents les perspectives de l'activitat exportadora són positives.

Taula 5. Evolució de l'economia espanyola

Dades corregides d'efectes estacionals i de calendari. Taxes de variació interanual, Volum encadenat referència 2000 (en %)

	2006				2007				2008
Trimestre	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I
Agrari i pesquer	-0,1	2,3	-2,4	10,1	6,8	2,8	2,8	2,9	3,0
Indústria i energia	1,8	2,5	-3,9	2,3	3,5	3,6	2,0	1,9	0,4
Construcció	5,8	5,3	5,1	3,9	4,5	4,2	3,8	2,8	1,4
Serveis	4,0	4,2	4,2	4,1	4,2	4,2	4,3	4,2	3,7
PIB a preus de mercat	3,7	3,8	3,9	4,0	4,1	4,0	3,8	3,5	2,7

Font: INE

Pel costat de l'oferta, el menor ritme d'activitat hi és gairebé en tots els sectors, i de forma més intensa a la construcció que situa el creixement a l'1,4% el primer trimestre, davant el 2,8% del trimestre precedent. Aquest afebliment es fa palès als diferents indicadors del sector: el nombre de projectes visats al conjunt nacional acumulats fins el mes de març és un 60,7% inferior als registrats el mateix període de 2007; el nombre d'afiliats es redueix en un 2,8% de mitjana pel trimestre; el nombre d'hipoteques del mes de març arriba a ser un 18,9% inferior que el març de 2007; i els preus de l'habitatge lliure ja només són un 3,8% superiors als del mateix trimestre d'un any enrere. No obstant això, l'evolució de l'obra pública presenta un canvi de cicle, tal com reflecteix la licitació oficial que deixa de banda els creixements negatius de 2007 i inicia una senda de creixements positius.

En la mateixa línia es troba la indústria i l'energia, que tenen una taxa de creixement del 0,4%, front l'1,9% del trimestre precedent. Quan s'analitzen per separat, l'energia decau mig punt però es manté en un creixement del 4,0%. La caiguda més forta es troba a la indústria, que decreix un -0,3% quan el trimestre precedent fou d'un 1,4%. L'Índex de Producció Industrial segueix amb la tendència a la desacceleració que ja mostrava al 2007. El nombre d'afiliats a la Seguretat Social d'aquest sector té creixements suaus fins el mes de març, quan registra un lleuger creixement negatiu (%).

Els serveis redueixen mig punt la seva taxa de creixement del primer trimestre de l'any per arribar a un 3,7%. Durant aquest període, el nombre d'afiliats al sector mostra un creixement mitjà del 2,6%, taxa que no varia molt els mesos d'abril i maig. L'Índex de Xifra de Negocis del sector registra un augment del 2,6% pel conjunt del trimestre, malgrat que el mes de març la caiguda sigui del -5,0%. Llevat del turisme (3,6%), tots els sectors registren caigudes de la seva xifra de negocis, en especial el comerç (-6,6%). Pel que fa al turisme, els efectes de calendari i concretament l'efecte Setmana Santa, que enguany fou pel març i el 2007 per l'abril, no permeten comparar les dades d'aquests mesos. Però les dades acumulades fins el mes d'abril, que sí són comparables amb les del mateix període de 2007, mostren que enguany la despesa turística augmenta un 6,2%, fet que s'explica per l'acceleració tant de la despesa mitjana per turista (2,8%) com de la despesa mitjana diària (1,4%).

Com és normal, l'evolució del mercat laboral presenta certa sintonia amb l'evolució de l'activitat econòmica. Els registres d'afiliats a la Seguretat Social del conjunt nacio-

nal tenen un creixement mitjà del trimestre de l'1,4%, i es desacceleren els primers mesos del segon trimestre fins a arribar a un creixement del 0,8% al maig. Les dades d'ocupació de l'Enquesta de Població Activa (EPA) del primer trimestre segueixen aquesta línia i, amb 20,4 milions de població activa, es desacceleren per a arribar a una taxa de l'1,7%. A l'anàlisi laboral per sectors de producció, el ram de l'energia i la indústria disposa d'una quantitat d'afiliats que roman gairebé estable (0,3% 1r trimestre) i la de desocupats que augmenta fins un 11,7%. A la construcció la desacceleració es més intensa, atès que el nombre d'afiliats registra creixements negatius (-2,8% el 1r trimestre) i que el creixement del nombre de desocupats al sector el primer trimestre arriba al 65%. Per contra, els serveis són el sector que es mostra més saludable: l'augment del nombre d'afiliats augmenta un 2,6% i els desocupats ho fan en un 17,1%.

L'Índex de Preus de Consum es situa per damunt del 4,0% per setè mes consecutiu

En relació als preus, l'Índex de Preus de Consum registra al mes de maig una variació del 4,6% interanual i. D'entre els grups que més influència tenen sobre aquesta variació destaquen: el transport (8,4%), que respon a l'encariment dels carburants, l'habitatge (6,6%), i els aliments i begudes no alcohòliques (6,7%). També cal mencionar el grup de lleure i cultura que, encara que assoleix una variació negativa es situa molt per damunt de que es registrà al maig de 2007.

La inflació subjacent, que exclou els elements més volàtils (aliments no elaborats i productes energètics), experimenta una variació del 3,3% interanual, dues dècimes per damunt del mes precedent. Pel que fa als productes energètics, la variació de l'índex de preus que fa referència a aquest grup és del 16,5%, taxa que ve explicada per l'evolució dels preus del petroli al mes de maig. Molt més suavitzada, és la dels aliments no elaborats, que registra un 4,1%.

L'Índex Harmonitzat de Preus de Consum (IHPC) presenta al maig una variació del 4,7% interanual. Amb una evolució semblant, però més suavitzada, es troba l'IHPC de la Zona de l'euro, que s'accelera tres dècimes per a arribar a situar-se en el 3,6%, onze punts percentuals per davall de l'nacional i setze punts per damunt de l'objectiu d'inflació.

II. ILLES BALEARS

Taula 6. Evolució de l'economia balear

Taxes de variació del VAB a preus constants (en %)

	Anual			Trimestral								
	2005	2006	2007	2006 (e)				2007 (e)				2008 (a)
	(e)	(e)	(e)	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I
Balears	2,4	2,8	3,0	2,5	2,7	2,9	3,0	3,0	3,0	3,1	3,0	2,2
Agropesquer	2,1	3,5	2,0									
Indústria	1,2	1,7	1,5	1,5	1,8	1,8	1,6	1,5	1,4	1,4	1,6	1,4
Construcció	2,5	3,7	3,7	3,3	3,7	3,9	4,0	3,9	4,0	3,8	3,0	0,2
Serveis	2,5	2,8	3,1	2,5	2,7	2,9	2,9	3,0	3,0	3,2	3,1	2,6
Mallorca	2,6	3,1	3,2	2,8	3,0	3,2	3,3	3,3	3,2	3,2	3,1	2,3
Menorca	1,9	1,5	1,4	1,3	1,4	1,6	1,6	1,6	1,4	1,3	1,3	1,0
Pitiüses	1,2	2,1	2,7	1,5	2,0	2,3	2,4	2,3	2,6	2,9	3,1	2,5

Font: Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació; INE; Comissió Europea

a: avanç e: estimació p: previsió

L'economia de les Illes Balears no és aliena al seu entorn i, per això mateix, s'ha vist també afectada per l'evolució a l'alça dels preus energètics i de les matèries primeres, pels ajustos del sector de la construcció, per les turbulències financeres i per les perspectives de menor creixement de la resta de països de la Unió Monetària. Per aquests factors i per altres que es comentaran més endavant i amb més profunditat, la primera aproximació de creixement econòmic se situa en el 2,2% interanual, vuit dècimes per sota del trimestre precedent.

A l'anàlisi per sectors, els **serveis** es mantenen com el sector més dinàmic de l'economia, amb un 2,6%. La continuïtat del creixement del nombre d'afiliats, l'increment del nombre de passatgers, i el manteniment dels ingressos i preus dels establiments hotelers, són els que fan possible la fortalesa del sector; tot i que no s'ha d'oblidar que també mostra cert alentiment. L'activitat de la **indústria i l'energia** és la que experimenta l'ajustament menys

intens, donat que tan sols rebaixa dues dècimes respecte al trimestre precedent. Aquest sector s'ha vist en gran part arrastrat per la relació de moltes activitats amb la construcció. La **construcció** és el sector que reflecteix la desacceleració més intensa, tal com indiquen l'evolució dels afiliats, la davallada dels projectes visats i el menor ritme de creixement dels preus dels habitatges, 0,2%, molt per davall del ritme que havia experimentat en trimestres anteriors.

Per illes, les **Pitiüses** es mantenen amb la taxa de creixement més dinàmica (2,5%), ja que de moment les previsions de la temporada turística són positives. **Mallorca** és l'illa on el procés d'ajust es fa de manera més intensa. I a **Menorca** la davallada de la taxa de creixement econòmic no és tan forta com a la resta d'illes, però també cal destacar que segueix sent l'illa que presenta el creixement més baix.

Taula 7. Creixement del VAB de l'agricultura, ramaderia i pesca

Taxes de variació interanual a preus constants (en %)

2002	2003	2004	2005 (e)	2006 (e)	2007 (a)	2008 (p)
2,1	1,0	5,1	2,1	3,5	2,0	1,1

a: avanç e: estimació p: previsió

Font: Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació

L'ocupació al sector primari augmenta un 1,9% a les Balears però cada activitat evoluciona de manera molt diferent. Agricultura i ramaderia presenten un creixement del 2,6% i pesca ha tingut una taxa negativa de -3,5%. La pujada dels preus dels carburants ha provocat una disminució en el nombre de barques que surten a la mar. Pel que fa a la distribució per règims de la Seguretat Social, els afiliats autònoms a les Illes Balears s'han incrementat en conjunt (7,4 %). Cal tenir en compte l'entrada en vigor el dia 1 de gener de la Llei 18/2007, de 4 de juliol, que estableix la integració dels treballadors per compte propi del règim especial agrari al règim especial de treballadors autònoms. Aquest fet ha provocat que devers 2400 treballadors d'alta en data 31 de desembre en el règim especial agrari hagin passat a formar part del règim d'autònoms l'1 de gener. Tot i això, el nombre d'autònoms d'alta a les Illes, sense comptar els inscrits pel canvi de metodologia, ha augmentat un 4,5% en variació interanual.

Agricultura

Al Mercat Central de Mallorca els volums de fruita i d'hortalissa comercialitzats han disminuït respecte l'any anterior. El preu mitjà de la fruita ha crescut un 29,2%, compensant així la baixada en volum i incrementant quasi una quarta part l'import total. En canvi, el preu de les hortalisses ha baixat un 11,9%, que juntament amb el descens de volum, provoca una baixa considerable en l'import final.

Les extraordinàries pluges del mes de maig han provocat efectes desiguals al camp de les Balears. Alguns arbres fruiters i les verdures de principi d'estiu han estat beneficiats mentre que altres fruites com els albercocs han sortit perjudicats. L'excessiva humitat ha fet malbé molts cereals i farratges a més d'abaixar-ne la qualitat dels que s'han pogut vendre. La collida de la patata s'ha vist

retardada per la pluja, i l'exportació n'ha patit les conseqüències. S'espera que la collita d'ametlles i garroves sigui abundant tant en quantitat com en qualitat.

La *tuta absoluta* ha estat detectada a l'illa de Mallorca. Aquest cuc, també conegut com a l'arna de la tomàtiga, ja ha causat greus problemes a les plantacions de Sud-amèrica. Les futures collites de tomàtiques, patates, pebres i albergínies es poden veure afectades per aquest cuc de potencial reproductiu elevat.

Les exportacions de goma de garrofi i d'ametlles experimenten baixades significatives respecte l'any anterior. També es detecta una baixada en les vendes a l'exterior de vins i licors respecte al mateix període de l'any passat. Aquesta menor producció de vi es compensa en part per l'augment del seu preu de venda. Cal tenir en compte que només el 12% del vi consumit a les Balears és local.

El volum de productes agroalimentaris ecològics comercialitzats creix i també ho fa el nombre d'operadors (10% d'augment respecte l'any anterior). D'aquests, a Mallorca es troben més del 75,5% del total d'operadors, a Menorca el 13,2% i l'11,3% restant a les Pitiüses.

Ramaderia

L'augment de preu dels pinsos suposa una despesa extraordinària pels productors que, atesa l'oferta d'origen peninsular, no poden repercutir l'increment dels costos als preus. Tot plegat ha provocat una baixada en la quantitat de carn produïda a les Illes Balears. Les davallades més acusades s'observen en la carn de porcella (-4,5%) i en la d'oví (-4%). Aquesta darrera segueix sent de les més afectades tot i que les taxes no són tan baixes com les experimentades al segon semestre del 2007 (-6,2%).

Taula 8. Indicadors de l'agricultura i la ramaderia

	Període	Dada	Var.(%)						
Ocupació									
Illes Balears	1T	8.540	➡	1,9					
Afiliació a la SS									
Illes Balears	1T	7.836	↗	2,6					
Mallorca	1T	6.439	↗	2,9					
Menorca	1T	685	↗	2,5					
Pitiüses	1T	712	↗	5,4					
Mercat central de Mallorca		Tones			Milers d'€	Var.(%)		Preu Mitjà kg	Var. (%)
Fruita	gen-ab	203,136	↘	-4,8	233,6	↗	23	1,15	29,2
Hortalisses	gen-ab	901,398	↘	-13,7	928,4	↘	-24	1,03	-11,9
Total	gen-ab	1.104,53	↘	-12,2	1.104,53	↗	9,5	1	3,1
Mercaderies agràries exportades									
Goma de garroví	Nov-gen	269	↘	-10	2.603	➡	1		
Alemanya	Nov-gen	59	↗	18	580	↗	9		
Dinamarca	Nov-gen	48	↗	65	469	↗	49		
Ametlles	Nov-gen	56	↘	-32	221	↘	-43		
Vins i licors	Nov-gen	55	↘	-68	546	↘	-25		
Alemanya	Nov-gen				108	↘	53		
Carn sacrificada als escorxadors									
Boví	Gen-febr	618,14	↘	-2,6%					
Oví	Gen-febr	293,36	↘	-4,0%					
Porc	Gen-febr	645,40	➡	-1,3%					
Porcella	Gen-febr	130,34	↘	-4,5%					

Pesca

La producció pesquera declarada a les Illes Balears en el 1r quadrimestre de 2008 va ser de 1,1 milers de tones amb un valor en primera venda de 6,6 milions d'euros. En comparació amb el mateix quadrimestre de l'any 2007, aquestes dades suposen uns increments del 12,7% en pes i del 4,6% en valor econòmic. En canvi, en el 1r quadrimestre de 2008, a diferència de l'anterior, el preu mitjà del peix s'ha reduït en un 7,26% (de 6,20 €/Kg a 5,75 €/Kg) respecte del mateix període de 2007, període en el qual s'incrementà en un 6,13%.

Les espècies planctòfagues de talla petita i de vida curta (com la gamba vermella, el gerret, la maire, la sardina o el calamar) tenen un pes molt important a l'activitat del sector pesquer de les Illes Balears. La seva biologia depèn més de factors ambientals incontrolables que de les mesures de gestió que puguin prendre les administracions o les mateixes organitzacions de pescadors, cosa que és l'origen de la variabilitat i incertesa típiques d'aquesta activitat econòmica. Bona part de l'increment de les captures que hi ha el 2008 s'explica perquè hi ha 60 tones més de sardina (*Sardina pilchardus*) i maire (*Micromesistius pouta*), dues espècies amb grans

fluctuacions interanuals però de valor econòmic en primera venda molt baix (0,96 i 0,67 €/Kg, respectivament), cosa que explica que, tot i haver un increment global de les captures de més del 12%, el preu mitjà del peix s'ha reduït.

Quant a la diferència del valor, i en particular del valor mitjà dels productes pesquers, el 2007 va ser un any extraordinàriament bo per al calamar (*Loligo vulgaris*), una espècie que tradicionalment té molt bon preu (14,78 €/Kg en 2007 i 19,73 €/Kg en 2008) i de la que en el 2007 es pescaren un 156% més (19 tones) que en 2008 (216 mil euros més). Per interès econòmic també s'ha

donat una reducció del 10% en les captures de gamba vermella, fet que, per ser la principal espècie de les Illes Balears, també ha tingut les seves conseqüències en el valor global de la pesca desembarcada. Aquests primers mesos del 2008 han estat molt favorables per al jonquillo, espècie estacional que tan sols captura la flota d'arts menors de Mallorca, de la que en el 2008 s'han comercialitzat 7 tones més que en 2007. Això significa un increment dels ingressos xifrats en 160 mil euros €.

Quant a la resta de fluctuacions, són les pròpies de l'activitat i, en principi, s'atribueixen a causes naturals.

Taula 9. Indicadors producció pesquera

Ocupació	Període	Darrera Dada		Var.(%)
Afiliats SS		704	↘	-3,5%
Mallorca	1T	482	↘	-2,5%
Menorca	1T	101	↘	-5,1%
Pitiüses	1T	121	↘	-5,4%

Captures

Captures (kg)				
Gerret	1Q	99.288	↘	-4,7%
Sardina	1Q	93.504	↗	88,2%
Maire	1Q	93.153	↗	33,2%
Gamba vermella	1Q	56.515	↘	-8,2%
Moll vermell	1Q	54.097	↘	-12,3%
Morralla	1Q	53.546	↘	-7,8%
Pop	1Q	49.683	↗	13,3%
Sorell	1Q	46.731		n. d.
Rajada	1Q	45.826	↗	26,0%
Sípia	1Q	39.577	→	-0,3%

Valor (euros)				
Gamba vermella	1Q	1.461.844	↘	-9,6%
Escamarlà	1Q	389.540	↗	35,3%
Sípia	1Q	354.909	↗	4,7%
Gall de Sant Pere	1Q	323.940	↗	26,0%
Moll vermell	1Q	290.078	↗	8,6%
Caproig	1Q	276.616	↗	9,2%
Jonquillo	1Q	256.254		n.d.
Lluç	1Q	241.071	↘	-6,6%
Calamar	1Q	233.491	↘	-48,0%
Gerret	1Q	181.814	↘	-18,7%

2 Indústria i energia

Taula 10. Creixement del VAB de la indústria i energia

Taxes de variació interanual a preus constants (en %)

Anual			Trimestral												
2005	2006	2007	2005 (e)				2006 (e)				2007 (e)				2008 (a)
(e)	(e)	(e)	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I
1,2	1,7	1,5	0,7	0,9	1,3	1,7	1,5	1,8	1,8	1,6	1,5	1,4	1,4	1,6	1,4

Font: Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació

a: avanç e: estimació p: previsió

El sector de la indústria i l'energia registra un creixement moderat.

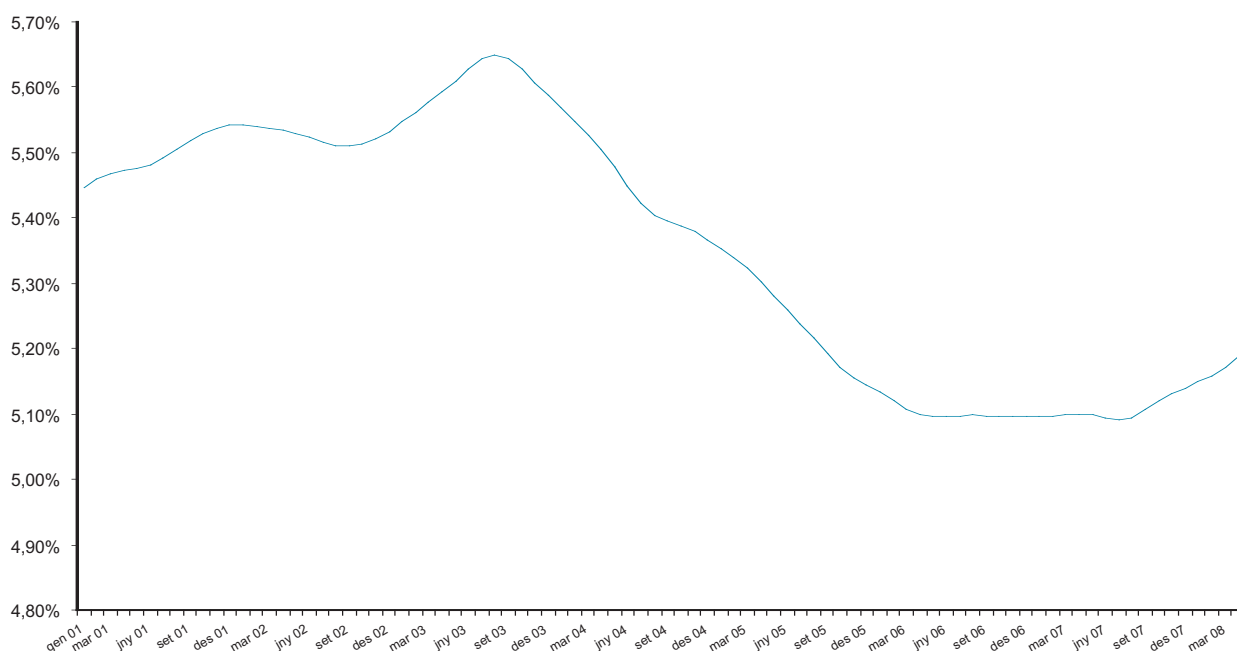
El sector de la indústria i l'energia registra un creixement d'un 1,4 % el primer trimestre de 2008, amb la qual cosa continua amb les taxes moderades que s'estan enregistrant. L'Índex General de Producció Industrial (IPI) pre-

sentà un increment del 9,1% a Balears i del 11,3% a Espanya en el mes d'abril.

L'ocupació en el sector es mostra estable, amb un descens en el nombre de treballadors assalariats i un augment dels treballadors autònoms. Per illes, l'ocupació baixa a Mallorca, resta estable a Menorca i augmenta a les Pitiüses.

Energia

Gràfic 3. Facturació energia electrica total. Illes Balears (Variació de la tendència)

La facturació elèctrica presenta una variació positiva d'un 5,2%.

La facturació d'energia elèctrica total augmenta un 5,2%, destacant l'increment a Menorca amb un 19%.

En el nou esquema de facturació que presentà el govern de l'Estat destaca l'aplicació de la nova tarifa social, la qual suposarà un estalvi en la factura de la llum del 10% per a 4,5 milions de llars. Aquesta tarifa afectarà als usuaris amb potències contractades de menys de 3 kilovats (kw) d'electricitat en la seva primera residència. La resta de tarifes tindran un tram de consum mínim gratuït, que se compensarà amb unes penalitzacions majors als que tinguin un consum excessiu.

En el mes de juliol Gesa eliminarà la reducció per tarifa nocturna creada l'any 1983, la qual tenien contractada fins ara 4.238 clients. Això suposarà una pujada en el consum elèctric que s'afegeix a la del mes de gener. També desapareixeran tarifes regulades pel regui i mitja tensió que afectaran a les indústries les quals hauran de passar al mercat regulat.

Una central neta, donarà calefacció i llum al ParcBit, UIB i Son Espases. Es preveu que iniciarà el seu funcionament en el 2010. Aquesta central, que consumirà gas natural, arribarà amb el gasoducte, a la vegada aprofitarà la calor residual generada per abastir d'aigua calenta sanitària, calefacció i refrigeració a tota l'àrea.

Per una altra banda, Gesa Endesa proposa als hotelers treballar junts en posar en marxa una sèrie de mesures que els permeti reduir la seva factura fins a un 20%.

El nombre d'ocupats en el sector *energia elèctrica, gas i aigua* a les Balears és de 2.509 i presenta una tendència creixent d'un 2,8%.

Indústria

Fabricació de material de transport és l'apartat amb la pujada més destacada.

La facturació d'energia elèctrica a la indústria presenta una lleugera tendència a l'alça per al conjunt de les illes (1,3%), especialment a Menorca (6,3%) i a Pitiüses (4%) mentre que s'estanca a Mallorca.

L'ocupació al sector agroalimentari registra a Mallorca una baixada interanual del 6,8% en el primer trimestre. Malgrat això, pel conjunt de les illes la tendència de l'ocupació és estable. La indústria de *tèxtil, cuir i calçat* minva a **Mallorca**, es manté a **Menorca**, i a **Pitiüses** incrementa un 5,5%. L'activitat industrial més dependent de la construcció, la de *minerals no metàl·lics*, que recull l'activitat tant de pedreres com de materials per a la construcció, marca lleugers descensos a tot l'arxipèlag, en línia amb la moderació de la demanda.

L'apartat de *Fabricació de material de transport* és el que té una pujada més destacada i afecta a totes les illes (8,0%).

Exportacions

El producte més exportat a Balears, el calçat, augmenta un 28,8% respecte al període anterior.

Si comparem els mesos de novembre i desembre del 2007 a més de gener de 2008 en relació al mateix període de 2006-2007, resulta que les exportacions s'han elevat en un 43,7%.

El producte més exportat a Balears és el *calçat*, el qual augmenta un 28,8% respecte al període anterior, tot i la depreciació del dòlar. Són significatives les exportacions a Alemanya, França, Itàlia, Regne Unit i Bèlgica. A més, s'observa una forta baixada del 61% en les exportacions de *roba i complements*.

Els *mobles* se segueixen exportant al Carib, especialment a Mèxic i a la República Dominicana. Les exportacions d'*aixetes* han minvat considerablement. No s'han mantingut les vendes dels mesos anteriors a Hongria i a Àustria. Només han augmentat a la República Dominicana. Un dòlar dèbil ha provocat que les exportacions de *joies i bijuteria* continuïn baixant a taxes considerables.

Hi ha un augment moderat de les exportacions de *pell preparada*. La forta baixada de Portugal s'ha compensat amb petites pujades d'altres països. El fet que Xina hagi passat a ser una gran compradora de *pell i cuir* ha donat un gran impuls al total del subsector.

D'altra banda, Quely exportava 900 tones de galetes i mitjançant un contracte amb un importador xinès exportarà fins a 1.800 tones el proper any.

Taula 11. Indicadors de la indústria i l'energia

Balears	Darrera dada		Cicle-tendència T_{t-k}^t (%)	
Facturació energia elèctrica total (MWh)	2008M04	476.920	↗	5,2
Facturació energia elèctrica indústria (MWh)	2008M04	24.673	→	1,3
Índex de producció industrial	2008M02	114,8	→	1,6
Ocupats totals a indústria i energia	2008M04	30.980	→	-0,8
Assalariats	2008M04	24.932	→	-1,2
Autònoms	2008M04	6.048	→	1,5
Ocupats segons activitats				
Energia elèctrica, gas i aigua	2008T01	2.509	↗	2,8
Agroalimentari	2008T01	5.114	→	0,2
Tèxtil, cuir i calçat	2008T01	2.908	↘	-3,2
Metal·lúrgia	2008T01	3.798	→	-1,4
Minerals no metal·lics	2008T01	3.174	↘	-2,2
Fusta i suro	2008T01	2.230	↗	3,6
Paper i edició	2008T01	2.775	→	0,8
Material de transport	2008T01	2.726	↗	8,0
Mallorca				
Facturació energia elèctrica total (MWh)	2008M04	378.542	↗	4,2
Facturació energia elèctrica indústria (MWh)	2008M04	20.155	→	1,2
Ocupats segons activitats	2008T01	23.901	↘	-1,9
Energia elèctrica, gas i aigua	2008T01	2.189	↗	2,4
Agroalimentari	2008T01	3.887	↘	-3,4
Tèxtil, cuir i calçat	2008T01	1.633	↘	-6,6
Metal·lúrgia	2008T01	3.051	↘	-2,0
Minerals no metal·lics	2008T01	2.723	↘	-2,4
Fusta i suro	2008T01	1.568	↘	-5,1
Paper i edició	2008T01	2.246	→	-1,8
Material de transport	2008T01	2.184	↗	9,0
Menorca				
Facturació energia elèctrica total (MWh)	2008M04	46.463	↗	19,0
Facturació energia elèctrica indústria (MWh)	2008M04	2.161	↗	6,3
Ocupats segons activitats	2008T01	4.613	→	1,3
Energia elèctrica, gas i aigua	2008T01	256	↗	8,4
Agroalimentari	2008T01	801	→	-1,1
Tèxtil, cuir i calçat	2008T01	1.128	→	0,5
Metal·lúrgia	2008T01	415	↗	8,2
Minerals no metal·lics	2008T01	229	↘	-2,4
Material de transport	2008T01	303	↗	5,4
Fusta i suro	2008T01	486	↗	41,3
Paper i edició	2008T01	296	→	0,3
Pitiüses				
Facturació energia elèctrica total (MWh)	2008M04	51.915	↗	3,5
Facturació energia elèctrica indústria (MWh)	2008M04	1.357	↗	4,0
Ocupats segons activitats	2008T01	2.028	↗	6,3
Agroalimentari	2008T01	426	↘	-5,9
Paper i edició	2008T01	233	↗	3,7
Metal·lúrgia	2008T01	332	↘	-5,7
Minerals no metal·lics	2008T01	222	↗	2,2
Material de transport	2008T01	239	↗	13,5

Font: TGSS, Gesa-Endesa, DG d'Economia, INE.

Taula 12. Principals béns industrials exportats

De novembre 2007 a gener 2008

Producte

Principals mercats exteriors	Milers d'€	Var. (%)
Calçat	23.883,0	28,8%
Alemania	4.644,3	70,3%
França	3.353,7	100,2%
Itàlia	2.706,8	115,6%
Regne Unit	2.406,6	86,1%
Bèlgica	936,2	76,1%
Pell i cuiro	1.354,9	136,9%
Xina	1.270,4	n.d.
Pell preparada	369,4	13,7%
Alemania	42,1	171,6%
Portugal	33,0	-66,8%
Estats Units	33,6	1876,5%
Roba i complements	422,5	-61,8%
Mèxic	159,9	-66,1%
Cuba	47,7	-70,7%
Països Baixos	58,5	-47,0%
Joieria i bijuteria	3.525,5	-20,0%
Bahamas	990,6	16,0%
Estats Units	291,7	-2,2%
França	916,8	-38,2%
Mobles	2.120,0	16,4%
Mèxic	1.001,0	117,6%
Rep Dominicana	465,0	72,7%
Aixetes	1.419,0	-54,2%
Mèxic	154,0	-30,9%
Rep Dominicana	219,0	298,2%
Olis essencials i perfumeria	4.891,5	25,6%
Països Baixos	1.764,6	42,9%
Regne Unit	1.528,1	33,1%

Font: Consejo Superior de Cámaras de Comercio, Industria y Navegación de España.

Taula 13. Creixement del VAB de la construcció

Taxes de variació interanual a preus constants (en %)

Anual				Trimestral												
2004	2005	2006	2007	2005				2006 (e)				2007 (p)				2008 (a)
		(e)	(p)	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I
1,4	2,5	3,7	3,7	2,2	2,4	2,6	2,9	3,3	3,7	3,9	4	3,9	4	3,8	3	1,4

Font: Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació

a: avanç e: estimació p: previsió

Durant els primers mesos de 2008 s'ha agreujat la situació de desacceleració que patia el sector de la construcció. El creixement del VAB cau considerablement fins a situar-se en el 0,2%, molt per davall del ritme que havia experimentat en trimestres anteriors. Aquest fet marca un canvi de cicle en el sector i s'inicia una fase de retraïment, la fi de la qual, segons els indicadors avançats, no es preveu a curt termini.

El creixement del VAB és molt inferior al de trimestres anteriors

La contracció de l'activitat en el sector s'ha traslladat a l'ocupació, on el número d'afiliats ha baixat lleugerament en el primer quadrimestre (-0,7%), principalment pel descens en el número d'assalariats (-4,2%). Una part d'aquesta caiguda ha estat absorbida per les noves altes en el règim d'autònoms (11,3%). Aquest comportament és comú per a totes les illes de l'arxipèlag. En especial, destaca que Menorca presenta la tendència a la baixa en el número d'assalariats més acusada de totes les illes i la més suau en l'augment d'autònoms. D'altra banda, l'atur registrat en el sector de la construcció ha augmentat de gener a maig en 611 persones, un 8,7%, mentre que en el mateix període de 2007 va davallar més d'un 20%, en gran part per la quantitat d'obra pública que es feia.

Segons l'estadística de preus d'habitatge lliure del Ministeri de l'Habitatge, el preu mitjà del metre quadrat a les Balears es situa en el primer trimestre de 2008 en 2408,10 €, un -0,5% respecte el darrer període de 2007. No s'havia registrat una davallada en el preu mitjà del tercer trimestre de 1997. De llavors ençà els preus han augmentat més d'un 270% i això ha esgotat la capacitat de compra dels demandants d'habitatge. Tant és així que la constitució d'hipoteques, en número i en import, ha davallat el març una tercera part respecte el mes anterior. Segons el Col·legi de Registradors, en els tres primers mesos de 2008 s'han fet 3548 compravendes d'habitatge, les quals suposen una reducció d'un 15,0% respecte

l'any anterior. Aquesta baixada és la tercera més pronunciada de totes les províncies, després de les corresponents a Palència i Tarragona. El descens, que té lloc tant a l'habitatge usat com en el nou, és reflex de les expectatives de menor dinamisme que ja presentava el sector a finals de 2007, ja que sempre es produeix un desfàsament entre l'execució de la compravenda i el seu registre definitiu.

La davallada en les transaccions immobiliàries, juntament amb la pujada dels tipus d'interès i amb les limitacions de crèdit imposades per la crisi de confiança financera d'abast internacional han agreujat la situació. Precisament, aquestes circumstàncies han desviat part de la demanda cap el mercat de lloguer, fent que les seves rendes presentin al març la pujada més acusada dels darrers tres anys (4,5 %).

Les compravendes d'habitatge es redueixen un 15%

A la darrerria de març de 2007 entrà en vigor del nou Codi Tècnic d'Edificació, el qual marca les exigències que han d'acomplir els edificis o les seves parts i les característiques dels materials, productes o sistemes. Aquest fet provocà un augment apreciable en el nombre de projectes presentats en el primer trimestre de l'any passat i dificulta considerablement la comparativa interanual. De totes maneres, analitzant la variació dels indicadors avançats respecte 2006, es preveu que el procés de desacceleració es perllongarà més enllà del 2008. En el primer trimestre de l'any s'han visat un 13,3% menys de projectes a les Illes Balears respecte el 2006 que en total suposen un 29,1% menys de pressupost mesurat en preus corrents. La reducció és especialment significativa en el número d'habitatges, ja que a totes les illes es van visar menys de la meitat d'unitats residencials. La tendència negativa de les vendes de ciment (-22,4%) i la de licitació pública confirmen el pronòstic.

Taula 14. Indicadors de la construcció

Balears	Darrera dada		Cicle-tendència T_{t-k}^t (%)	
Assalariats	ab	51.698	↘	-5,3
Autònoms	ab	18.152	↗	10,4
Vendes aparents ciment (tones)	nv	77.834	↘	-22,4
Preu habitatge (€/m²)	1T	2.408	↗	5,0
Mallorca				
Assalariats	1T	41.241	↘	-3,5
Autònoms	1T	14.087	↗	10,0
Valor mig de l'habitatge (€/m²)				
Palma	2S	2.478	↗	5,2
Manacor	2S	1.646	↗	2,5
Inca	2S	1.852	↗	7,8
Menorca				
Assalariats	1T	4.652	↘	-4,2
Autònoms	1T	1.561	↗	4,8
Valor mig de l'habitatge (€/m²)				
Maó	2S	2.144	↗	6,7
Ciutadella	2S	2.132	↗	6,4
Pitiüses				
Assalariats	1T	6.965	↘	-3,7
Autònoms	1T	2.115	↗	15,6
Valor mig de l'habitatge (€/m²)				
Eivissa – vila	2S	2.331	↗	7,4
Sant Antoni de Portmany	2S	2.121	↗	7,3

Font: MTSS, Oficemen, Ministeri de Foment, Ministeri de l'Habitatge, i Sociedad de Tasación.

Taula 15. Indicadors avançats de la construcció

Balears	Darrera dada		Cicle-tendència T ^t _{t-k} (%)	
Projectes visats del COAIB				
Pressuposts (milers d'€ constants)	mç	77.445	↘	-41,9
Nombre de projectes	mç	682	↘	-14,5
Nombre d'habitatges	mç	653	↘	-52,5
Licitació pública T ¹⁵ ₁₅	gn	6432,4	↘	-35,5
(milers d'€ constants)				
Mallorca				
Pressuposts (milers d'€ constants)	mç	68.511	↘	-40,6
Nombre de projectes	mç	523	↘	-14,4
Nombre d'habitatges	mç	599	↘	-46
Menorca				
Pressuposts (milers d'€ constants)	mç	4.255	↘	-44,4
Nombre de projectes	mç	96	➡	-1
Nombre d'habitatges	mç	31	↘	-57
Pitiüses				
Pressuposts (milers d'€ constants)	mç	4.679	↘	-40
Nombre de projectes	mç	63	↘	-12,6
Nombre d'habitatges	mç	23	↘	-55,7

Font: COAIB, Ministeri d'Habitatge i Ministeri de Foment

Dades amb € constants base Gener 2005.

Taula 16. Creixement del VAB del sector serveis

Taxes de variació interanual a preus constants (en %)

Anual			Trimestral												
2005	2006	2007	2005 (e)				2006 (e)				2007 (e)				2008 (a)
(e)	(e)	(e)	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I
2,5	2,8	3,1	2,3	2,5	2,6	2,5	2,5	2,7	2,9	2,9	3,0	3,0	3,2	3,1	2,6

El primer trimestre davalla el creixement del VAB dels serveis mig punt

El primer trimestre del 2008 el sector serveis redueix l'acceleració del valor afegit brut en mig punt, per deixar la taxa de creixement en el 2,6%, front el 3,0% del primer trimestre de 2007.

L'abril, els afiliats de la Seguretat Social a aquest sector arriben a una taxa de creixement del 2,0% tendencial, el que manté la continuïtat de la desacceleració dels mesos anteriors. L'activitat que presenta el creixement més moderat pel conjunt del primer trimestre és la relacionada amb les activitats immobiliàries, coherentment amb el procés d'ajusts del sector de la construcció. Els serveis

vinculats a l'educació són els que es mostren més dinàmics amb un creixement de la tendència del 3,8% el primer trimestre. Per illes, els afiliats als serveis del primer trimestre mostren una tendència estable a Mallorca, amb una taxa de creixement que es manté estable (3,4%). Per contra, a Menorca i Pitiüses arriben a creixements negatius, amb -0,3% i -0,6% respectivament. Les expectatives de cara al segon i tercer trimestre són de certa millora, atesa la Setmana Santa i l'inici de la temporada turística.

L'índex de xifra de negoci del mes d'abril deixa enrere la variació negativa de març i marca una recuperació amb un creixement de l'1,9% interanual. Aquesta evolució contrasta amb la de l'índex d'ocupació dels serveis el qual es mostra a la baixa i el mes d'abril davalla fins registrar un creixement negatiu (-1,0%).

Taula 17. Indicadors dels serveis

	Darrera dada		Cicle-tendència T_{t-k}^t (%)	
Afiliats Seguretat Social	abr	322.318	↗	2,0
Mallorca	1T	255.370	↗	3,4
Menorca	1T	18.750	→	-0,3
Pitiüses	1T	27.277	→	-0,6
Matriculació d'automòbils de turisme per a lloguer (inclou tot terrenys)	mg	3.562	↘	-36,1

Fonts: TS , Anfac

Taula 18. Indicadors del comerç

	Darrera dada		Cicle-tendència T _{1-k} ^t (%)	
Índex de vendes al detall - termes constants.	ab	92,2	→	1,1
Índex d'ocupació comerç al detall	ab	101,4	→	-0,1
Afiliats a la SS activitat comerç i reparació	1T	77.565	→	1,6
Mallorca	1T	63.212	→	0,6
Menorca	1T	6.451	→	0,0
Pitiüses	1T	7.902	→	-1,0

Font: INE, TGSS, DGT

4.1 Comerç

Els primers quatre mesos de 2008 els principals indicadors de comerç mantenen la pèrdua de dinamisme que ja s'observava uns mesos enrere.

Al llarg del darrer any, els consumidors han vist modificades les seves condicions de despesa, sobre les quals han afectat negativament tres factors: en primer lloc, l'augment generalitzat dels preus; en segon lloc, el major endeutament de les famílies pels tipus d'interès més alts i per l'enduriment de les condicions de crèdit; i finalment, conseqüència dels anteriors, el deteriorament de la confiança. Aquests factors han arribat a modificar el comportament dels consumidors, com ara l'aplaçament de les decisions de compra, la variació de la freqüència i de la despesa de la compra, i la major substitució de productes per altres de menor preu, a excepció dels casos amb fidelitat de marca, que aquesta s'accentua encara més.

Referent a les empreses d'aquesta sub branca, un dels principals indicadors és l'índex de vendes al detall (ICM) de l'Institut Nacional d'Estadística. L'evolució d'aquest índex a les Illes Balears ve marcada per un ascens molt suau. No obstant això, la variació de l'índex sí que recull la tendència a la desacceleració de l'activitat amb una taxa del 1,1% l'abril, quan un any enrere la tendència era de l'1,5%.

Altres indicadors referents a la activitat comercial no mostren tan clarament aquesta tendència de desacceleració. És el cas del nombre de treballadors afiliats a la Seguretat Social de l'activitat de comerç i reparació, que els darrers tres trimestres presenta una variació de la tendència gairebé estable (1,6%). També hi ha les enquestes opinàtiques efectuades als comerços, com ara l'enquesta publicada per PIMECO, que no mostra una evolució gaire positiva tot i que l'abril repunta respecte el març.

La desacceleració de les vendes comercials és fa més intensa als petits comerços. En canvi, les grans superfícies han aconseguit incrementar més la seva quota de mercat, donada la major diversitat de productes que ofereixen i, per tant, major varietat de preus.

Segons la Confederación Española de Comercio (CEC), els tipus de producte que s'han vist més perjudicats són els vinculats a l'equipament de les llars (per la desacceleració dels sector immobiliari) i, en menor mesura, els

bens personals com són tèxtil, calçat i perfumeria. També cal afegir que les pluges del mes de maig i les baixes temperatures, juntament amb el menor poder adquisitiu dels residents i turistes, han provocat que les vendes del comerç de tèxtil de la moda primavera-estiu davallin el mes de maig.

L'atur dels transportistes, amb motiu de les protestes per l'encariment dels carburants, va paralitzar la segona setmana de juny el tràfic marítim de mercaderies des de la península. Així, algunes cadenes de supermercats i qualque gran superfície que no disposen plataformes de magatzematge i distribució a les illes arribaren a registrar la falta d'alguns aliments al llarg de la setmana, sobretot dels peribles.

En matèria normativa, destaquen els canvis previstos a mig termini. A més de l'introducció de la Directiva europea de serveis que es començarà a aplicar a finals de 2008, està previst que tant Consells insulars com Ajuntaments augmentin la seva capacitat de decisió en relació a aquests temes. Els primers ho faran amb l'aprobació dels plans directors d'equipaments comercials, i els segons mitjançant el seu propi planejament urbanístic.

4.2 Turisme. Hoteleria

La celebració de la Setmana Santa al març ha afectat negativament el nombre de pernoctacions hoteleres.

El nombre de pernoctacions a establiments turístics arriba als 6,1 milions fins l'abril, una xifra lleugerament inferior (-3,0%) a la registrada en el mateix període de l'any passat. Per tipus d'establiment, el descens s'observa tant en hotels, com en apartaments i en turisme rural. El nombre de viatgers allotjats presenta el mateix patró de comportament (-1,2%) i en el primer quadrimestre supera l'1,1 milions de persones. El fet que enguany s'hagi celebrat la Setmana Santa al març i que a l'abril el temps meteorològic fos inestable han influït de manera negativa en l'ocupació hotelera. No s'han adquirit bitllets de darrera hora i els viatgers s'han decantat per altres destinacions.

Taula 19. Establiments turístics Balears

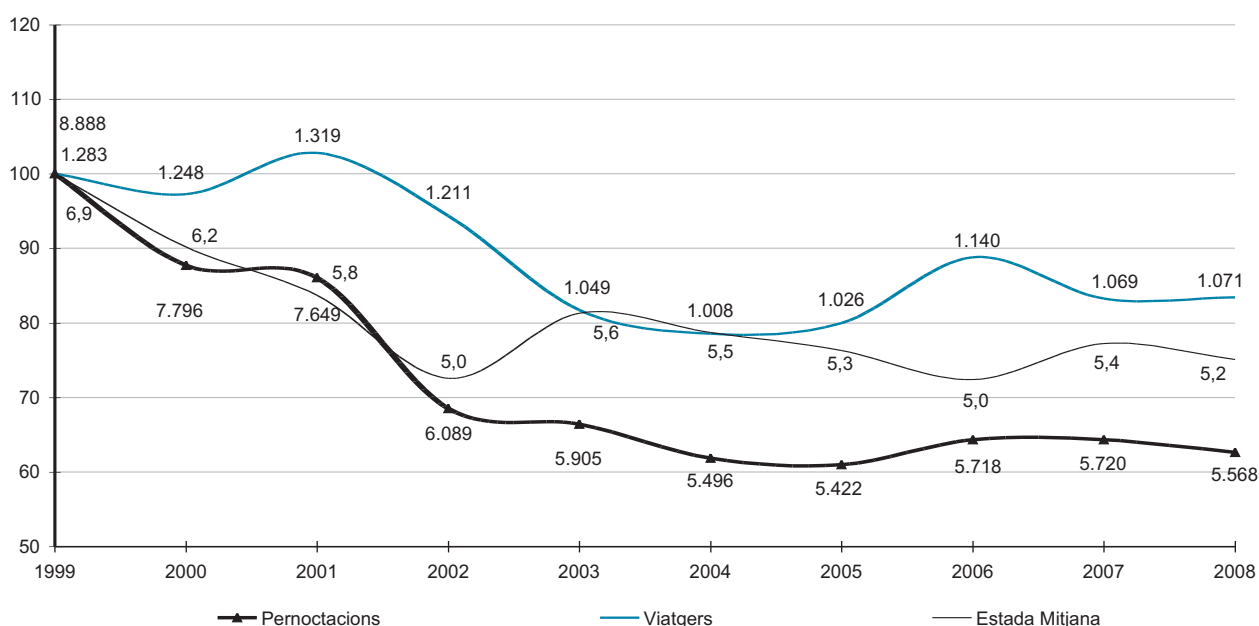
	abri-08		Var. (%)	Acumulat 2008		Var. (%)
Pernoctacions	2.648.606	↘	-10,7	6.064.341	↘	-3,0
Establiment hotelier	2.411.056	↘	-8,7	5.567.789	↘	-2,0
Apartament turístic	204.386	↘	-27,6	423.073	↘	-14,3
Rural	33.164	↘	-17,6	73.479	↘	-9,0
Viatgers allotjats	493.239	↘	-9,0	1.139.707	→	-1,2
Establiment hotelier	456.197	↘	-7,4	1.070.773	→	0,4
Apartament turístic	29.139	↘	-27,1	51.196	↘	-22,1
Rural	7.903	↘	-15,9	17.738	↘	-13,9
Estada mitjana (dies)	5,4	→	-1,3	5,3	↘	-2,3
Establiment hotelier	5,3	→	-1,5	5,2	↘	-2,3
Apartament turístic	7,0	→	-0,8	8,3	↗	10,0
Rural	4,2	→	-1,9	4,1	↗	4,6

Font: INE

En el gràfic de l'evolució històrica dels establiments hotelers s'observa que el nombre de pernoctacions el primer quadrimestre de l'any ha arribat a una xifra similar a la de 2004. Malgrat la influència negativa que ha tingut la prompta celebració de la Setmana Santa, la situació en el nombre de viatgers és semblant a la de l'any anterior. L'estada mitjana en apartaments turístics i turisme rural s'allarga a 8,3 i 4,1 dies respectivament. Gairebé mig dia

més que en el mateix període de l'any anterior. En canvi, l'estada mitjana als establiments hotelers es redueix a 5,2 dies. Si bé aquesta xifra és molt semblant a la dels tres anys anteriors, es detecta una lleugera tendència a la baixa. Entre les causes d'aquesta reducció progressiva hi ha un mercat amb major competència per la major capacitat d'allotjament i la transparència que atorga el mercat d'Internet.

Gràfic 4. Pernoctacions, viatgers i estada mitjana hotels. Gener-Abril. Índex 1999 = 100

En aquest sentit, els portals que venen on line creixen per damunt del 10% anual. Pagar a terminis és un dels avantatges que ja ofereixen aquest tipus d'agències de viatges, de manera que es pot reservar un hotel pagant-lo a terminis, sense interessos i sense cap cost addicional. Fins i tot s'ofereixen subhastes de viatges amb l'anada a un euro de preu de sortida.

En aquest moment de la temporada la baixa rendibilitat és la dificultat principal amb la qual s'enfronten els hotelers, els comerciants i l'oferta complementària. Cal tenir en compte que els descomptes que s'aplicaren a les vendes anticipades van arribar fins a un 15%. Actualment hi ha una certa incertesa sobre com evolucionaran els índexs de rendibilitat els pròxims mesos, ja que es des-

coneix el comportament futur que tindran els mercats davant la situació de desconfiança econòmica que hi ha per les turbulències als mercats financers, als de matèries primeres, així com per l'alentiment de l'activitat a escala global.

Segons la Federació Hotelera de Mallorca, les vendes vacacionals cap a Balears han mostrat un comportament negatiu al Regne Unit, principalment a causa de la devaluació de la lliura davant l'euro. Aquesta depreciació ha repercutit negativament en l'arribada de viatgers a les illes, ja que el mercat britànic és un dels principals emissors. La debilitat de la divisa britànica davant l'euro té com a conseqüència que el turista britànic que visita les illes tingui menor poder adquisitiu, la qual cosa pot tenir conseqüències negatives sobre la rendibilitat turística.

Taula 20. Hotels i Apartaments a les Illes

Hotels i Apartaments Mallorca				
	Acumulat gen-ab 08	Var. (%)	(%) sobre total	
Pernoctacions	5.554.425	↘	-2,8	100
Hotels	5.144.363	→	-1,8	92,6
Apartaments	410.062	↘	-13,3	7,4
Viatgers allotjats	1.015.637	→	-1,4	100
Hotels	967.047	→	-0,4	95,2
Apartaments	48.590	↘	-18,1	4,8
Estada mitjana (dies)	5,5	↗	20,3	
Hotels	5,3	→	-1,4	
Apartaments	8,4	↗	5,8	
Hotels i Apartaments Menorca				
	Acumulat gen-ab 08	Var. (%)		
Pernoctacions	107.485	↗	2,6	
Hotels	107.485	↗	2,6	
Apartaments*	-	-	-	
Viatgers allotjats	28.746	↘	-3,2	
Hotels	28.746	↘	-3,2	
Apartaments*	-	-	-	
Estada mitjana (dies)	3,7	↗	6	
Hotels	3,7	↗	6	
Apartaments*	-	-	-	
Hotels i Apartaments Pitiüses				
	Acumulat gen-ab 08	Var. (%)		
Pernoctacions	285.138	↘	-7,7	
Hotels	285.138	↘	-7,7	
Apartaments*	-	-	-	
Viatgers allotjats	65.575	↗	14,4	
Hotels	65.575	↗	14,4	
Apartaments*	-	-	-	
Estada mitjana (dies)	4,3	↘	-19,3	
Hotels	4,3	↘	-19,3	
Apartaments*	-	-	-	

Font: INE

Nota: *. No hi ha dades

A **Mallorca**, el nombre de pernoctacions a establiments hotelers i apartaments turístics arriba als 5,5 milions, el que suposa una lleugera reducció respecte al mateix període de l'any anterior. Aquest descens es produeix principalment a apartaments (-13,3%), mentre que en els hotels, que són els que tenen més pes a l'illa, el nombre de pernoctacions es manté relativament estable. El mateix succeeix amb el nombre de viatgers, que decau més acusadament en els apartaments (-18,1%). Pel que fa a l'estada mitjana, augmenta en els apartaments i es manté gairebé estable en els hotels.

Els allotjaments d'alt nivell són la nova tendència a les Balears i les majors cadenes mundials tenen intenció d'operar amb hotels a Mallorca. L'hostaleria mallorquina comença a despertar l'interès de les majors cadenes americanes del sector, les quals estan interessades a disposar d'establiments de gran luxe a l'illa. Aquest tipus d'inversió pot ser una gran empenta per millorar la competitivitat de les empreses turístiques mallorquines a la Mediterrània.

A **Menorca** es manté la caiguda tant en el nombre de pernoctacions (-7,5 %) com en el nombre de viatgers. Malgrat això, l'estada mitjana (3,7 dies) s'allarga un 7,4%. La preocupació i incertesa dels empresaris turístics a Menorca fa que l'associació hotelera de Menorca demani un pla de xoc per als pròxims mesos. Els hotelers aproven que s'obrin nous mercats, però insten al

Consell que no descarti els mercats tradicionals com el britànic, l'alemany o el francès.

Les illes Pitiüses mostren una dinàmica diferent a Mallorca i a Menorca

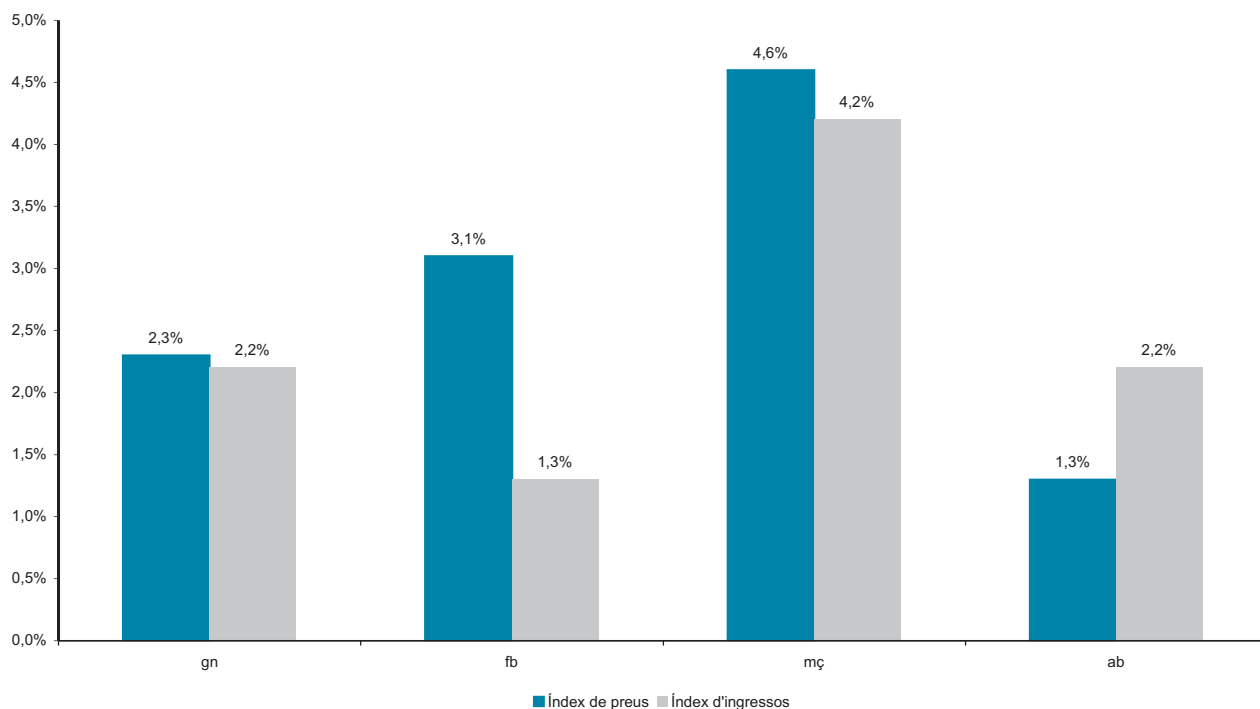
Les illes **Pitiüses** mostren una dinàmica diferent a Mallorca i a Menorca. El nombre de viatgers allotjats en establiments hotelers s'incrementa (14,4%). Aquest increment és degut principalment a l'augment en el nombre de turistes nacionals (25,7%), ja que el mercat estranger descendeix pel que fa a l'any anterior.

Segons la Confederació Espanyola d'Hotelers i Allotjaments Turístics, es preveu una bona ocupació els mesos de temporada alta. Les Agències de viatges asseguren que si els clients no poden anar al Carib optaran per canviar la destinació cap a la costa mediterrània.

Preus i Ingressos Hotelers

De gener ençà, l'evolució tant dels ingressos com dels preus hotelers ha mantingut un comportament a l'alça tot i que nombre de pernoctacions hoteleres ha estat inferior a les de 2007. És més notable l'augment al març a causa de la celebració de la Setmana Santa.

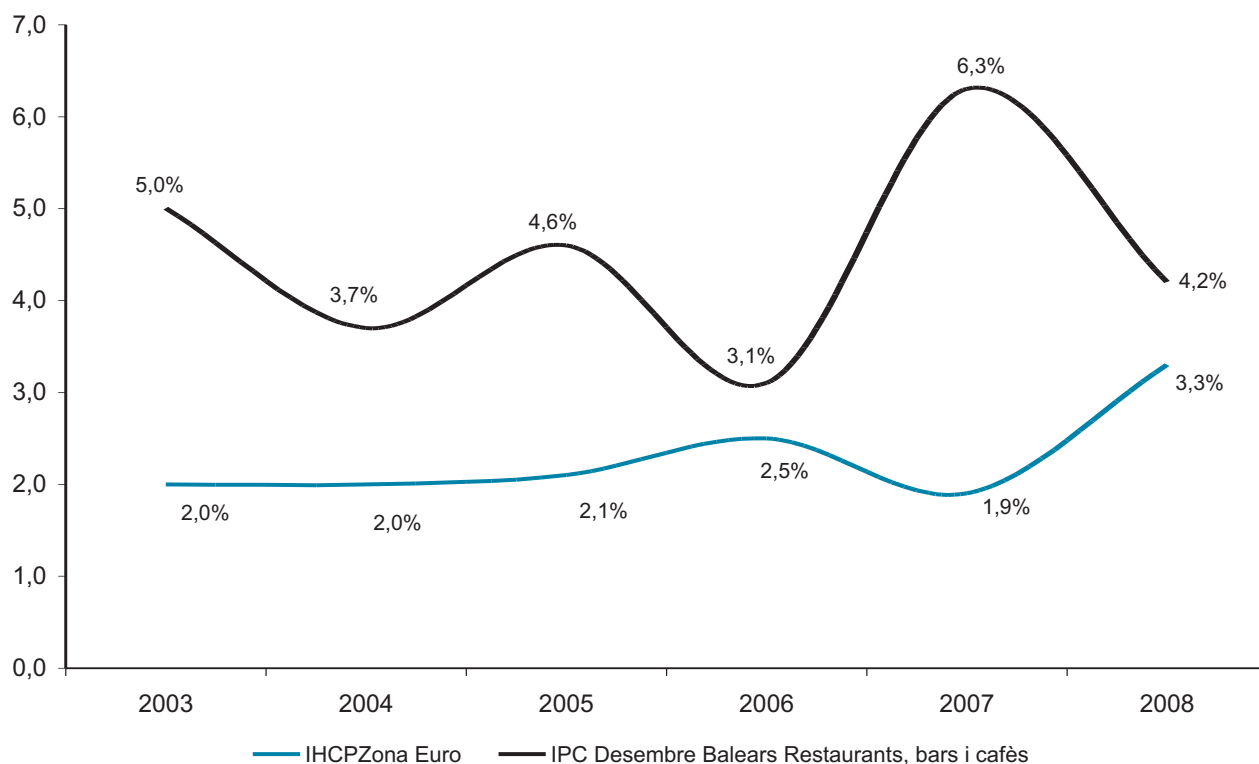
Gràfic 5. Variació interanual dels Preus i Ingressos hotelers.

Pel que fa als preus d'oferta complementària (restaurants, bars i cafès) s'observa que hi ha gran disparitat entre els preus de consum dels nostres principals mercats turístics emissors i la zona euro. Els darrers anys, el ritme de creixement dels preus del sector a les Balears s'ha mantingut per sobre de l'índex harmonitzat de la zona euro. Si bé en el mes d'abril de 2007 la diferència fou molt acusada, la desviació es redueix en el 2008.

L'Associació de bars, restaurants i cafeteries de la CAEB ha detectat un descens d'entre un 20 i un 30% de clients en els darrers mesos. La causa principal s'atribueix a les conseqüències que té l'alentiment econòmic sobre les famílies.

Gràfic 6. IPC Balears restaurants, cafès i bars Balears. IHPC Zona euro (abril)

Comparació amb altres destinacions

Fins a abril, Balears s'han mostrat estables en el nombre de visites de turistes estrangers, i s'ha mantingut com a una de les destinacions europees principals de sol i platja. La majoria de destinacions nacionals mostren una evolució positiva, especialment la Comunitat Valenciana

i Canàries. Mallorca i Menorca augmenten respecte 2007 un 2,1% i un 5,6% respectivament, no obstant això disminueixen les Pitiüses i Andalusia.

La resta de destinacions competidores, tant emergents com madures, mostren un bon comportament el primer quadrimestre de l'any llevat de Xipre que descendeix un 3,8% respecte a l'any anterior.

Taula 21. Turistes estrangers, comparació amb altres destinacions

	De gener a ...	Total (milers)		Var. (%)
Illes Balears	ab.	1.297.193		→ 1,6
Mallorca	ab.	1.247.466		↗ 2,1
Menorca	ab.	18.539		↗ 5,6
Pitiüses	ab.	31.188		↘ -15,8
Canàries	ab	3.513.895	Can	↗ 4,4
Andalusia	ab	2.155.445	And	↘ -2,5
Comunitat Valenciana	ab	1.563.880	Val	↗ 4,2
Portugal	des	11.411	P	↗ 14,2
Malta ¹	mar.	211.689	M	↗ 22
Xipre	ab	182.091	CY	↘ -3,8
Croàcia	mar.	159.530	HR	↗ 38,1
Turquia ²	mar.	1.064.794	TR	↗ 10,6

1. Per a Malta, turistes partits. 2. Per a Turquia, turistes d'Europa-OCDE.

4.3. Turisme. Transport i comunicacions

Taula 22. Ocupats a l'activitat de transport i comunicacions

	a 31 març 2008		Cicle-tendència T_{t-k}^t (%)
Balears	28.282	→	0,6
Mallorca	24.583	↗	5,4
Menorca	1.341	↘	-3,6
Pitiüses	2.368	→	-1,3

Ocupació

Els indicadors disponibles de l'activitat de transport i comunicació fins el mes de maig deixen palès una bona evolució pel conjunt de l'arxipèlag, tot i que a l'anàlisi per

illes els resultats obtinguts divergeixen. Així, el nombre d'afiliats a aquesta activitat al primer trimestre de l'any no presenta gaire variació respecte un any enrere. Els registres per illes mostren evolucions diferents. Per Mallorca, l'augment és del 5,4% tendencial i per Menorca i Pitiüses, és del -3,6% i -1,3% respectivament.

Taula 23. Passatgers arribats via aèria segons origen del vol.

Maig 2008	Darrera dada		Cicle-tendència T_{t-k}^t (%)
Balears			
Total	1.686.115	↗	2,70%
Espanya	402.210	↗	4,40%
Alemanya	511.860	→	0,70%
Regne Unit	490.891	↗	3,40%
Itàlia	19.746	→	0,50%
Suïssa	37.613	↗	7,20%
França	31.748	↗	2,00%
Mallorca			
Total	1.296.795	↗	5,50%
Alemanya	459.257	→	1,70%
Espanya	265.162	→	-0,90%
Regne Unit	335.987	↗	5,50%
Suïssa	34.327	↗	8,90%
Itàlia	3.080	↘	-29,60%
Menorca			
Total	145.734	→	-0,20%
Espanya	51.343	↗	4,60%
Regne Unit	73.214	→	1,30%
Alemanya	8.243	↘	-58,90%
Itàlia	3.648	→	1,90%
Pitiüses			
Total	243.586	↗	2,50%
Espanya	85.705	↗	5,80%
Regne Unit	81.690	↘	-2,60%
Alemanya	44.360	↗	16,20%
Itàlia	13.018	↗	3,60%
França	4.551	↗	6,50%

Font: AENA

4,5 milions de passatgers per via aèria de gener fins maig

Als aeroports de balears arriben el mes de maig un total de 1,7 milions de passatgers, un 2,7% més que el mateix mes d'un any enrere. Segons el país d'origen, els alemanys, que són un 30% del total, mantenen gairebé estable la tendència del número de passatgers (0,7%); els britànics, amb un 24% del total de passatgers, s'incrementen un 3,4% tendencial; finalment, els passatgers nacionals, amb un pes del 29%, mostren una tendència a l'alça amb un augment del 4,4%.

Segons l'aeroport d'arribada, el nombre de passatgers arribats a Son Sant Joan el mes de maig s'aproxima als 1,3 milions, el que suposa una millora del 5,5% respecte de l'any passat. A Menorca, els passatgers arribats sumen 146 milers, no molt per davall de la xifra d'un any enrere (-0,2%). Per finalitzar, a les illes Pitiüses el nombre de passatgers arribats el maig és de 244 milers, el que suposa un increment del 2,5% respecte el mateix mes d'un any enrere.

A l'anàlisi de les dades acumulades fins maig es reflexa pel conjunt de les illes un lleuger augment front el mateix període d'un any enrere. Així, el nombre de passatgers que arriba a les Balears entre gener i maig suma 4,5 milions, la qual cosa no varia gaire respecte el mateix període de l'any anterior.

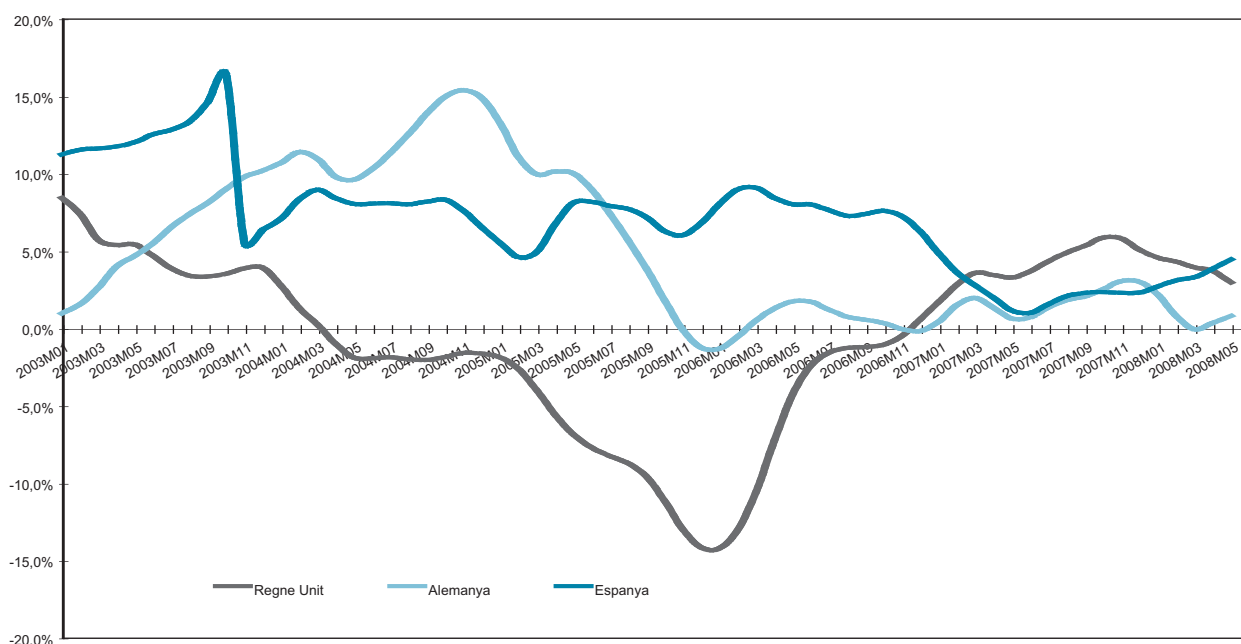
Pel que fa a les dades acumulades per illes, Mallorca suma 3,7 milions de passatgers, un 1,7% per damunt de l'any anterior. A Menorca, la dada acumulada és de 323 mil, una quarta part per davall del mateix període de 2007. I finalment, a les Pitiüses, amb 520.000 passatgers, la variació és del 2,1%.

Diferents aerolínies nacionals es troben en processos de concentració

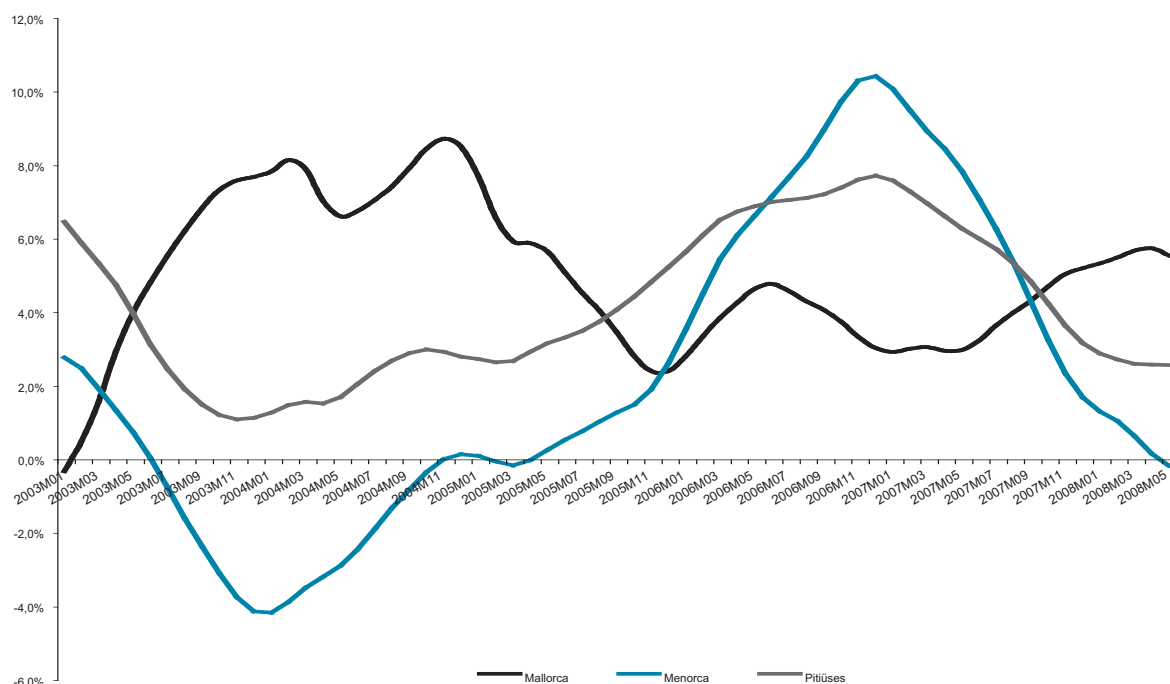
A l'anterior butlletí de conjuntura es comentaven les fusions d'empreses turístiques, concretament d'operadors turístics. En aquest l'actualitat està en les de companyies aèries de caire nacional. Per una banda, arriba el termini de la venda de Spanair. Després d'un any de conversacions, el grup escandinau SAS decideix tancar les negociacions i mantenir el grup dins de la pròpia companyia. Per tant, la seu de l'aerolínea romandrà a Mallorca i els més de mil treballadors no es mouen de lloc. Per altra banda, la fusió de Click-air i Vueling acabà amb èxit. Ambdues companyies, que abans eren competència dins de les aerolínies de baix cost i que sumaren un total de 228.000 passatgers a Balears fins l'abril, s'ajunten i prenen el nom de Vueling. Segons declaracions de les pròpies companyies, donada la situació actual del sector, no es limitaran a una simple adició de forces, sinó que a més duran a terme un ampli reajustament. La nova companyia començarà a operar a partir de la tardor.

Segons un informe realitzat per Sabre, al segment del mercat de baix cost, el 59% de les companyies canvien el seu model davant la impossibilitat d'obtenir beneficis amb el model pur de baix cost. El 52% s'han transformat en aerolínies híbrides principalment per dues vies: han incrementat els serveis de cara als passatgers, introduint certa diferenciació entre ells, o bé han ampliat els seus canals de distribució i venda mitjançant les agències de viatges. Un 7% s'han transformat en companyies de servei complet i el 41% restant es manté com a companyies de baix cost. Segons la pròpia empresa que elabora l'informe, les companyies aèries híbrides ja són més populars que les de baix cost pures, atès que transporten un 64% dels passatgers de tot el segment de baix cost.

Gràfic 7. Passatgers arribats via aèria segons origen del vol. Cicle-tendència

Gràfic 8. Passatgers arribats via aèria per illes, cycle-tendència

Donada la evolució a l'alça del preu del petroli, diferents aerolínees anuncien la intenció d'incrementar els preus dels bitllets. Altres companyies apliquen diferents mesures, com per exemple cobrar 10 euros per maleta, carregar tarifes al client per permetre fer telefonades o cobrar

pel servei de menjar. Moltes aerolínees espanyoles han aplicat, o tenen plans per aplicar a curt termini, els increments de la taxa de combustible als seus bitllets amb l'objectiu de fer front al sobrecost del querosè i, fins i tot, començar a reduir el nombre de vols domèstics.

Taula 24. Passatgers arribats via marítima

Abril 2008	Darrera Dada	Cicle-tendència T_{t-k}^t (%)
Balears		
Línia regular excepte de Formentera a Eivissa	224.675	→ -1,0
Creuers turístics	111.717	↗ 16,9*
Mallorca		
Línia regular	62.544	↘ -9,1
Creuers turístics	104.020	↗ 32,9*
Menorca		
Línia regular	5.125	↗ 6,8
Creuers turístics	4.380	↘ -52,8*
Pitiüses		
Línia regular excepte de Formentera a Eivissa	157.006	↗ 2,3
Línia regular, Formentera	60.336	↗ 2,4
Creuers turístics Eivissa	3.295	↘ -58,1*

Font: Ports de Balears

*. Variació interanual (%)

Transport marítim de passatge

El primer trimestre de 2008 arribaren a Balears 759 mil passatgers per via marítima regular, tot excloent el tràfic entre les dues Pitiüses., la qual cosa representa un descens de l'1% respecte al mateix període de l'any passat.

Els visitants arribats en línia regular el primer trimestre queden un 1% per sota dels registrats el 2007

Per illes, l'evolució es presenta dispar. El creixement més intens és a Menorca, amb un augment del 6,8% tendencial. A les Pitiüses, la variació de la tendència també és positiva encara que una mica més suau (2,3%). Finalment, a Mallorca es desaccelera el nombre de passatgers arribats amb línia regular en un -9,1%.

Segons les dades de Ports de Balears, el nombre de passatgers de creuers turístics registrats de gener a abril augmentà un 22,5% respecte el mateix període de 2007. Gairebé 143 milers de creueristes arribaren en 85 creuers, dos més que un any enrere. A l'anàlisi per illes, no hi ha una línia general. A les Pitiüses sols són significatives les dades del mes d'abril que sumen 3.295 passatgers amb 9 creuers i representen la meitat dels que

arribaren el mateix mes d'un any enrere. A Menorca, l'acumulat de març i abril, suma 6,4 milers de persones, el que suposa un 32% per davall del 2007; els 11 creuers que arribaren suposen cinc menys que el 2007. En canvi, a Mallorca, les dades es mostren més positives, on l'acumulat de gener a abril suma 133 milers de passatgers, un 35% per damunt dels de 2007; i el nombre de creuers arribats són 65, deu per sobre del 2007.

Transport de mercaderies

Fins el mes d'abril, les dades de transport de mercaderies a les Balears presenten certa acceleració, que es mostra de manera més intensa a la via aèria que a la marítima. Cal tenir en compte que encara no es disposa de les dades de juny, que és quan va tenir lloc la vaga dels transportistes, que es manifestaven per l'evolució a l'alça dels peus energètics i el sobrecosts que això suposa.

Les mercaderies registrades als ports de Balears mantenen el signe positiu a Mallorca i Eivissa, mentre que decreix a Menorca i Formentera. Les tones de mercaderies transportades en avió minven un 8,2% a Menorca i un 3,3% a les Pitiüses.

Taula 25. Transport de mercaderies. Tones embarcades i desembarcades

Abril 2008	Darrera Dada	Cicle-tendència T^i_{t-k} (%)	
Balears			
Marítim	1.303.663	↗	3,4
Aeri	2.788.676	↗	11,9
Mallorca			
Marítim	971.471	↗	2,7
Aeri	2.175.543	↗	13,6
Menorca			
Marítim	109.217	↘	-5,5
Aeri	239.970	↘	-8,2
Pitiüses			
Marítim Eivissa	203.710	→	0,4
Marítim, Formentera	19.265	↘	-11,7
Aeri	373.163	↘	-3,3

Font: AENA i Ports de Balears

4.4 Intermediació financera

Taula 26. Indicadors d'intermediació financera

	Darrera dada		Cicle-tendència T'_{t-k} (%)	
Nombre d'oficines d'entitats financeres	1T08	1.249	↗	3,0
Nombre d'hipoteques constituïdes	Mar	2.632	↘	-31,8
Import noves hipoteques (milions d'€)	Mar	529,0	↘	-16,7
Nombre d'efectes impagats	Mar	4.871	↗	24,5
Import d'efectes impagats (milions d'€)	Mar	21,4	↗	24,5
Dipòsits (milions d'€)	1T08	18.235	↗	8,6
Crèdits (milions d'€)	1T08	43.606	↗	16,2
Afiliats a la SS activitat intermediació financera	1T08	9.122	→	0,2
Mallorca	1T08	8.444	→	-0,3
Menorca	1T08	153	↗	7,1
Pitiüses	1T08	525	↗	4,7

Font: BE, INE, TGSS

Els darrers mesos de 2007 i primers de 2008, el subsector dels serveis financers deixa enrere les elevades taxes de creixement per introduir-se en una fase de moderació. Aquesta situació, influïda pel menor dinamisme econòmic, pels ajustos del mercat immobiliari i per l'elevat nivell dels tipus d'interès, ha propiciat la introducció de restriccions per accedir al crèdit en el mercat financer.

No obstant això, al primer trimestre de 2008 el número de noves oficines d'entitats financeres redueix el seu creixement tot i que manté la seva taxa de creixement al voltant del 3,0%, la qual cosa dona lloc a que la densitat del nombre d'oficines del subsector sigui prou elevada, amb 1,2 oficines per cada 1000 habitatats. Per això, de cara al mig termini i amb una perspectiva de possible reducció de l'activitat, tant els bancs com les caixes ja es plantegen polítiques d'alentiment a la obertura de noves oficines.

En aquesta situació conjuntural, tant famílies com empreses s'han vist desfavorides no només per l'augment del nivell d'endeutament i per l'evolució a l'alça dels tipus d'interès, sinó també per la falta de liquidesa al mercat financer. Tot plegat ha contribuït a que els bancs, caixes i altres entitats de crèdit hagin reduït considerablement la concessió de préstecs. Així, de gener a març el volum del crèdits mostra un menor ritme de creixement, tot i la seva taxa de variació de dos dígitos (16,2%). Per altra banda, conseqüència de l'evolució dels tipus i com a eina de recolzament de les famílies davant de les incerteses, els dipòsits registren un augment del ritme de creixement el primer trimestre de 2008 (8,6%).

Pel que fa als préstecs hipotecaris, i atès el seu vincle amb el mercat immobiliari, es desacceleren i registren importants taxes de creixement negatives (-31%). Entre les noves condicions del mercat hipotecari destaquen l'alça dels costos financers, que es dona en bona part per l'increment de deute i, en menor mesura, per l'augment del tipus d'interès hipotecari de referència, l'euribor, que es manté elevat per arribar el maig al 5,0%. Aquest tipus suposa una pujada de l'hipoteca mitjana de 644 euros a l'any (hipoteca mitjana segons l'INE).

A partir de setembre de 2007 és palès un augment del nombre i de l'import dels impagats, que deixa la variació del març en un 24,5%. L'enduriment en les condicions per obtenir un crèdit i l'augment de l'atur han propiciat l'augment de la morositat. Tot i això, el nombre d'efectes impagats no deixa de tenir una quota històricament baixa, per davall del 4,5% del total d'efectes.

Els afiliats a la intermediació financera del primer trimestre abandonen les taxes de creixements negatives dels trimestres anteriors, per mantenir-se en una variació del 0,2%. El col·lectiu de menor pes dins aquesta activitat, el de les assegurances i plans de pensions, s'accelera notablement. Per contra, els afiliats als bancs i caixes d'estalvi es moderen, en consonància amb l'alentiment de les obertures de noves oficines. Per illes, a Mallorca els afiliats es mantenen gairebé estables (-0,3%), al temps que a Menorca i Pitiüses es desacceleren amb creixements en tendència del 7,1% i 4,7% respectivament.

4.5. Serveis Empresarials i activitat immobiliària

Taula 27. Indicadors dels serveis empresarials i immobiliaris

		Darrera dada		Cicle-tendència T_{t-k}^t (%)
Afiliats Serveis Empresarials	1T	38.807	➔	1,3
Mallorca	1T	34.223	↗	2,1
Menorca	1T	1.804	➔	-1,7
Pitiüses	1T	2.780	➔	1,0
Afiliats Activitats Immobiliàries	1T	6.716	↘	-3,4
Mallorca	1T	5.476	↘	-2,8
Menorca	1T	459	↘	-9,4
Pitiüses	1T	781	➔	0,4

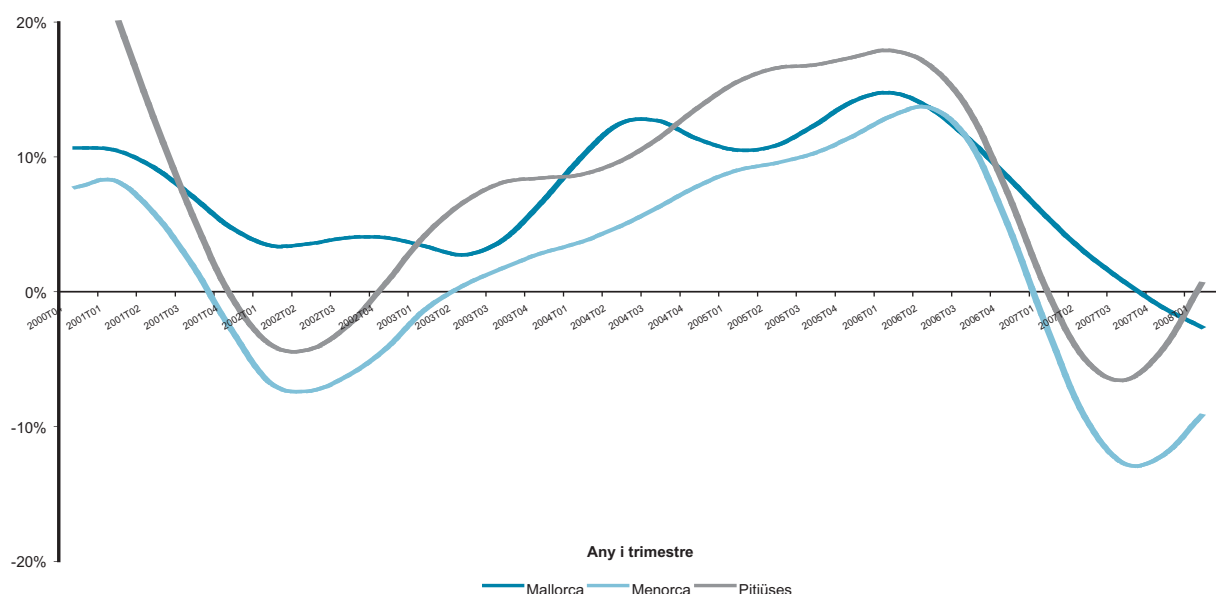
Fonts: Seguretat Social

Els serveis empresarials han accentuat la frenada que s'havia iniciat a finals del 2007. L'alentiment de l'activitat econòmica indueix un efecte indirecte sobre les empreses que presten serveis informàtics, lloguen maquinària o arrenden altres equipacions. Els afiliats al subsector han davallat respecte el quart trimestre de l'any passat (-1,1%), si bé encara mantenen una tendència moderada del 1,3%. **Mallorca** és l'illa on l'efecte de la desacceleració ha incidit amb menys intensitat (-0,8% de taxa interanual) i manté un creixement tendencial del 2,1%. A **Menorca**, l'afiliació pràcticament s'ha mantingut al mateix nivell que el darrer trimestre de 2007, si bé en el 2008 els autònoms augmenten un 6,9% respecte el període anterior. D'un any ençà, les **Pitiüses** registren taxes negatives en l'ocupació del subsector, tot i que els increments anteriors mantenen la tendència en positiu.

Quatre trimestres consecutius de taxes d'afiliació negatives han deixat la tendència general de l'activitat immobiliària en un -3,1%. Les dificultats que presenta el sector de la construcció també s'han traslladat a les agències immobiliàries. L'alça dels tipus d'interés i les limitacions de crèdit del sistema financer han provocat al mes de març una davallada, tant en número com en import, d'un terç de les hipoteques. La reducció en el número de transaccions ha perjudicat seriosament a les agències immobiliàries, especialment a les de **Menorca**, que en un any i mig ha reduït els assalariats a gairebé la meitat. Les **Pitiüses** augmenten tímidament l'afiliació en el primer trimestre de 2008 respecte el 2007(1,7%) i rompen amb la tendència marcadament negativa de períodes anteriors. **Mallorca**, en canvi, presenta els tres primers mesos de l'any una davallada del 4,3% i mostra per primera vegada una tendència negativa.

L'alentiment de l'activitat econòmica indueix un efecte indirecte sobre les empreses que presten serveis

Gràfic 9. Afiliats a activitats immobiliàries. Variació (%) cicle-tendència

4.6. Altres serveis

Taula 28. Ocupats altres serveis

Balears		Darrera dada		Cicle-tendència T _{t-k} ¹ (%)
Activitats sanitàries i veterinàries	1T	28.842	↗	10,7
Activitats socials	1T	22.807	→	-1,4
Administració Pública	1T	20.091	→	-1,7
Educació	1T	16.639	↗	3,8
Serveis de la llar	1T	9.309	→	-1,9
Mallorca				
Activitats sanitàries i veterinàries	1T	24.630	↗	10,8
Activitats socials	1T	19.287	→	0,5
Administració Pública	1T	16.700	↘	-3,6
Educació	1T	15.207	↗	3,7
Serveis de la llar	1T	7.639	→	-1,4
Menorca				
Activitats sanitàries i veterinàries	1T	1.829	↗	3,0
Activitats socials	1T	1.417	→	1,7
Administració Pública	1T	1.903	↗	9,1
Educació	1T	658	↗	3,1
Serveis de la llar	1T	439	↘	-6,0
Pitiüses				
Activitats sanitàries i veterinàries	1T	2.383	↗	9,2
Activitats socials	1T	2.103	→	1,0
Administració Pública	1T	1.488	↗	5,0
Educació	1T	774	→	1,1
Serveis de la llar	1T	1.231	↘	-4,6

Font: Seguretat Social

El nombre d'ocupats en **activitats sanitàries i veterinàries** a les illes que és el principal epígraf dins del grup d'altres serveis, en el primer trimestre de 2008, és superior en 2.830 persones en relació al primer trimestre de 2007, amb un creixement en tendència del 10,7%. Creix en major mesura a Mallorca i a Pitiüses a causa principalment dels nous Hospitals d'Inca i Formentera.

Tendència creixent del 10,7% per a les activitats sanitàries i veterinàries

Pel que fa als **serveis socials**, que està en el segon lloc en importància respecte del nombre d'ocupats en aquest apartat d'altres serveis, el nombre d'afiliats a la seguretat social es mantenen en un nivell similar al del primer trimestre de 2007. Aquest sector comprèn les activitats associatives; les activitats recreatives, culturals i esportives i els serveis personals.

Els afiliats a la seguretat social del sector d'**Educació**, amb 16.639 persones a Balears, presenten una tendència a l'alça amb un 3,8% pel conjunt de les illes, que correspon sobre tot a Mallorca i en menor mesura a Menorca. D'altra banda, segons l'actualització estadística de 2008 del Ministeri d'Educació, les darreres dades de despesa per alumne, que corresponen al 2005, el cost

per alumne no universitari escolaritzat en centres públics de Balears se situa en 5.817 euros, és a dir, cinc-cents euros més que la mitjana espanyola. Si se consideren els alumnes no universitaris tant de l'ensenyament públic

com privat concertat la mitjana d'Espanya és de 4.520 euros i Balears la supera (4.705 euros). Aquestes dades per alumne són les darreres disponibles i corresponen a l'any 2005, els ha publicades el Ministeri d'Educació en l'actualització estadística de 2008.

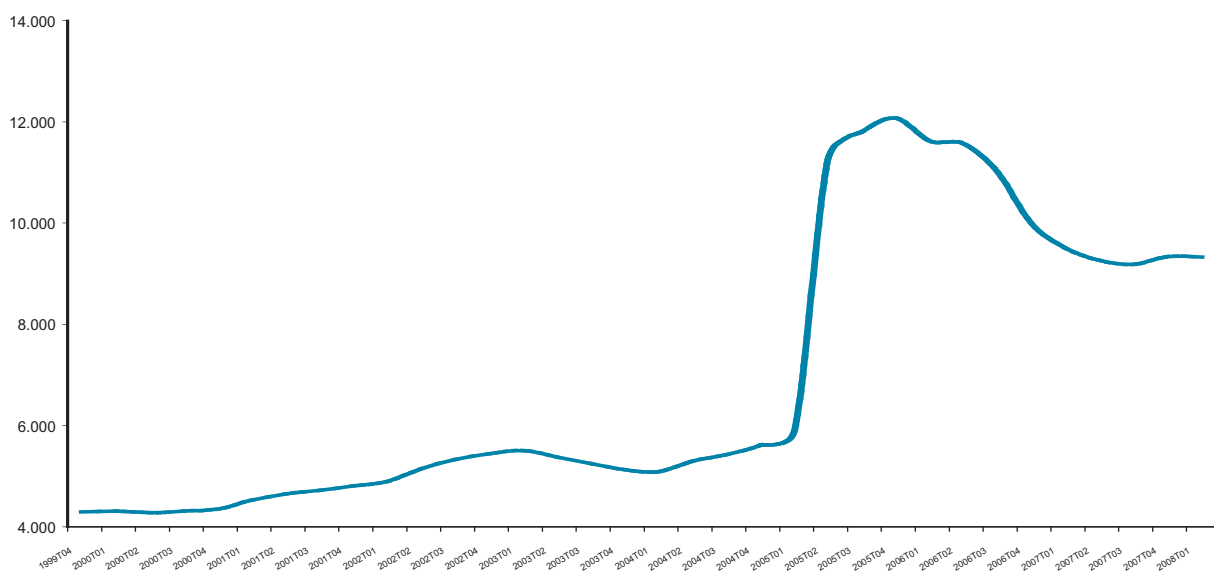
A l'**Administració Pública** es mostra una tendència a la desacceleració en l'ocupació pel conjunt de les Illes. Comparant els primer trimestre de 2008 i el mateix període del 2007, la davallada d'ocupats es produeix a Mallorca. A Menorca i a Pitiüses augmenta en 83 i 76 empleats respectivament. S'ha de destacar que es creà el Consell Insular de Formentera mitjançant la Llei orgànica 1/2007, de 28 de febrer, de reforma de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears.

Els ocupats en Educació augmenten, mentre que a l'Administració Pública disminueixen

Es manté la tendència en l'afiliació en el **règim de la llar**, la qual cosa indica una estabilització de l'activitat. Per un altre cantó, l'INE, a partir del compte satèl·lit de les llars, referent a l'any 2003, ha elaborat un estudi per quantificar la producció de les famílies per al seu autoconsum i que, per tant, no està quantificada al PIB. Segons aquest

estudi el treball realitzat a la llar (atenció de la casa, els fills o els majors) i que no computa en el producte interior brut, suposaria un 27% del PIB nacional, aproximadament uns 285.600 milions d'euros de 2007 si s'extrapol·lessin aquests comptes.

Gràfic 10. Treballadors Seguretat Social - Règim especial empleats de la llar. Cicle tendència.

5 Mercat laboral

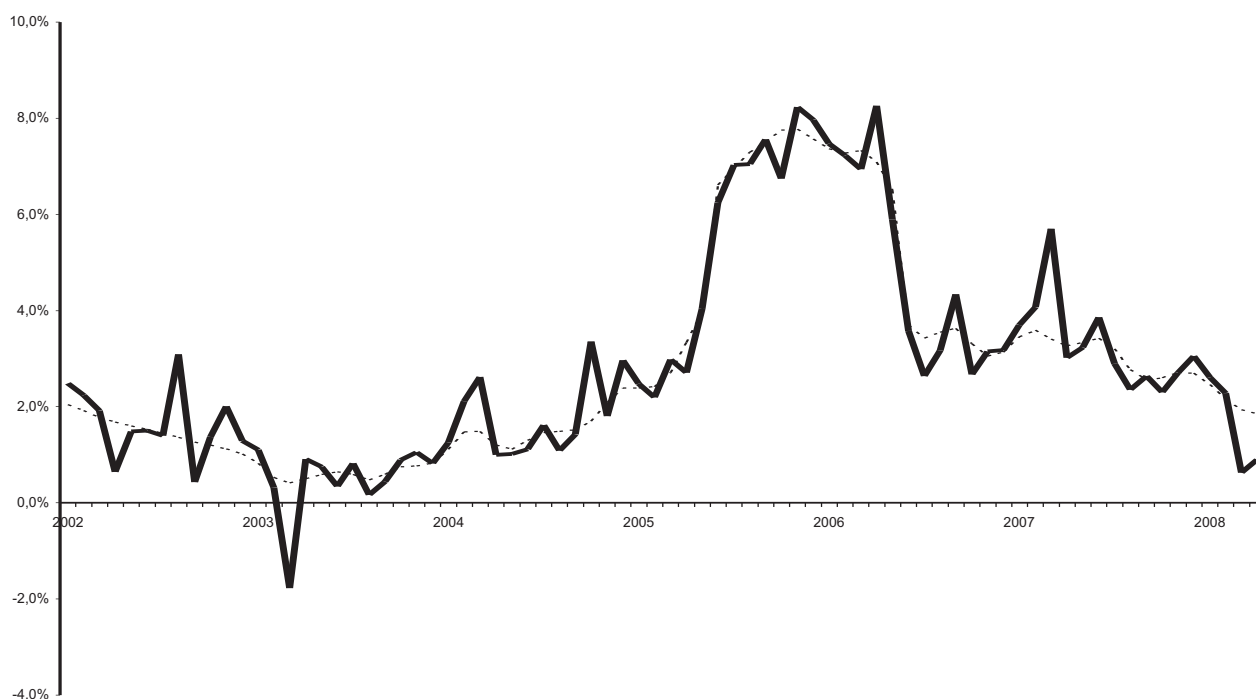
5.1. Ocupació

El ritme d'afiliacions a la Seguretat Social en el primer quadrimestre del 2008 s'ha suavitzat, però així i tot manté un creixement en tendència del 2% i, en valor absolut, ha augmentat des de finals de l'any passat gairebé 50 mil persones (12,1%). Per contra, l'atur arriba als 36 mil registrats i marca un any amb taxes interanuals de creixement positives.

L'ocupació suavitza el creixement i l'atur presenta taxes positives

Després de quatre mesos seguits on cada vegada es reduïa el ritme d'afiliació, en el mes d'abril torna a repuntar i se situa en el 0,9% interanual, amb un augment d'un 5,6% respecte el mes anterior. Si bé és veritat que des del novembre de 2004 no es registrava una taxa interanual inferior al 2%, cal recordar que al 2007 es celebrà la Setmana Santa, moment que fixa l'inici de nombroses contractacions, en el mes d'abril. Els assalariats presenten cada vegada creixements més modestos i tendeixen a estabilitzar-se. Paral·lelament, el nombre d'autònoms s'accelera i presenta taxes superiors al 3% durant els quatre primers mesos de 2008.

Gràfic 11. Creixement de l'ocupació a les Balears

El nombre d'autònoms del sector primari s'ha vist afectat per l'entrada en vigor el dia 1 de gener de la Llei 18/2007, de 4 de juliol, que estableix la integració dels treballadors per compte propi del règim especial agrari al règim de treballadors autònoms. Aquest canvi de règim ha provocat que devers 2400 treballadors d'alta en data 31 de desembre en el règim especial agrari s'hagin passat a considerar autònoms l'1 de gener. Tot i això, el nombre d'autònoms d'alta a les Illes en el sector agrari, sense comptar els inscrits pel canvi de metodologia, ha augmentat un 4,5% en variació interanual. El sector de la construcció presenta un retrocés molt acusat (-6,4% el mes d'abril) i registra taxes negatives des del darrer mes de novembre. El règim general de la indústria manté el mateix nivell d'afiliats que a l'abril de l'any passat i s'allunyen així les taxes negatives que havia patit el sector durant 2007. Els serveis s'incrementen en tendència un 2% i lideren el creixement de l'afiliació a la Seguretat Social.

L'afiliació augmenta en el sector serveis, es manté per la indústria i davalla pel sector de la construcció

Les **Pitiüses** presenten el major ritme de creixement en número d'ocupats de tot l'arxipèlag, i tendencialment augmenten un 2,8%. En segon lloc es troba l'illa de **Mallorca**, que manté un camí de creixement al voltant del 2%. Finalment, **Menorca** manté una tendència plana des de finals del 2007.

El col·lectiu d'afiliats estrangers, que havia experimentat creixements propers al 10% durant el 2007, limita el seu augment fins el 7% el mes d'abril. En qualsevol cas, la xifra es troba molt allunyada de l'augment d'afiliats estrangers del 2005 (34%) i del 2006 (19%).

Augmenta la tendència a l'alça en l'atur registrat

L'atur registrat reflecteix els ajustaments que s'estan produint al sector de la construcció i augmenta el maig un 29% a les Illes Balears. Tot i així, suposa unes 4800 persones menys que a l'abril (-11,6%) i, a més, la Comunitat Autònoma de Illes Balears encapçala per segon mes consecutiu la major davallada intermensual de l'atur. La tendència de la desocupació és més intensa a **Mallorca** (20,4%), atès que presenta increments cada vegada més accentuats i al maig arriba al 28,6%. A **Menorca** la tendència és gairebé 3 punts percentuals més suau i acaba en el 17,6%. Les **Pitiüses** presenten al mes de maig el

menor ritme d'atur de l'arxipèlag (11,8%) i també la menor variació interanual (26,7%).

El nombre de contractes indefinits s'incrementen a les Pitiüses

Al maig, el número total de contractes indefinits superava els 7 mil, un 6,5% més que el mateix període del 2007. La tendència és especialment positiva per les **Pitiüses**, on augmenta un 15% i sobrepassa els 1500 contractes. A **Mallorca** el registre és lleugerament negatiu i per **Menorca** baixa gairebé un 10%

Taula 29. Indicadors del mercat laboral

Balears		Darrera dada		Cicle-tendència T_{t-k}^t (%)
Població activa ¹	ab	499.995	↗	2,8
Ocupats (afiliats a la SS) ²	ab	458.762	→	1,9
Assalariats	ab	357.112	→	0,4
Autònoms i altres règims especials	ab	101.650	↗	3,5
Aturats registrats	mg	36.439	↗	19,7
Taxa d'atur registrat (%) ³	mg	7,9	→	1,7
Total contractes indefinits	mg	7.002	↗	7,7
Mallorca				
Població activa ¹	ab	411.790	↗	2,7
Ocupats (afiliats a la SS) ²	ab	379.543	→	1,9
Aturats registrats	mg	29.103	↗	20,4
Taxa d'atur registrat (%) ³	mg	7,2	→	1,5
Total contractes indefinits	mg	4.812	↘	-2,7
Menorca				
Població activa ¹	ab	34.875	→	0,6
Ocupats (afiliats a la SS) ²	ab	31.450	→	0,1
Aturats registrats	mg	2.676	↗	17,6
Taxa d'atur registrat (%) ³	mg	7,3	→	2,0
Total contractes indefinits	mg	663	↘	-9,9
Pitiüses				
Població activa ¹	ab	53.330	↗	3,7
Ocupats (afiliats a la SS) ²	ab	47.769	↗	2,8
Aturats registrats	mg	4.660	↗	11,8
Taxa d'atur registrat (%) ³	mg	8,2	→	1,6
Total contractes indefinits	mg	1.527	↗	14,8

Fonts: TTSS, SOIB i INE

1. Suma dels aturats el mes d'abril i dels afiliats per aquest mateix mes. Variacions en diferències interanuals en percentatge.

2. Afiliats als règims generals, d'autònoms, especial agrari i de la llar de la Seguretat Social i als règims especials de la mar. No inclou afiliats a MUFACE, ISFAS ni règims especials menors de la Seguretat Social.

3. Càlcul fet a partir dels aturats registrats el mes de maig i el nombre d'afiliats estimats per aquest mateix mes. Variacions en diferències interanuals en percentatge.

Amb tot, la taxa d'atur registrada, calculada a partir del nombre d'aturats registrats i el nombre d'afiliats, se situa en el maig en el 7,9%, 1,7 punts percentuals més que el mateix mes de l'any anterior. Per illes, la taxa d'atur més elevada la registren les **Pitiüses** (8,2%), mentre que **Mallorca** i **Menorca** presenten taxes molt semblants entre elles (7,2 i 7,3 respectivament).

La població activa, calculada com el número d'afiliats més aturats, manté un ritme de creixement proper al 3%. És especialment elevat per les **Pitiüses**, on la variació de la tendència augmenta fins el 3,7%. Per contra, **Menorca** presenta una tendència molt suau. Segons l'EPA, la població activa el primer trimestre de 2008 fou de 543 mil persones, un 3,9% més que l'estimada el 2007.

5.2. Costs laborals

En els tres primers mesos de l'any, el cost total per assalariat s'ha incrementat un 6,4% i ascendeix als 2180,75 € cada mes, segons les dades que publica l'Institut Nacional d'Estadística. Això suposa un increment de més d'un punt percentual respecte les taxes observades en trimestres anteriors. Tot i així, el nivell màxim de la sèrie s'assoleix el darrer trimestre de 2007 amb un cost total de 2373,12 € per mes, que davallen amb l'entrada de l'any. Aquest és un comportament usual, atesa la reducció que es dona en els pagaments extraordinaris i els endarreriments durant els primers mesos de cada any respecte els darrers mesos de l'any precedent.

El cost total per assalariat i mes augmenta un 6,4% en el 2008

El cost salarial per treballador, el qual suposa aproximadament unes tres quartes parts del cost total, ascendeix un 4,6% des del primer trimestre de 2007. La resta de components del cost s'incrementen en conjunt un 11,2%, principalment a causa de l'augment de gairebé un 43% de les percepcions no salarials (indemnitzacions per acomiadament, pagaments per incapacitat temporal, pagaments compensatoris,...). Per sectors, la construcció presenta els costos totals més reduïts, però, després d'un any i mig de taxes pròximes a zero o negatives, en el primer trimestre de 2008 s'incrementen un 8,0%. Els costos salarials ordinaris són el motiu d'aquest increment. Els empleadors de la indústria suporten uns costos totals de 2330,30 € per treballador, un 7,2% més que l'any anterior. Destaca l'augment de gairebé el 80% del cost per percepcions no salarials. Pel sector serveis, aquesta variable augmenta el primer trimestre gairebé un 50% i els costos totals creixen a un menor ritme, un 5,8%.

Taula 30. Cost i jornada laboral

Primer trimestre 2008	Darrera Dada	Cicle-tendència T^l_{t-k} (%)	
Cost laboral per hora efectiva, €			
Indústria i energia	16,06	↗	10,0
Construcció	16,45	↗	13,4
Serveis	13,94	↗	16,3
Cost total per assalariat i mes, €	16,52	↗	8,0
Hores efectives per assalariat /mes	2.180,75	↗	6,4
Indústria i energia	135,80	↘	-3,3
Construcció	141,60	↘	-5,6
Serveis	142,50	↘	-7,2

Font: INE

El cost laboral de l'hora efectiva se situa en els tres primers mesos de 2008 en poc més de 16 euros i presenta una variació interanual del 10%. Igual que succeïa amb els costos totals, el sector de la construcció presenta la variació més elevada en el cost d'hora efectiva (16,3%) i en tots els seus components. La indústria mostra un creixement del 13,4%, mentre que els serveis ho fan a un 8%.

Les hores de feina per treballador i mes davallen, a tots els sectors conjuntament, el 3,3%. Novament, és al sector de la construcció on s'observa el canvi relatiu més acusat (-7,2%), seguit de la indústria (-5,6%) i els serveis (-2,0%). La construcció és el sector que més hores efectives per treballador presenta i els costos d'aquestes hores més reduïts.

El sector de la construcció encapçala la baixada de les hores efectives treballades

6 Preus

La taxa de variació interanual de l'Índex de Preus de Consum (IPC) de les Balears el maig de 2008 augmenta fins a situar-se en el 4,4%, el seu màxim des de desembre de 2002. Per al conjunt d'Espanya, l'IPC es col·loca en un 4,6%, més del doble de l'objectiu d'estabilitat de preus fixat per l'autoritat monetària europea. Es tracta d'una escalada motivada bàsicament pel preu del petroli i dels aliments. Aquests darrers pugen per la desviació de

cereals a la producció de biocombustibles, per les males collites i per l'augment de la demanda en els països emergents com Índia o Xina.

L'IPC per a les illes en el maig augmenta fins el 4,4%

Taula 31. Variació interanual de l'IPC

Taxes de variació interanual de l'índex de preus de consum. Maig 2008

	Taxa	Aportació a l'IPC
Índex general	4,4	
Aliment, beguda no alcohòlica	6,8	1,23
Beguda alcohòlica i tabac	3,5	0,09
Vestit i calcer	0,8	0,06
Habitatge	5,2	0,57
Parament de la llar	2,5	0,19
Medicina	-0,3	-0,01
Transport	8,2	1,36
Comunicació	0,3	0,01
Lleure i cultura	-0,7	-0,05
Ensenyament	4,3	0,07
Hotels, cafès i restaurants	4,4	0,48
Altres	2,8	0,28
Inflació subjacent	3,1	

Font: INE

Els grups que presenten un IPC més elevat en el mes de maig són els que tenen un pes específic més important:

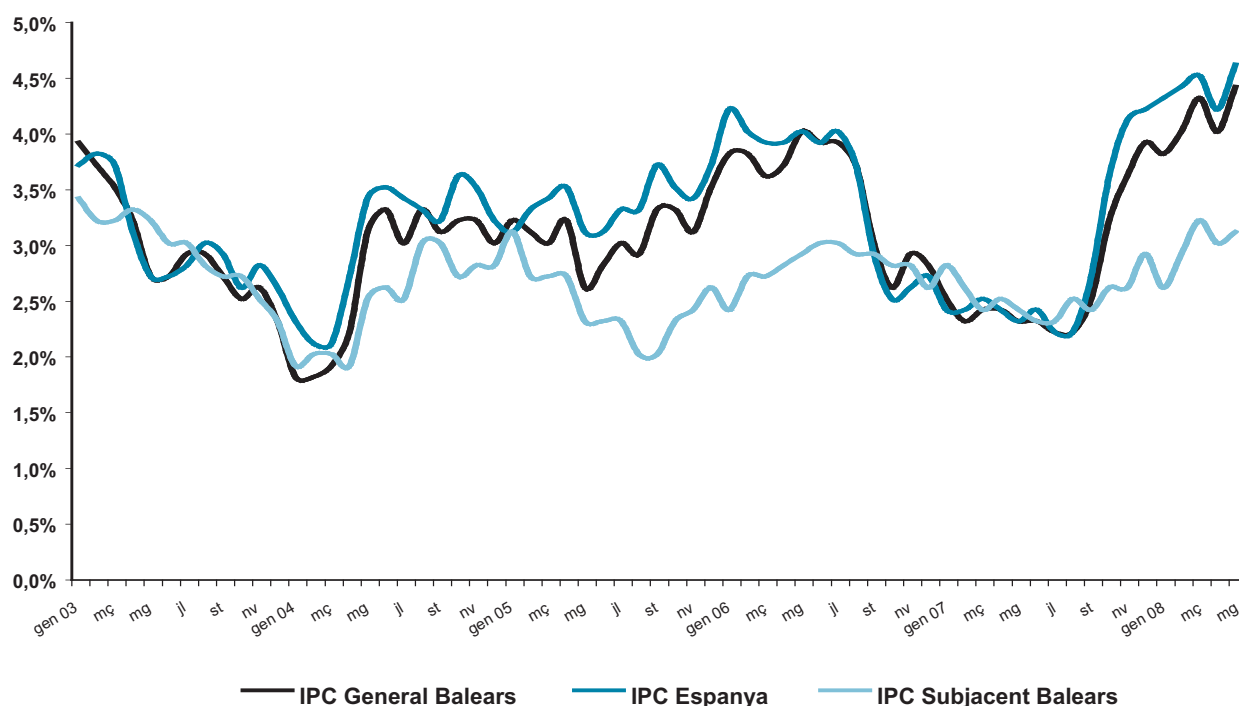
- *Aliments, beguda no alcohòlica*, presenta una taxa de variació interanual del 6,8%. Els aliments frescs com ous, llet o fruita han estat els més afectats per aquest encariment de preus així com també els cereals i derivats, la carn de vacú i els preparats de llegums i hortalisses.
- *Habitatge*, amb un 5,2%, a causa principalment dels preus de la calefacció, enllumenat i distribució d'aigua.
- *Transport*, amb una taxa del 8,2%, pujada que s'explica pels elevats preus dels carburants i lubricants. La taxa de l'IPC del transport personal és d'un 7,4% i la del transport públic interurbà del 10,3%.
- *Hotels, cafès i restaurants*, 4,4%.

Cal destacar la davallada del grup de *Medicina* que se situa en un -0,3 % atesa la reducció dels preus dels medicaments i altres productes farmacèutics.

Pel que fa alguns subgrups, que tenen un pes específic important, s'han de destacar les taxes de l'IPC de: *Lloguer de vivenda* (4,4 %), *Electricitat, gas i altres combustibles* (8,6%), *Béns i serveis relatius als vehicles* (15,4%).

Finalment, disminueix fins assolir el -16,6%, el subgrup *Equips i suports audiovisuals, fotogràfics i informàtics*.

Gràfic 12. Variació interanual de l'Índex de Preus de Consum

L'evolució en els primers mesos de 2008 del comportament de les taxes de variació interanual de l'IPC per a Balears i per a Espanya ha estat d'augment des del mes de gener fins al mes de març, per a davallar en el mes d'abril i tornar a pujar en el maig, com es pot observar en el gràfic d'aquest apartat.

D'altra banda, en el més de juny els preus es veuran afectats per la vaga de transportistes, sobre tot pel que fa als aliments. Les majors pujades es preveu que es concentrin en *fruites i hortalisses* i *productes pesquers*.

A les Balears, la taxa d'inflació subjacent (que exclou els *aliments no elaborats* i *productes energètics*) en el mes de maig se situa en el 3,1% de variació interanual, 1,3 punts percentuals per davall de l'índex general, atès que la pujada principal de l'IPC s'ha donat en els grups que s'exclouen en el càlcul de la inflació subjacent, principalment el petroli i els aliments frescs. En el conjunt d'Espanya, la taxa d'inflació subjacent és del 3,3%.

La inflació subjacent és 1,3 punts percentuals per davall de l'índex general, per la pujada en aliments no elaborats i productes energètics.

L'Índex Harmonitzat de Preus de Consum (IHPC) per a Espanya en el mes de maig és del 4,7%. Es tracta del nivell més alt de la sèrie històrica que s'elabora des de gener de 1997. Les Illes Balears, amb un 4,2%, estan entre les comunitats autònomes que tenen l'IHPC més baix, igualades al País Basc i només estan siuades per davall Madrid, Ceuta i Melilla.

Les Illes Balears estan entre les comunitat autònomes que tenen l'IPC harmonitzat més baix en el mes d'abril.

L'estimació flash de l'Índex de Preus de Consum de la Unió Monetària (IHPCUM) de maig és del 3,6%, tres dècimes més que la del mes anterior. De confirmar-se aquesta data suposa que el diferencial amb Espanya és d'1,1 punts percentuals. Des del passat mes d'octubre, aquesta taxa se situa molt per damunt de l'objectiu del 2% que estableix el BCE com a objectiu d'estabilitat de preus, a causa sobre tot de l'espiral alcista dels preus del petroli i dels aliments no elaborats.

7.1. Consum

Taula 32. Indicadors de consum

Balears	Darrera dada	Cicle-tendència T_{t-k}^t (%)
Facturació elèctrica usos domèstics (MWh)	ab 217.438	↗ 6,8
Consum carburants automoció (quilolitres)	mg 71913,9	↘ -3,1
Matriculació de vehicles	mg 7.295	↘ -32*
Índex de vendes al detall	ab 92,2	→ 1,1
Mallorca		
Facturació elèctrica usos domèstics (MWh)	ab 167.632,00	↗ 8,1
Consum carburants automoció (quilolitres)	mg 57.552,60	→ -2,0
Menorca		
Facturació elèctrica usos domèstics (MWh)	ab 25.215	↗ 6,8
Consum carburants automoció (quilolitres)	mg 5.492,28	↘ -2,8
Pitiüses		
Facturació elèctrica usos domèstics (MWh)	ab 24.590	↗ 9,3
Consum carburants automoció (quilolitres)	mg 8868,9	↘ -2,5

Fonts: CLH, Gesa-Endesa, INE, IEA i DGT

* Taxa de variació interanual

El consum de les llars continua moderant el seu creixement, si bé els principals indicadors mantenen variacions positives. L'índex de comerç al detall remunta en el mes d'abril les davallades experimentades durant el primer trimestre de l'any i se situa al mateix nivell que fa un any.

Al maig es matriculen gairebé 7300 vehicles a les Illes Balears, el que suposa un descens de més del 30% respecte les matriculacions de fa un any. La reducció ha afectat sobretot a la venda de tot-terrenys, la qual ha retrocedit un 39%, i a la de turismes (-30,2%). La venda a particulars s'ha vist també retallada i en els cinc primers mesos de l'any s'ha reduït un 21%.

Les matriculacions de vehicles cauen al mes de maig

L'escalada de preus del petroli s'ha traduït en un increment del preu de la benzina i el gasoil. Fins i tot el preu del Gasoil A (d'ús general i no bonificat) ha arribat a superar el preu de la benzina. Tot i la forta inelasticitat en la demanda que demostren els carburants, les apujades s'han traduït en una reducció dels quilolitres de combustible consumits.

El consum energètic per part de les famílies s'accelera notablement a totes les illes

La facturació d'energia elèctrica d'usos domèstics accelera el seu creixement i arriba a marcar una tendència de 6,8%. Durant el 2006 i 2007, la facturació elèctrica de les llars semblava haver estancat el seu creixement, especialment pel que fa als punts màxims anuals, els quals es registren en els mesos de febrer i març. En canvi, en el 2008 repunta el consum i de forma destacada a les Pitiüses (9,3% de creixement en tendència) i a l'illa de Mallorca (8,1% tendencial)

Segons l'avanç del padró municipal publicat per l'INE, la població de Balears a 1 de gener de 2008 va ésser de 1.071.221 persones, un increment del 3,9% respecte la població oficial de 2007. Aquest augment relatiu suposa el més alt de totes les Comunitats Autònomes i contribueix a mantenir el consum agregat.

La capacitat de compra de les llars es veu reduïda en termes reals pel repunt inflacionista. Per una banda la renda disponible a les Balears presenta un creixement nominal, d'acord amb la baixada de l'atur i l'augment tant de l'afiliació com dels costos salarials; però per l'altra, la pujada dels preus dels aliments i del transport minven una part d'aquest increment de capacitat de compra. A més, els tipus d'interès elevats acreixen el cost d'endeutament, dificultant els crèdits al consum.

7.2. Consum dels no residents

Taula 33. Consum dels residents a l'estranger

	Total acumulat		Variació (%)	
Enquesta despesa turística – EGATUR (gener-abril)				
Total, milions d'euros	1.016		⬇️	-2,8
Mitjana per persona, euros	777,05		⬇️	-4,2
Mitjana diària	95,00		⬆️	3,4
Estada mitjana	8,2		⬇️	-7,4
Compres i extraccions d'efectiu amb targeta emesa a l'estranger (gener – març)				
Total, milions d'euros	197,47		⬆️	22,1
Regne Unit	47,262	UK	⬆️	9,8
Alemanya	70,145	D	⬆️	11,2
França	9,168	F	⬆️	7,9
Itàlia	4,13	I	⬆️	2,3
EUA	17,133	USA	⬇️	-66,8
Holanda	4,36	NL	⬆️	346,9
Suïssa	8,784	CH	⬇️	-41,9
Noruega	4,107	N	⬆️	134,3
Irlanda	1,678	IRL	⬆️	53,3
Suècia	3,851	S	➡️	-0,6
Àustria	3,878	A	⬆️	5,8
Dinamarca	2,626	DK	⬆️	32,4
Portugal	2,656	P	⬆️	-1,8
Bèlgica	1,876	B	⬆️	64,5
Resta	15,814	X	⬆️	30,0

La despesa mitjana diària augmenta un 3,4 %

En el primer quadrimestre de 2008, la despesa mitjana diària dels turistes s'ha incrementat un 3,4% respecte 2007, tot i el descens en el volum total. Aquesta reducció ha estat causada bàsicament per la disminució en el desembors pel paquet turístic (-26,8%) i en comestibles (-13,2%), mentre que s'ha vist compensada per l'augment en la despesa turística en transport (9,2%) i en allotjament (17,1%). L'escurçament de l'estada mitjana provoca més rotacions i això també redueix la despesa per persona respecte el 2007 (-4,2%).

Les compres i extraccions d'efectiu realitzades a les Illes Balears amb targetes emeses a l'estranger s'han incrementat el primer trimestre un 22,1% respecte l'any passat. Cal tenir en compte que es tracta d'una variació nominal i que la celebració enguany de la Setmana Santa en el mes de març suposa una distorsió en la comparativa. Si bé la variació interanual és difícilment interpretable fins no disposar de la informació sobre el segon trimestre, destaca el fet que les targetes emeses als Països Baixos tripliquen el seu import els tres primers mesos de l'any. També és remarcable l'increment de més del 50% de l'import de disposicions en efectiu i compres dels països nòrdics, en especial Noruega i Dinamarca.

Si s'analitza la distribució de les operacions segons l'origen d'emissió de la targeta, entre el Regne Unit i Alemanya es concentra més del 60% del total d'imports. Aproximadament, els desembors dels turistes amb targetes d'origen alemany superen el terç del total mentre que les d'origen britànic no superen la quarta part. Segons les dades dels darrers anys, aquesta distribució acaba invertint-se en el còmput anual. L'augment que han experimentat els mitjans d'Holanda i dels països escandinaus han incrementat la seva contribució relativa a l'import total fins més enllà del 8% cada un. Finalment, França manté en el primer trimestre el registre del 5%.

L'import mitjà de les disposicions d'efectiu de les targetes emeses a Alemanya supera els 230 €. Normalment, les comissions que carreguen les entitats bancàries per les disposicions d'efectiu a la seva xarxa de caixers automàtics té una part fixa independent de la quantitat, fet que impulsa a l'alça l'import de la disposició. La quantitat mitjana pagada en les compres efectuades amb targeta no supera els 127 €. Pel cas del Regne Unit, la disposició mitjana d'efectiu arriba als 180 € per operació, sensiblement inferior a l'alemanya, segurament per intentar evitar un excés que suposi tornar a canviar de divisa. Les operacions efectuades amb els doblers de plàstic britànics presenten una mitjana de 135 € per compra.

7.3. Inversió

Les turbulències financeres de caire internacional i els relativament elevats tipus d'interès dificulten la formació bruta de capital. Tot i així, alguns indicadors d'aquesta component de la demanda reflecteixen tendències contraposades.

L'augment net de capital arriba als 113 milions d'euros el març

L'augment net de capital (calculat com el constituït en les noves societats, més el saldo final de les ampliacions i de les reduccions) arriba als 113 milions d'euros el mes de març, en gran part impulsat per les ampliacions de capital. Al març s'han constituït societats per un capital de més de 5 milions d'euros. Aquest indicador presenta una tendència considerablement positiva, atès els augments importants que es donen des de setembre de l'any passat. Entre aquests destaca el mes de desembre de 2007, amb el màxim registre històric de 237 milions d'euros.

Taula 34. Indicadors d'inversió

	Darrera dada		Cicle-tendència T_{t-k}^t (%)	
Augment net de capital (milers d'€) ¹	mar	113.377	↗	93,9
Nr. Centres de treball inscrits a la SS	abr	44.537	→	0,9
Noves hipoteques (milions d'€)	mar	529	↘	-16,7
Dipòsits (milions d'€)	1T08	18.235	↗	8,6
Crèdits (milions d'€)	1T08	43.606	↗	16,2
Matriculació de vehicles de càrrega	mai	646	↘	-42,7*

Font: INE, BE, MTA, DGT i Anfac

1 Capital de noves societats, més ampliacions de capital, menys reduccions de capital.

*.Var (%) interanual.

Les matriculacions de vehicles de càrrega es redueixen notablement

Tot i la positiva variació en la matriculació de vehicles pesants (17%), les de vehicles de càrrega (camions i furgonetes) es redueixen considerablement en el mes de maig (-42,7%). L'evolució de la venda d'aquest tipus de vehicle ve marcada en gran mesura per la del sector de la construcció i per les activitats indirectament relacionades. Els símptomes de debilitament que mostra aquell sector marquen una senda cada vegada menys expansiva i es tradueixen en una reducció del número de noves

edificacions i altres obres. Així, la reducció en la inversió en construcció agreuja la tònica de debilitament manifestada des de finals de 2007. Pel que fa al caire residencial, el número d'hipoteques constituïdes s'ha reduït, així com i el seu import total (-16,7%).

L'augment en el volum de dipòsits manifesta un ascens en la disponibilitat de liquidesa, que alhora es tradueix en més crèdits concedits (16,2% en tendència). Aquest fet pren importància si es té en compte que a l'actual escenari del mercat creditici s'han endurit les condicions de finançament.

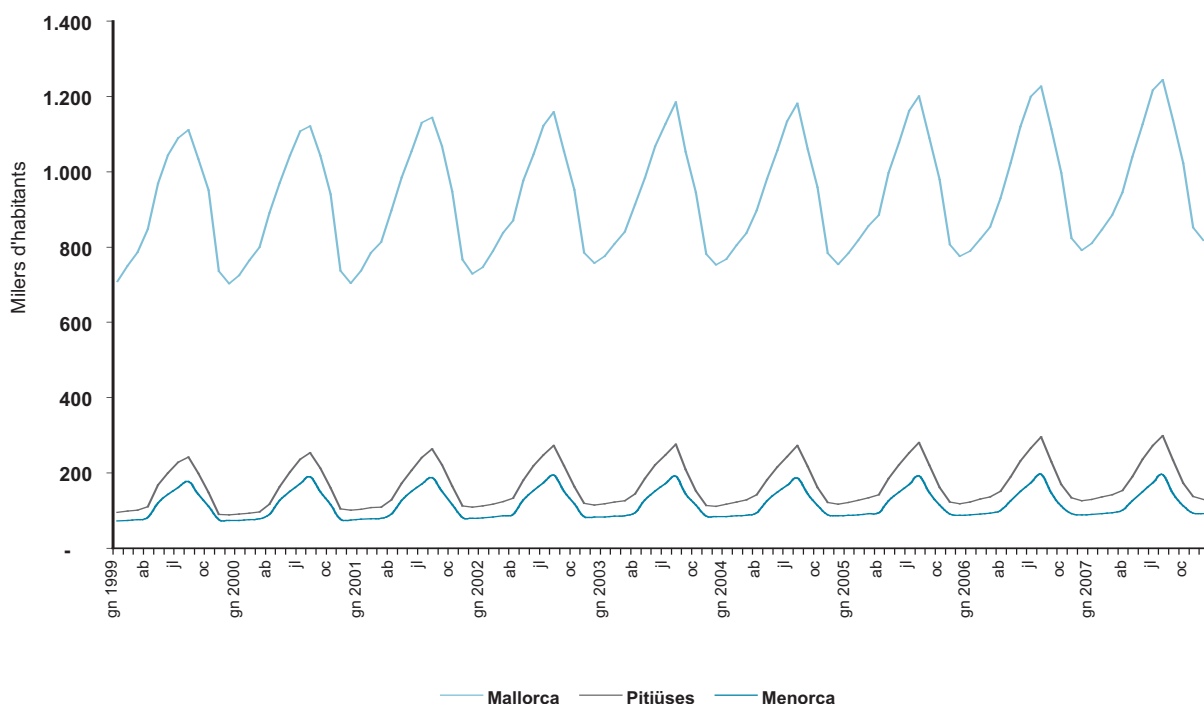
III. MEDI AMBIENT

Medi Ambient

Pràcticament qualsevol activitat que realitza la societat actual és, en menor o major mesura, generadora de residus. L'activitat domèstica, la productiva o la comercial són responsables de quantitats cada vegada més importants de deixalles, les quals han d'ésser tractades de manera controlada per evitar danys al Medi Ambient. És, per tant, crucial conèixer el volum, l'evolució i la composició dels residus per poder preveure'n el seu tractament i aplicar polítiques d'infraestructures adients. Atesa la importància d'aquest fet, el present apartat de Medi Ambient està dedicat a l'anàlisi dels residus sòlids generats al conjunt de les Illes Balears i a Mallorca, Menorca i les Pitiüses individualment.

Un dels factors que, sens dubte, ha d'ésser objecte d'atenció és l'efecte de la càrrega demogràfica. En el cas de les Balears, la importància d'aquest estudi es veu multiplicada per la pròpia dinàmica de l'activitat turística, la qual comporta augments de població considerables durant la temporada alta. Per això, s'analitza en primer lloc l'Índex de Pressió Humana (IPH), com indicador del pes poblacional real que suporta la nostra Comunitat. En segon lloc es presenta el volum total de residus sòlids, parant especial atenció a la paral·lela evolució amb l'IPH. Els dos apartats següents analitzen per separat els residus segons el diferent tractament que reben: la fracció de rebuig per una banda i la recollida selectiva per l'altra. El darrer apartat està dedicat als residus peril·losos.

Gràfic 13. Pressió Humana a les Illes Balears 1999 - 2007. Gener 1999 = 100

Índex de Pressió Humana

A les Illes Balears, com a zona eminentment turística i per les limitacions espacials que suposa qualsevol arxipèlag, la càrrega demogràfica esdevé tant un factor clau a l'hora de quantificar les infraestructures necessàries com un de substancialment rellevant en el disseny dels sistemes de finançament. Al mateix temps, és un element a tenir en compte per entendre diversos problemes ambientals que, en major o menor mesura, es troben relacionats amb la pressió humana. Per tant és necessari un indicador que reculli no sols la població resident

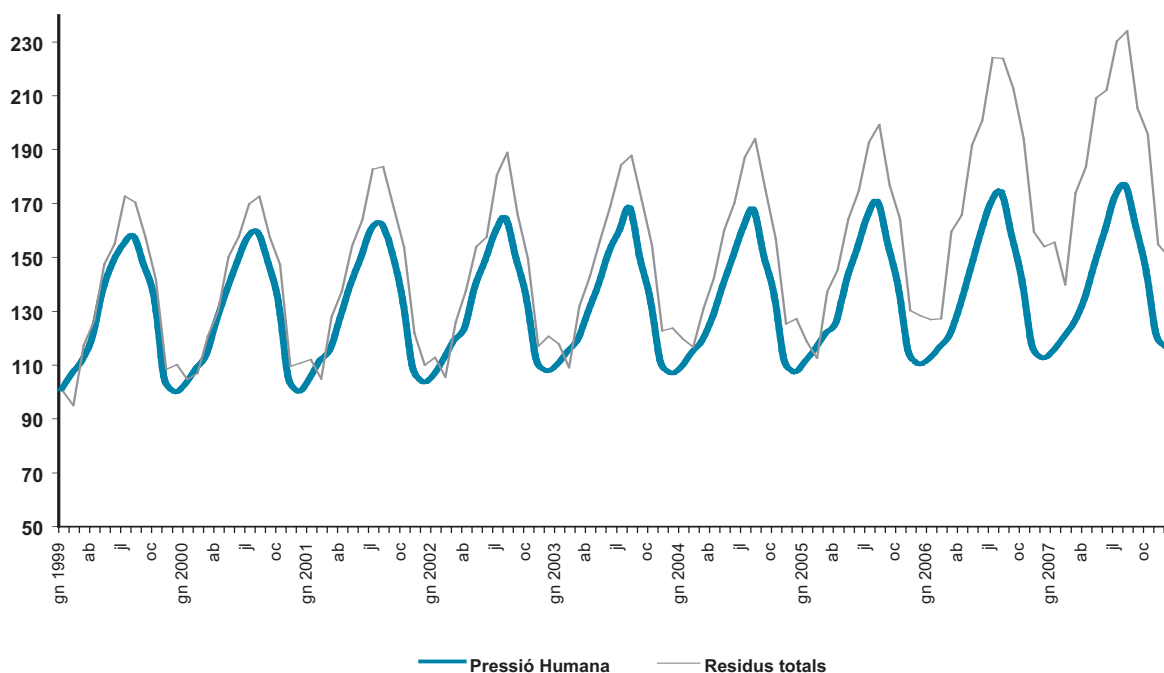
durant un període concret sinó també la població flotant. Les dades oficials de població resident a dia 1 de gener les aporta el padró municipal. Malgrat això, per obtenir una població inicial, cal ajustar doblement aquesta xifra. Per una banda, s'ha de tenir en compte als residents que no es troben presents en aquell moment; i per una altra, als viatgers que visitaven les illes però que no hi resideixen. La insularitat ofereix sols dues vies d'entrada i sortida al flux de persones, això és, per mar o per aire. Així, la població flotant s'obté del còmput de les entrades i les sortides a ports i aeroports. Amb aquest trànsit de passatgers s'aconsegueix incloure tant l'afluència de turistes

i de treballadors temporers com els propis moviments dels residents. A més del flux de persones que es mouen a les illes durant el període considerat, també es computa el creixement vegetatiu, això és, el saldo resultant de la diferència entre els naixements i les defuncions.

Segons l'avanç del padró municipal publicat per l'INE, la població de Balears a 1 de gener de 2008 va ésser de 1.071.221 persones. Això suposa un increment de més d'un 40% respecte la població en el 1996. A aquest augment de la pressió de la població resident, s'hi ha d'afegir l'estacionalitat induïda per l'activitat turística. Per mesos, els nivells mínims de l'IPH es donen al gener o al

desembre de cada any i els màxims s'assoleixen en els mesos d'agost. A l'estiu, l'Índex de Pressió Humana arriba al màxim d'un 65% respecte el nivell del gener. Tot i ésser l'illa amb major població, l'IPH a Mallorca durant l'estiu creix més del 50% respecte el nivell que es dona a l'hivern. L'efecte de l'arribada de turistes sobre la càrrega demogràfica de Menorca i de les Pitiüses és molt més accentuat i, en ambdós casos, durant l'estiu l'índex supera el doble del valor mínim anual. A la temporada alta, l'IPH de Menorca suposa més de 2,2 vegades el de la temporada baixa i encara una dècima més pel cas de les Pitiüses.

Gràfic 14. Evolució volum total de residus i pressió humana a Mallorca 1997 - 2007. Gener 1999 = 100

Volum total de residus

El *Plan Nacional Integrado de Residuos (PNIR)*, 2007-2015 elaborat pel Ministeri de Medi Ambient, posa l'accent en la necessitat d'atenuar l'associació existent entre la producció de residus i el creixement econòmic. Sobre aquesta qüestió es centra l'estudi "*Zonas turísticas y generación de residuos. Lecciones sobre las variaciones estacionales de población para las Agendas 21 Locales*" dut a terme per l'OBSAM (Observatorio Socioambiental de Menorca), en el qual es proposa utilitzar la generació de residus sòlids urbans (RSU) per estimar la càrrega demogràfica de cada municipi. Com era d'esperar, aquesta sèrie mensual presenta un elevat grau de correlació amb la pressió humana. Prenent aquest treball com a punt de referència, tot seguit es mostra la relació entre la pressió humana i la generació de residus a les Illes Balears. A fi de poder comparar l'evolució d'ambdues magnituds, s'han indexat les sèries prenent com a base el primer període disponible (gener de 1999 pel cas de Mallorca i el mateix mes de 2004 per Menorca i Pitiüses)

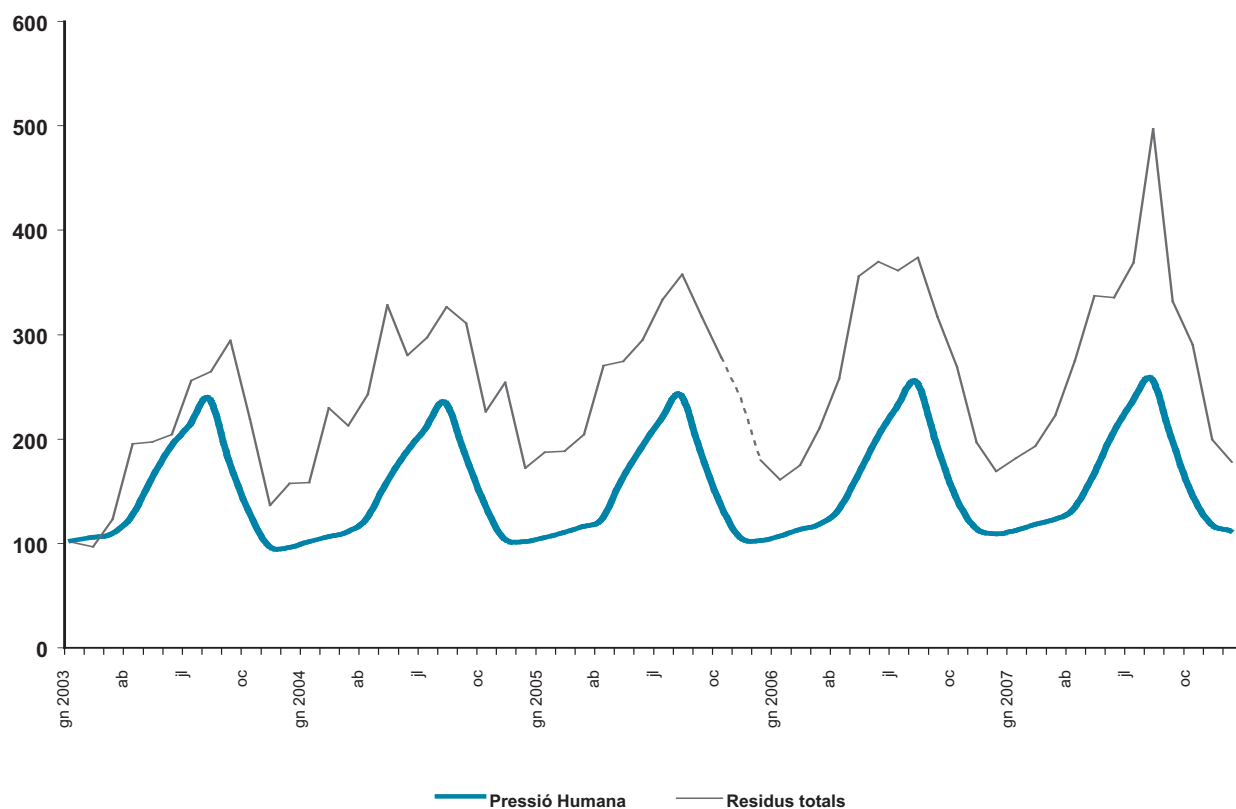
Així, durant el període 1999-2007, l'evolució de la generació de residus a Mallorca, presenta els valors més elevats, any rere any, durant els mesos d'estiu. Al 2007, per exemple, el volum de residus generat al febrer a Mallorca és d'un 45.000 tones, mentre que a l'agost del mateix any s'incrementa en un 50%, característica que es repeteix en els anys anteriors. Per altra banda, com s'ha vist

a l'apartat anterior, l'evolució de la càrrega demogràfica registrada a Mallorca durant el mateix període presenta un comportament semblant: durant la temporada turística la població flotant representa en mitjana el 40% de la població resident. Aquesta circumstància també es dona en les altres illes, si bé destaca Eivissa on aquestes diferències són més accentuades, ja que a l'agost del mateix període, els residus generats arriben a duplicar els registres del febrer. Atesa la no disponibilitat de les dades sobre el volum de residus de les Pitiüses pel darrer trimestre de 2005, s'han interpolat linealment les observacions perdudes i així s'ha marcat en el gràfic.

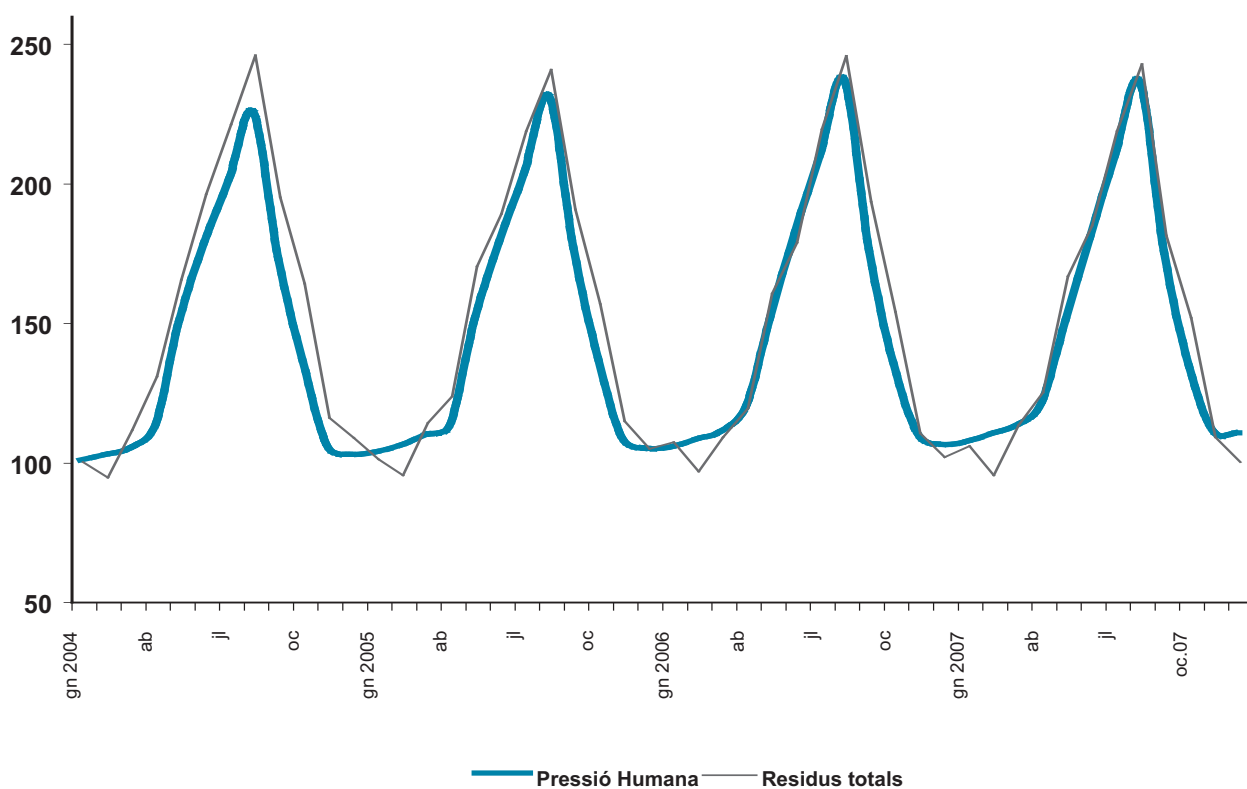
Pel que fa a les variacions interanuals, s'observen uns matisos diferents entre les illes. Així, a Mallorca i a Eivissa la generació de residus presenta una tendència creixent, assolint uns màxims cada cop més elevats, mentre que a Menorca s'observa com l'acumulació de residus varia a un ritme semblant al de la càrrega demogràfica.

La pressió sobre el territori és constant al llarg de l'any per part de la població que hi resideix i aquesta és molt més intensa a l'estiu

Gràfic 15. Evolució volum total de residus i pressió humana a les Pitiüses 2004 - 2007. Gener 2004 = 100

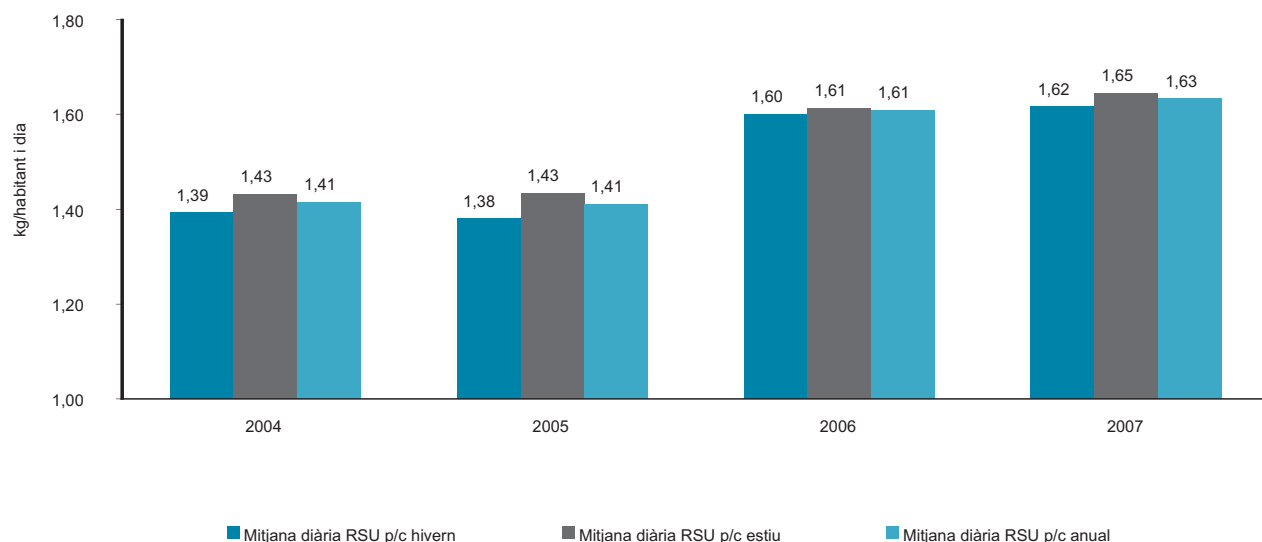

Gràfic 16. Evolució volum total de residus i pressió humana a Menorca 2004 - 2007. Gener 2004 = 100

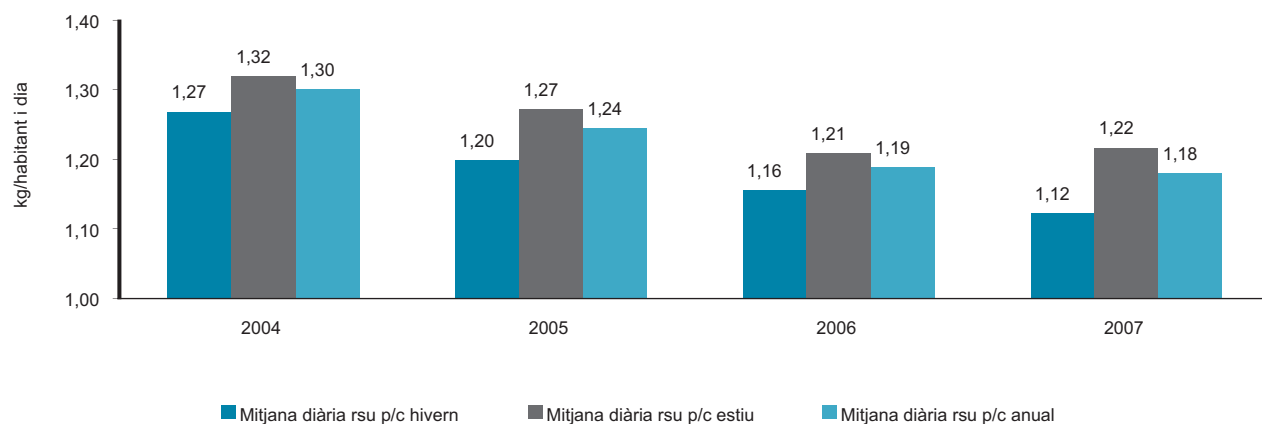

Gràfic 17. Generació mitjana de rebuig per habitant i dia Mallorca 2004 - 2007

Font: Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació; Consell insular de Menorca.

Gràfic 18. Generació mitjana de rebuig per habitant i dia Menorca 2004 - 2007

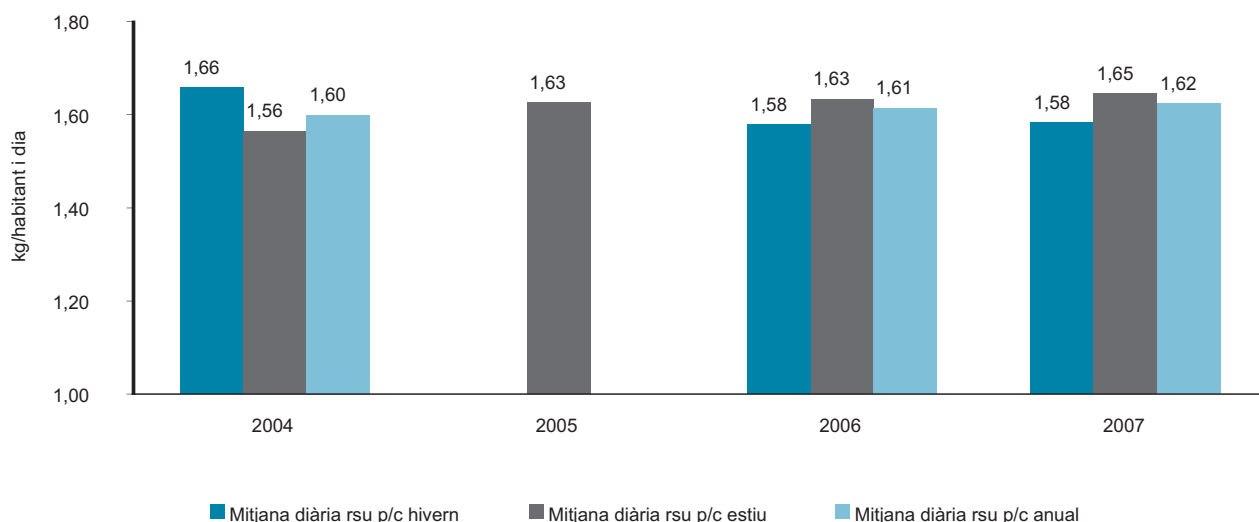
Els residus de fraccions no valoritzables o de rebuig és la part dels Residus Sòlids Urbans que no és reutilitzable i que generalment s'usa com a material energètic gràcies a la combustió. A Mallorca representa al voltant d'un 70% de la totalitat de Residus Sòlids Urbans generats a l'illa: al febrer va ésser d'un 40.000 tones i a l'agost s'incrementa en un 67%.

Per tal de visualitzar, des d'un caire relatiu i comparable aquesta variable, ens resulta útil analitzar per a cada illa la **generació mitjana de residus per habitant i per dia** diferenciant, per a cada any, entre la temporada alta (mesos d'abril a setembre) i la temporada baixa. S'ha considerat el conjunt d'habitants en el seu sentit ampli i, per tant, s'ha dividit volum diari per l'agregat de la població resident i de la flotant. Pel conjunt de les Balears s'observa que l'estiu és l'època en què es genera en promig una major quantitat de rebuig. És a dir, que l'increment de població que es produeix a l'estiu va acompanyat d'un increment més intens pel que fa a la generació de la fracció de rebuig. Aquesta circumstància es dona, sobretot, a l'illa de Menorca, on a l'estiu de 2007 es generaren 100

grams més per habitant i dia que durant la temporada baixa. Tot i que sembla una quantitat minsa, hem de tenir en compte que durant l'estiu passat a Menorca hi havia una mitjana de 140.000 persones i, per tant, es tracta d'un increment de 14 tones diàries en generació de residus. Les Pitiüses, amb una mitjana anual de producció diària d'uns 1,6 kg per habitant, presenten el rati més elevat de tot l'arxipèlag balear.

Per una altra banda, aquestes mateixes dades ens ofereixen una altra lectura prou interessant. A primera vista, a Mallorca s'observa com la producció de rebuig segueix una tendència creixent amb un salt important registrat entre el 2005 i el 2006. A Menorca, en canvi, des del 2004 la generació de residus ha anat disminuint tot i que sembla estabilitzar-se a partir del 2006. Per últim, a les Pitiüses, els residus generats no presenten variacions d'un any a l'altre en tot el període. Tot plegat, a més d'indicar l'evolució de la producció de rebuig a cada illa, reflecteix també el ritme de l'activitat econòmica de les Balears.

Gràfic 19. Generació mitjana de rebuig per habitant i dia Pitiüses 2004 - 2007

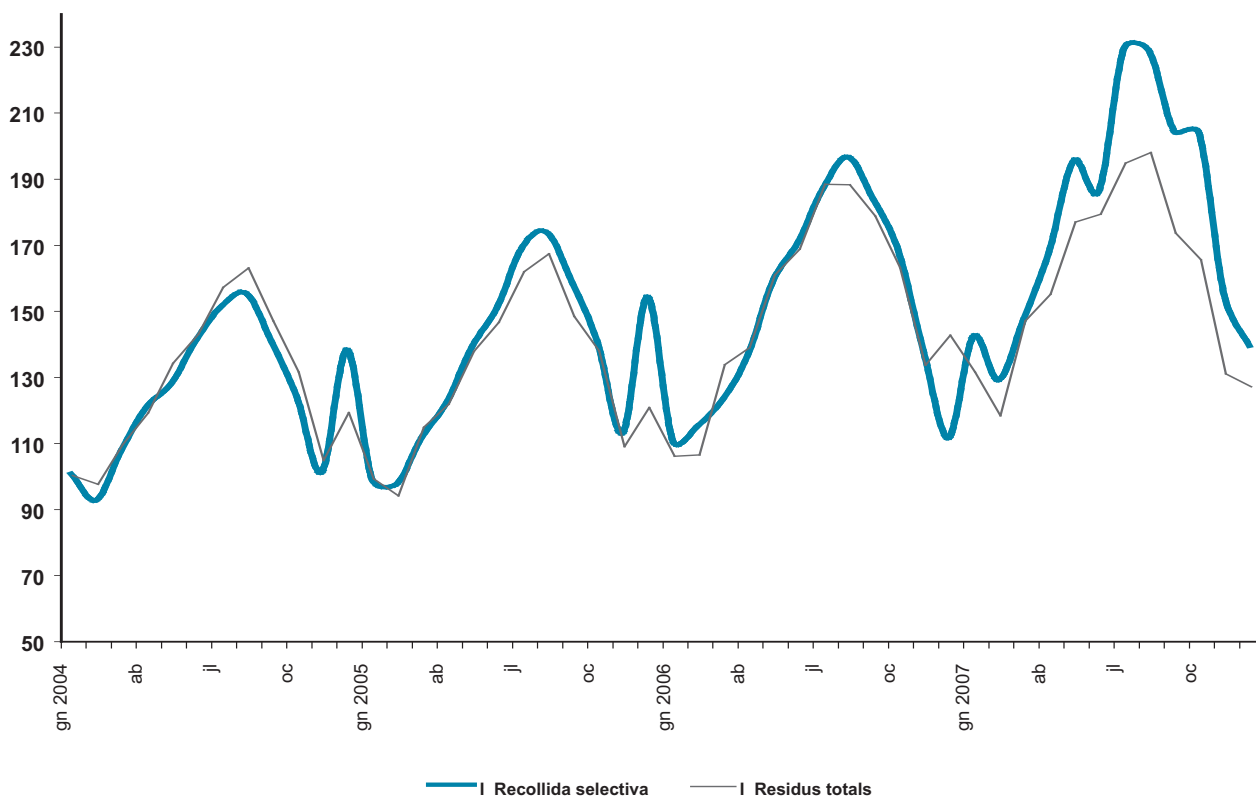

Recollida selectiva

La protecció del territori exigeix que la recollida selectiva avanci de cada cop més. De fet, per a cada illa, la recollida selectiva també presenta un comportament estacional, ja que assoleix els seus valors màxims durant l'estiu. Aquest fet ens indica que tot i que a l'estiu es generen una major quantitat de residus, la dinàmica es veu atenuada amb un major volum de residus destriats selectivament. Tot i això, si s'analitza la recollida selectiva en termes relatius pel període 2004-2007, s'observen comportaments diferents entre les illes, diferenciant entre

temporada alta i temporada baixa (mantenint el mateix criteri que en l'apartat anterior). Per una banda, a les Pitiüses es recicla una mitjana del 7% dels residus generats en ambdós períodes. Altrament, a Menorca la recollida selectiva registrada a les temporades d'hivern suposa un percentatge superior a les de l'estiu, posant en evidència que la població resident a l'illa cada vegada recicla més. A més, s'observa que durant la temporada baixa la diferència entre la recollida selectiva i els residus generats en massa cada any és més elevada. En canvi, a mesura que s'apropa la temporada turística aquestes diferències van minvant degut a l'afluència de turistes.

Gràfic 20. Evolució volum total de residus i recollida selectiva a Mallorca 2004 - 2007. Gener 2004 = 100

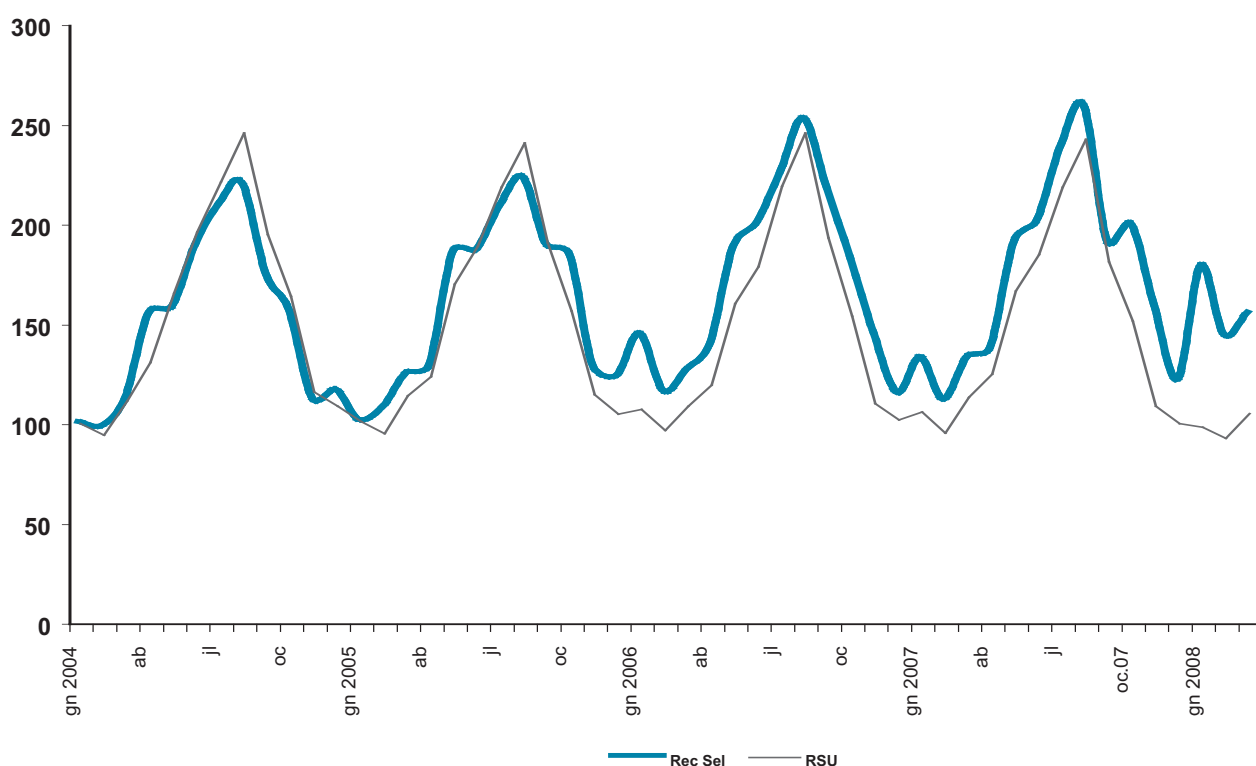
A **Mallorca**, durant l'any 2007 s'han generat unes 730.000 tones de residus, un 3% més que durant l'any anterior, la major part de les quals, el 46%, ha estat incinerat, el 16% destinat a compostatge i el 13% reciclat. Aquestes dades impliquen que el tractament en incineració ha disminuït un 18% mentre que les tones abocades s'han incrementat un 35% respecte l'any anterior. Tot i això, destaca Palma, ciutat on la generació de residus sòlids urbans s'ha reduït un 15% respecte a l'any anterior.

Per una altra banda, a Mallorca s'han recollit selectivament prop de 99.000 tones de residus, un 11% més que l'any anterior, de les quals el 73% correspon a paper, el 33% a vidre i el 13% als envasos, els quals registren el major creixement respecte al 2006, amb una taxa de

variació anual del 35%.

Pel que fa al 2008, el volum de residus sòlids urbans acumulats al mes de març, és a dir, la fracció de rebuig, presenta un increment d'un 30% respecte al mateix període de l'any anterior, fet que s'ha traslladat pràcticament en l'augment de les tones incinerades. Durant el primer quadrimestre del 2008, la recollida selectiva registrada a Mallorca és de 17.000 tones, el que suposa una variació del 9% respecte al mateix període de l'any anterior. De les mateixes dades es desprèn que el paper suposa més de la meitat del volum total recollit fins a l'abril d'enguany, mentre que els envasos registren la major taxa de creixement amb el 23%, en relació al primer quadrimestre del 2007.

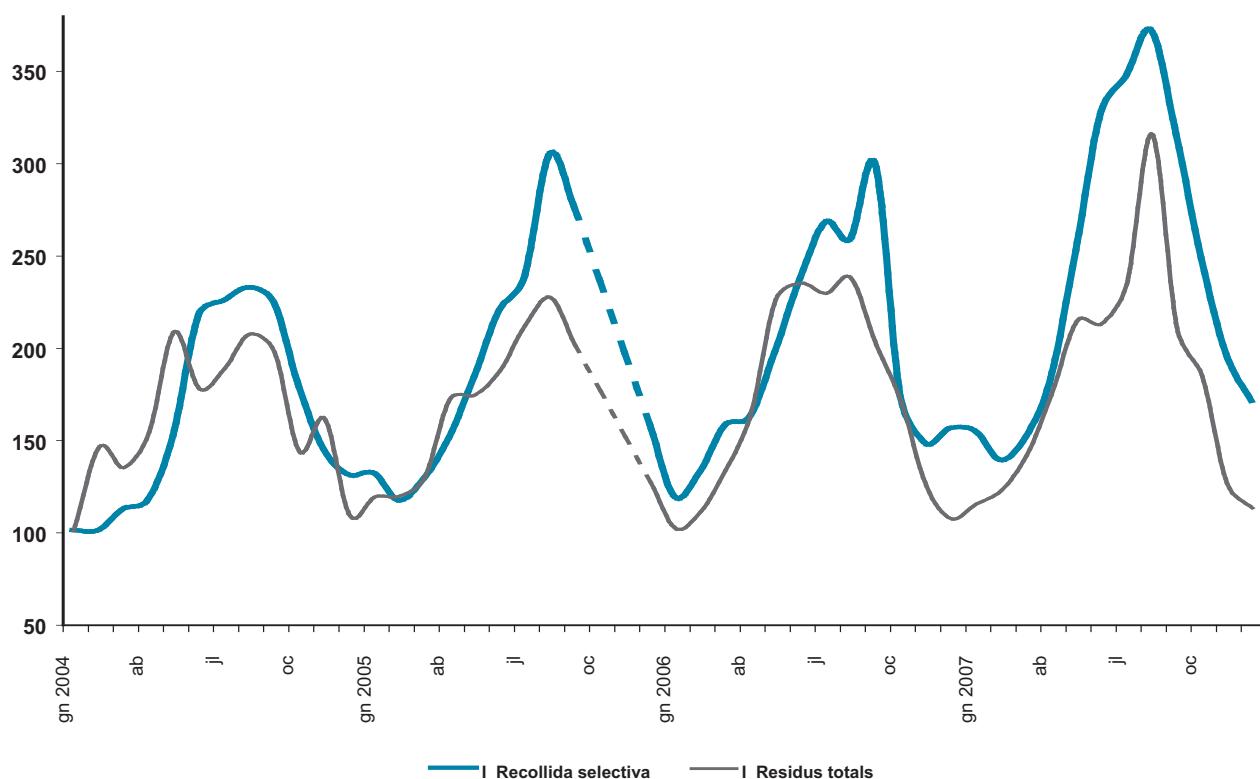
Gràfic 21. Evolució volum total de residus i recollida selectiva a Menorca 2004 - 2007. Gener 2004 = 100

A **Menorca**, l'any 2007 es va tancar amb una producció total de residus de 60.000 tones, volum molt semblant al del registrat al 2006. Un 3% del total es dedicà al compostatge. La recollida selectiva realitzada al llarg del 2007 va assolir les 9.600 tones, de manera que es manté estable en comparació a l'any anterior. Pel que fa a la composició, els envasos han experimentat un creixement del 17% i el paper s'ha reduït un 5,5% respecte al 2006. Durant els tres primers mesos de l'any 2008, la produc-

ció acumulada de residus continua en nivells semblants als del primer trimestre de l'any anterior. El volum total arriba a 11.000 tones i la recollida selectiva, pel mateix període, s'ha incrementat un 27%. Així, fins al març s'han recollit 2.200 tones, de les quals el paper en representa el 64% mentre que el vidre i els envasos suposen el 21% i el 16% respectivament. Destaca la recollida del paper amb un creixement del 33% respecte l'any anterior.

Gràfic 22. Evolució volum total de residus i recollida selectiva a Pitiüses 2004 - 2007. Gener 2004 = 100

A Eivissa, al llarg del 2007 s'han generat 117.000 tones de residus, un 3% més que l'any anterior, de les quals el 7% s'han recollit selectivament, activitat que s'ha incrementat un 24% respecte al 2006. Així, el paper recollit durant el 2007 va suposar gairebé el 60% del volum tractat

selectivament. Tot i que els envasos són els residus que més han augmentat respecte al 2006, amb un creixement anual del 50%, s'ha de tenir en compte que només representen el 9% del volum recollit selectivament.

Taula 35. Recollida Selectiva de residus a les Illes Balears

Illes	Tones	Variació (%)
Mallorca Gener-abril 2008	17.120	↗ 9%
Paper	9.570	8%
Vidre	4.998	6%
Envasos	2.552	23%
Menorca Gener-març 2008	2.210	↗ 27%
Paper	1.408	33%
Vidre	458	28%
Envasos	344	6%
Pitiüses gener-desembre 2007	8.673	↗ 24%
Paper	5.117	15%
Vidre	2.766	37%
Envasos	790	52%

Font: Consell Insular de Mallorca; Ajuntament de Palma; Consorci de Residus Urbans i Energia de Menorca; Consell Insular d'Eivissa.

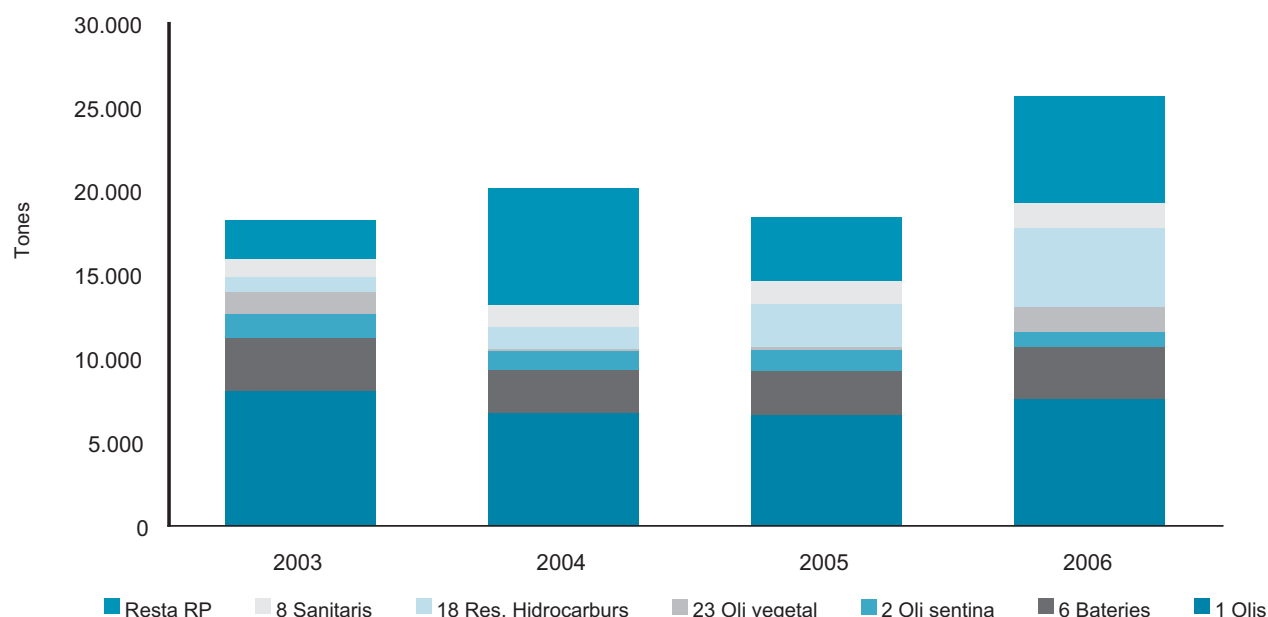
Residus Perillosos

La producció de residus perillosos suposa un risc elevat a tenir en compte tant pel medi ambient com per a la salut de la població. La sostenibilitat necessita una disminució en la producció d'aquests, però també seria desitjable disminuir les característiques de perillositat dels residus, tal com recomana el *II Pla Nacional de Residus Perillosos 2007-2015*, fent referència al *VI Programa de Acció de la UE*. Tot i la importància que té, el seu seguiment i anàlisi és difícil degut a l'escassetat de dades per part de les Administracions Públiques. L'*Observatorio de la Sostenibilidad en España* exposa en la seva publicació *Sostenibilidad en España 2006* que els objectius de reducció de residus perillosos continguts en el *Pla Nacional de Residus Perillosos 1995-2000* van quedar

lluny de la realitat, ja que la reducció va ser del 9,7% en relació a les dades del 2004 front el 40% previst.

Segons les dades facilitades per la Conselleria de Medi Ambient, la producció de residus perillosos a les Illes Balears evoluciona sense presentar una tendència clara, si bé al 2006 assoleixen unes 25.000 tones, constituint el major registre des del 2003. Destaca el grup dels olis, els quals han passat de representar el 44% del volum total dels residus el 2003 per anar disminuint cada any fins arribar al 30% el 2006. En contraposició, els residus perillosos procedents dels hidrocarburs han guanyat terreny, ja que al 2006 assoleixen la xifra de 4.000 tones amb una taxa de creixement anual del 80% respecte a l'any anterior.

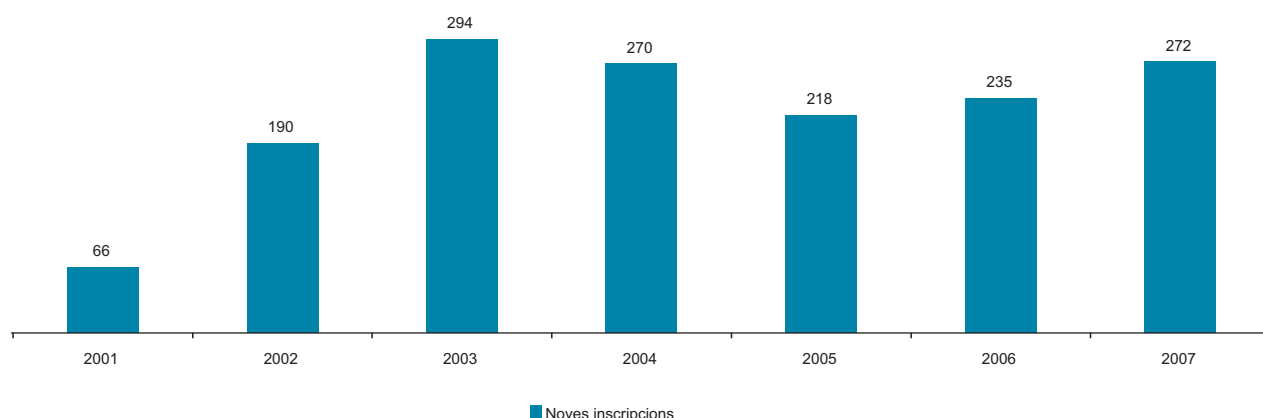
Gràfic 23. Producció de residus perillosos a les Illes Balears 2003 - 2006

Tenint en compte la importància que suposa l'acumulació de residus en general i dels perillosos en particular, resulta imprescindible controlar el nombre d'empreses que generen residus catalogats com a perillosos. De fet, existeix un registre de petits productors de residus tòxics i perillosos de les Illes Balears, regulat pel Decret 36/1998, en el qual es considera petit productor de residus perillosos a aquells que en produeix una quantitat inferior a 10

tones anuals, prèvia inscripció en el registre esmentat. A partir de les dades subministrades per la Conselleria de Medi Ambient, el nombre d'aquestes empreses registrades a desembre del 2007 ha assolit un total de 2.035 empreses. Tot i que el nombre total de petits productors ha anat en augment cada any, el ritme de creixement va disminuint: al 2003 el creixement anual va ser de 36% mentre que al 2007 només ha estat del 15%.

Gràfic 24. Noves inscripcions de Petits productors de residus perillosos a les Illes Balears 2001 - 2007

LA FIDELITAT DELS TURISTES A LES ILLES BALEARS

Joaquín Alegre i Magdalena Cladera
Departament d'Economia Aplicada
Universitat de les Illes Balears

Les Illes Balears són una de les destinacions de sol i platja més importants del Mediterrani en quant a arribada de turistes. Són una destinació madura que ha de fer front a la creixent competència internacional i a la dificultat per a captar visitants, a causa de l'aparició de nous destins i dels canvis en les preferències i el comportament dels turistes europeus. En front d'aquesta situació, sen fan necessàries, i de fet s'estan fent esforços en aquest sentit, mesures per a actualitzar el producte turístic ofert per

la destinació i per reorientar-lo cap a les noves demandes dels turistes.

Una de les característiques comunes a la majoria de destinacions madures és el fet de comptar amb un segment de turistes repetidors que representa una proporció alta del total de turistes que visiten la destinació. A la Taula 1 es presenten algunes dades que donen una idea de la importància que tenen els turistes repetidors a algunes de les principals destinacions espanyoles de sol i platja, així com també en el conjunt del territori espanyol. En el cas de les Illes Balears, durant la temporada alta de 2007, el 72,4% dels turistes que visitaren la destinació eren repetidors.

Taula 1. Pes de la repetició de la visita a algunes de les principals destinacions espanyoles de sol i platja i al conjunt d'Espanya.

Catalunya	A 2001 el 58% dels turistes estrangers declararen que havien repetit visita a Catalunya en els darrers cinc anys (Direcció General de Turisme, 2002).
Canàries	En el període 1999-2006, el 61,18%, 61,86%, 54,69%, 56,64%, 59,57%, 60,62%, 57,26% i 61,1%, respectivament, dels turistes declararen que coneixien les Illes Canàries per visites anteriors (Instituto Canario de Estadística, 2000 a 2007).
Comunitat Valenciana	En el període 2002-2006 el 66,6%, 66,2%, 68,9%, 68,3% i 66,8%, respectivament, dels turistes que havien acudit a les oficines o punts d'informació turística eren visitants repetidors (Conselleria de Turisme de la Comunitat Valenciana, 2003 a 2007).
Illes Balears	Segons l'Enquesta de Despesa Turística ^[1] (EDT), en el període 2000-2004, el 67,90%, 68,90%, 64,42%, 67,77% i 64% dels turistes que visitaren les Illes durant la temporada alta eren repetidors. A 2006 i 2007 aquests percentatges foren del 79,7% i 72,4%. ^[2]
Espanya	Un 85,6%, 82%, 83,3%, 82,7% i 84,6% dels turistes arribats en el període 2002-2006 repetien visita a Espanya (Instituto de Estudios Turísticos, 2003 a 2007).

[1] Enquesta realitzada per la Universitat de les Illes Balears.

[2] Centre d'Investigació i de Tecnologies Turístiques, Govern de les Illes Balears.

A les Illes Balears, la importància del fenomen de la repetició és comú als principals mercats emissors. A la Taula 2 se presenta, per a les diferents temporades, el pes dels turistes que repeteixen visita a les Illes Balears, considerant separatament les dues nacionalitats majoritàries al mercat balear, l'alemanya i la britànica, i també els turistes espanyols. En tots els casos el pes dels turistes repetidors és molt elevat i similar al que tenen sobre el total de turistes, encara que és la nacionalitat britànica la que presenta un percentatge superior de turistes que repeteixen visita a les Illes. El pes dels turistes repetidors presenta algunes diferències en funció de la temporada, essent durant la temporada baixa quan s'observa un percentatge superior de turistes que repeteixen visita. Les dades presentades a la Taula 2 posen de manifest la importància que té la repetició de la visita a les Illes Balears i, per tant, l'interès que per a la destinació pot tenir l'estudi de diferents aspectes relacionats amb aquest comportament.

La repetició de la visita és una de les manifestacions més clares de la fidelitat a una destinació, que s'ha relacionat amb la satisfacció amb l'estada, la intenció de retorn i les

recomanacions a altres potencials visitants (Reid i Reid, 1993; Sonmez i Graefe, 1998; Oppermann, 2000; Petrick, Morais i Norman, 2001; Lau i McKercher, 2004). Aquestes raons fan que els elevats percentatges de turistes repetidors se puguin considerar com a un símptoma positiu, i expliquen l'interès que pot tenir el promoure aquest comportament per a una destinació. En el cas concret de les destinacions madures, la fidelitat dels turistes es pot veure com un possible actiu perquè puguin mantenir la seva quota de mercat dins el context de l'actual mercat turístic internacional.

Mentre que la major part de les destinacions es trobaven en una etapa de creixement i la captació de turistes no era un problema, els diferents agents turístics no es preocuparen especialment pel segment format pels turistes repetidors. En canvi, davant front de l'actual context internacional es reconeix que la fidelització dels visitants pot ésser molt rellevant per a una destinació. La repetició de la visita es considera generalment un comportament positiu, associat a la fidelitat del client, la major satisfacció, la menor sensibilitat al preu, la reducció dels costos d'adquisició de consumidors, etc. (veure, per exemple,

Taula 2. Total de turistes i percentatge de repetidors per nacionalitats i per temporades (2007)

	Totes les nacionalitats	Alemanys	Britànics	Espanyols
Totes les temporades				
Total	13.275.246	3.907.347	3.469.257	3.444.885
Repetidors	74,10%	75,10%	76,90%	71,60%
Temporada baixa				
Total	2.008.907	647.388	213.896	938.572
Repetidors	77,40%	81,80%	81,00%	73,30%
Temporada mitjana				
Total	3.299.595	1.080.564	920.772	745.986
Repetidors	76,20%	76,30%	79,90%	71,10%
Temporada alta				
Total	7.966.743	2.179.395	2.334.589	1.760.327
Repetidors	72,40%	72,40%	75,30%	70,80%

Font: Centre d'Investigació i de Tecnologies Turístiques, Govern de les Illes Balears.

Haywood, 1989; Reicheld i Sasser, 1990; Heskett et al., 1994; Hallowell, 1996). Per tant, a un mercat turístic internacional cada cop més competitiu, en el que han aparegut noves destinacions i on la demanda pot haver arribat al seu màxim, disposar d'un mercat de turistes fidels pot ser una situació molt desitjable, especialment per a aquelles destinacions que han arribat a la seva etapa de maduresa.

Per a una destinació que se plantegi fomentar la repetició de la visita hi ha una sèrie de qüestions que és important prendre en consideració. En primer lloc, esbrinar si realment la repetició de la visita és un comportament positiu per a la destinació, especialment en termes del seu efecte sobre la despesa turística. En segon lloc, conèixer quins són els factors que influeixen sobre la decisió de repetir visita a una destinació, per tal de poder prendre les mesures adients per a modificar-los en el sentit que augmenti la probabilitat de què els visitants decideixin tornar a la destinació en el futur.

La repetició de la visita es pot relacionar amb les característiques sociodemogràfiques del turista, amb les seves decisions sobre l'organització del viatge, factors que poden influir sobre el comportament del turista a la destinació i sobre l'avaluació de l'estada, així com en les decisions posteriors a la visita a la destinació, com la intenció de retorn o la recomanació de la destinació a altres persones. Tenir un coneixement profund d'aquestes interrelacions, del seu sentit i magnitud, és fonamental per tal de poder articular estratègies de fidelització dels visitants que siguin efectives.

En aquest sentit, als darrers anys la repetició de la visita ha despertat l'interès dels investigadors. A les Illes Balears s'han dut a terme una sèrie d'estudis sobre diferents aspectes relacionats amb la repetició (Alegre i Cladera, 2006, 2008; Alegre i Juaneda, 2006; Cladera, 2007). S'han analitzat les característiques dels turistes repetidors i les seves diferències amb els turistes novells, els factors que influeixen sobre la intenció de retorn d'un turista, així com els efectes de la repetició de la visita sobre determinades variables com són la despesa realitzada pel turista i la seva valoració de l'estada a la destinació.

Característiques dels turistes repetidors

Els turistes que repeteixen visita a les Illes Balears són, en general, repetidors no ocasionals, ja que una gran part d'ells han visitat anteriorment les Illes en els darrers tres anys (Cladera, 2007). Segons les dades de l'EDT de les Illes Balears de 2004, els turistes que havien repetit visita als darrers tres anys eren el 60,79% del total de turistes, i el 25,83% havien visitat les Illes almenys quatre vegades als darrers tres anys. A més, també sembla existir una tendència entre els turistes a repetir visita a la mateixa zona. Així, al 2004, el 42,7% dels turistes repetidors repetien a la mateixa zona on s'havien allotjat durant la seva visita anterior. La repetició de la mateixa zona d'allotjament es pot interpretar com una manifestació de l'existència d'un vincle emocional amb el lloc (Alegre i Juaneda, 2006; Cladera, 2007).

Entre els turistes repetidors i els que visiten la destinació per primera vegada s'observen una sèrie de característiques diferenciadores, quant a característiques sociodemogràfiques i del viatge, com són la nacionalitat, l'edat, la professió, el tipus d'allotjament, la durada de l'estada, la intenció de retorn i les motivacions per a elegir la destinació (Cladera, 2007). En particular, s'ha observat que a l'hora d'elegir les Illes Balears com a destinació, els turistes que repeteixen visita donen una importància menor al preu que els turistes que visiten les Illes per primera vegada, mentre que ocorre el contrari amb la qualitat dels allotjaments i de l'entorn. També se detecta que la impressió sobre el viatge que tenen els turistes repetidors és bona o molt bona i que el temps que romanen en la destinació és major. A més, s'observa una relació positiva entre el nombre de visites prèvies i la intenció de tornar a visitar la destinació en el futur.

Donades aquestes diferències, els turistes novells i repetidors es poden considerar com a dos segments diferents. En conseqüència, seria necessari desenvolupar estratègies promocionals diferents per a cada un d'ells. En aquest sentit, cal destacar la importància de prendre en consideració les distintes motivacions per a elegir la destinació d'ambdós tipus de turistes. Els turistes repetidors mostren unes motivacions diferents a les dels primers visitants, destacant la major importància que donen

als aspectes relacionats amb la qualitat, la tranquil·litat i la comoditat. Per tant, si una destinació decideix potenciar la repetició de la visita, no només haurà de definir una imatge i un espai adequat, sinó que haurà de tenir en compte que les motivacions del turista fidel poden arribar a ésser contradictòries amb estratègies de creixement de la destinació.

Repetició de la visita i despesa turística

De les conseqüències que pot tenir la repetició de la visita sobre el comportament dels turistes a la destinació, probablement una de les més rellevants sigui la que fa referència a l'efecte de la repetició sobre la despesa que fa el turista. El benefici que per a una destinació pugui tenir un elevat nivell de fidelitat dels turistes dependrà, entre d'altres qüestions, de l'existència de diferències en el nivell i en la composició de la despesa turística, segons es tracti d'un turista repetidor o d'un turista novell. Si el nivell de despesa fos similar, una destinació amb un percentatge elevat de turistes repetidors se beneficiaria de la fidelitat del turista, el que li garantiria una quota de mercat estable, amb menors costos de publicitat i una menor sensibilitat a variacions en els preus o a possibles problemes en els serveis turístics. Pel contrari, si el turista repetidor presenta un nivell de despesa inferior, la destinació podria veure limitades les seves possibilitats d'oferir un producte de qualitat, així com de renovar el seu producte en funció de les necessitats canviants dels consumidors.

A la Taula 3 es mostra, per a cada temporada, la despesa mitjana per turista i dia en funció de la repetició i de la nacionalitat. Aquesta primera anàlisi descriptiva mostra algunes diferències en funció de la nacionalitat i la temporada considerada. Durant la temporada baixa, la despesa dels repetidors és, en general, superior a la dels novells, estant considerablement per sobre en el cas dels turistes de nacionalitat britànica. El mateix ocorre a la temporada mitjana, a excepció dels turistes de nacionalitat alemanya, on els primers visitants gasten més que els novells. Durant la temporada alta sembla que el patró s'inverteix, observant-se una menor despesa per als repetidors, a excepció dels turistes espanyols. Malgrat això, aquestes pautes són el resultat d'una combinació de conductes i decisions més profundes: la racionalitat

econòmica i la distinta motivació dels turistes repetidors són factors que determinen les diferències en la despesa dels turistes.

Alegre i Juaneda (2006) i Cladera (2007) han estimat l'efecte de diferents característiques dels turistes i del viatge sobre els nivells de despesa turística per persona i dia durant la temporada alta, distingint entre la despesa total, la despesa realitzada a la regió d'origen i la despesa realitzada durant l'estada a les Illes. Els resultats d'aquests treballs indiquen que la repetició de la visita a les Illes té un efecte negatiu sobre la despesa turística. Els models econòmics de comportament dels consumidors ajuden a explicar aquest fet, ja que es pot suposar que els turistes repetidors tenen un millor coneixement de la destinació i, per tant, poden realitzar eleccions més eficients, que els condueixen a pagar preus inferiors als que acaben pagant els turistes novells (Lehto, O'Leary i Morrison, 2004). Malgrat això, s'ha observat que existeixen dues circumstàncies que modifiquen aquest resultat. En primer lloc, si la repetició de la visita a la destinació va acompanyada de la motivació per la qualitat dels allotjaments a l'hora d'elegir la destinació per a passar les vacances, l'efecte sobre la despesa realitzada és positiu. Cladera (2007) observa que la qualitat és una de les principals motivacions dels turistes repetidors, que estaran disposats a pagar una prima que els garanteixi una major qualitat de l'estada (Keane, 1997). En segon lloc, la repetició de la visita també afecta positivament a la despesa turística si se repeteix la mateixa zona d'allotjament que a la visita anterior. Com s'ha indicat anteriorment, Alegre i Juaneda (2006) i Cladera (2007) han relacionat la repetició a la mateixa zona amb l'existència d'un vincle emocional amb el lloc, que fa que el turista estigui disposat a pagar un preu superior per allotjar-se a la mateixa zona que en estades anteriors.

Per a les dues nacionalitats majoritàries al mercat balear, l'alemanya i la britànica, s'han estimat els següents efectes (Cladera, 2007). En el cas dels turistes de nacionalitat alemanya, aquells que repeteixen visita i estan motivats per la qualitat presenten una despesa a la regió d'origen un 10,9% superior a la de la resta de turistes. En el cas de la despesa realitzada a les Illes, s'ha estimat que els primers visitants gasten un 15% menys que els que repeteixen zona, i aquells que repeteixen visita però no zona gasten a les Illes un 22,8% menys que els que sí repeteixen zona. Quan es consideren els turistes de

Taula 3. Despesa per turista i dia en funció de la repetició, la nacionalitat i la temporada (2007)

	Totes les nacionalitats	Espanyols	Alemanys	Britànics
Totes les temporades				
Total	91,4	88,1	82,82	95,89
Repetidors	92,03	86,92	84,32	97,99
Temporada baixa	91,12	88,89	82,18	95,15
Total				
Repetidors	59,59	57,02	62,65	61,96
Temporada mitjana	61,58	58,29	70,68	78,23
Total	58,59	55,83	61,35	54,51
Repetidors				
Temporada alta	84,7	68,15	78,05	90,67
Total	89,63	70,1	75,19	102,25
Repetidors	82,65	66,75	78,75	86,6

Font: Centre d'Investigació i de Tecnologies Turístiques, Govern de les Illes Balears.

nacionalitat britànica, els turistes que repeteixen visita a les Illes i estan motivats per la qualitat, tant si repeteixen zona com si no, gasten més en origen que la resta, els que repeteixen zona, un 9,9%, i els que no, un 9,3%. Pel que fa a la despesa realitzada a les Illes, els turistes britànics que repeteixen a les Illes però que no repeteixen zona, gasten un 10,7% menys que la resta. El fet de repetir zona elimina aquest efecte negatiu de la repetició sobre la despesa a les Illes.

Per tant, els efectes de la repetició de la visita sobre la despesa turística, no són necessàriament positius. En conseqüència, la selecció del tipus de repetició més convenient per a la destinació ha de ser una passa prèvia al disseny d'estratègies dirigides al foment d'aquest comportament. En el cas de les Illes Balears, pareix ésser que la repetició relacionada amb la motivació per la qualitat i amb l'existència d'un vincle emocional amb la zona és recomanable des del punt de vista dels nivells de despesa.

Repetició de la visita i intenció de retorn

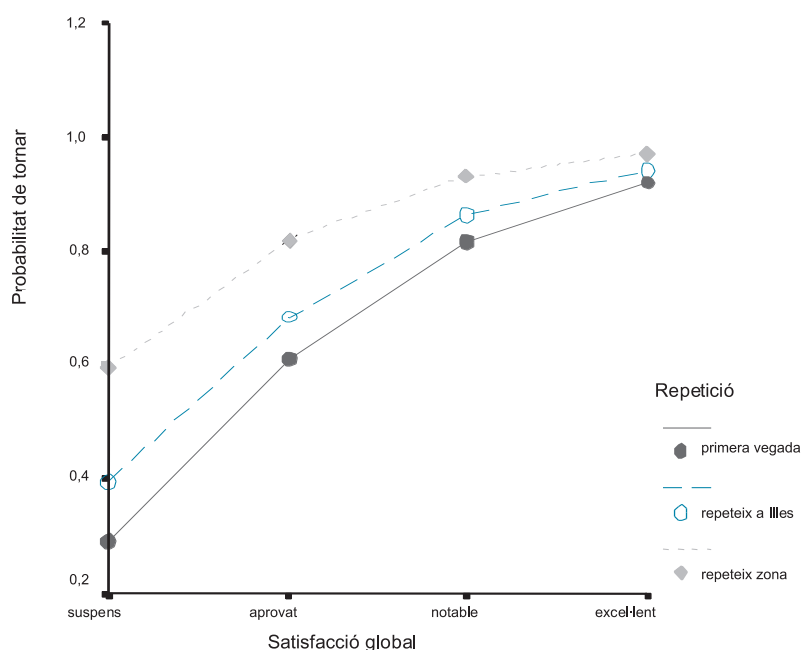
Per a fomentar la repetició de la visita és fonamental conèixer els factors que influeixen sobre la intenció de retorn d'un turista a la destinació. En general, es considera que els turistes repetidors i aquells que estan més satisfets amb l'estada tenen una probabilitat major de tornar a visitar la destinació en el futur (Alegre i Cladera, 2006, 2008; Yoon i Uysal, 2005; Caneen, 2004; Kozak, 2001; Baker i Crompton, 2000; Kozak i Rimmington, 2000; Juaneda, 1996; Ross, 1993). Els treballs d'Alegre i Cladera (2006, 2008) demostren que els turistes repetidors tenen una elevada probabilitat de continuar visitant la destinació en el futur, però el factor determinant perquè un turista decideixi tornar a la destinació és el seu nivell de satisfacció amb l'estada. En aquest sentit, malgrat que una destinació compti amb un segment important de turistes repetidors, no es pot donar per fet que aquests turistes continuïn repetint visita en el futur. Si es vol mantenir el segment repetidor, els diferents agents de la des-

tinació hauran de treballar per a oferir un producte que proporcioni als turistes un nivell de satisfacció elevat. Alegre i Cladera (2006) obtenen que la probabilitat de que un turista decideixi tornar a les Illes Balears s'incrementa de forma significativa quan aquest turista està satisfet amb la seva estada a les Illes. S'estima que, en promig, per cada punt addicional en què se valora l'estada (en una escala de 1 a 10), la probabilitat de tornar a la destinació augmenta un 6.5%.

La Figura 1 mostra les estimacions obtingudes per Alegre i Cladera (2006) de la probabilitat de tornar a les Illes en funció de quatre nivells de satisfacció global (suspens, aprovat, notable i excel·lent) i distingint entre tres categories de repetició (turistes novells, turistes que repeteixen a les Illes i turistes que, a més de repetir a les Illes, repeteixen zona). Per a totes les categories de repetició, el nivell de satisfacció és determinant per a la intenció de retorn d'un turista. Si un turista qualifica l'estada amb un excel·lent, la seva probabilitat de retorn és de 0,9. A més, es pot observar que la repetició de la visita, sobretot si també se repeteix zona, redueix l'efecte negatiu d'una estada insatisfactòria a la destinació. Si un turista novell qualifica l'estada amb un suspens, la seva probabilitat de retorn és només de 0,3, mentre que si és repetidor a les Illes és de 0,4 i, a més, repeteix zona, és de 0,6. Per tant, aquests resultats mostren un dels beneficis de la repetició de la visita, com a factor reductor de l'efecte negatiu d'una experiència insatisfactòria sobre la intenció de retorn.

Donat que la satisfacció amb les vacances és una variable determinant per a la decisió de tornar a visitar la destinació en el futur, és especialment rellevant detectar les components del producte turístic que tenen un major pes en la determinació de la satisfacció del turista. Els resultats obtinguts per Alegre i Cladera (2006, 2008) mostren que el nivell de satisfacció global amb l'estada depèn dels nivells de satisfacció parcials amb diferents aspectes de la destinació, essent les components bàsiques del producte de sol i platja les que tenen un major pes sobre el nivell de satisfacció global.

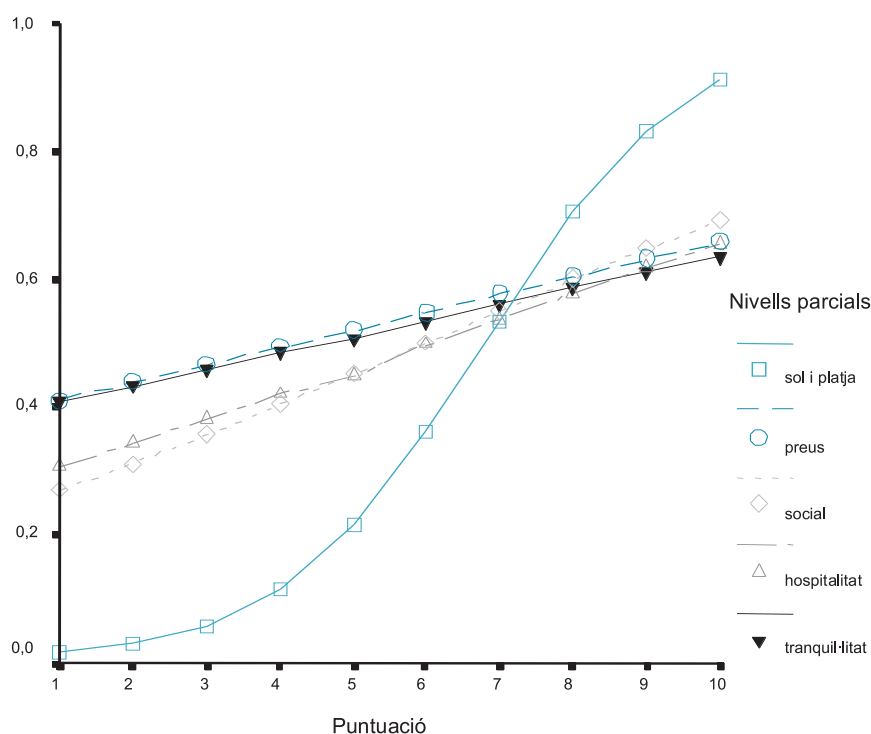
Figura 1. Probabilitat de tornar a les Illes Balears en funció de la satisfacció global i la repetició.

La Figura 2 mostra la probabilitat estimada de qualificar la satisfacció global amb l'estada amb un set o més, en funció de la puntuació dels nivells de satisfacció parcials amb diferents aspectes de la destinació. Els efectes de les puntuacions dels preus, els factors culturals i socials, l'hospitalitat i la tranquil·litat segueixen un patró similar, en el sentit de que com més alta sigui la valoració d'aquests aspectes major és la probabilitat de qualificar amb més d'un set la satisfacció global. Malgrat això, l'efecte no és decisiu, perquè en cap cas una satisfacció màxima amb un d'aquests aspectes dóna lloc a una probabilitat superior a 0,7 de qualificar l'estada globalment amb més d'un set. En canvi, la puntuació dels aspectes bàsics del producte de sol i platja sí que és determinant sobre la qualificació global de l'estada.

Per tant, els elements bàsics utilitzats per a fer una valoració global de l'estada semblen ser les components més característiques d'un producte de sol i platja: el clima, les platges, la qualitat dels allotjaments i l'entorn, etc. En conseqüència, si els gestors de la destinació se plantejen el foment de la intenció de retorn dels seus visitants, un factor clau serà oferir un nivell de qualitat alt en relació al que constitueixen les característiques essencials del producte de sol i platja. Aquest resultat no és rellevant només per a l'establiment d'estratègies que estimulin la intenció de retorn dels visitants, sinó també per a la millora de la competitivitat de la destinació.

Figura 2. Probabilitat de qualificar el nivell de satisfacció global amb un 7 o més, en funció de la valoració dels nivells de satisfacció parcials amb diferents aspectes de la destinació.

Repetició i motivació per la qualitat

Taula 4. Pes de diferents motius per a escollir les Illes Balears com a destinació, sobre el total de turistes, sobre el total de primers visitants i sobre el total de repetidors.

Motius	% sobre el total	% sobre novells	% sobre Repetidors
Preu	29,61	32,41	28,03
Clima	67,43	61,44	70,8
Platja	53,49	59,25	50,24
Facilitat trasllat	17,6	13,16	20,1
Qualitat dels hotels	15,55	8,05	19,78
Qualitat de l'entorn	21,85	18,05	23,99
Tranquil·litat	16,13	13,1	17,84
Esports, excursions, passejos	8,14	8,79	7,77
Nit	20,09	23,91	17,93
Facilitats per a nins	9,92	6,32	11,95

Ja s'ha comentat que s'han detectat diferències entre els turistes repetidors i els primers visitants en relació a diferents característiques. Un dels aspectes en els que s'han observat diferències entre turistes repetidors i novells és en les motivacions per a elegir la destinació (Cladera, 2007). A la Taula 4 es presenta el percentatge de turistes que assenyalen una sèrie de factors com a un dels motius que els han conduït a elegir les Illes Balears per a passar les seves vacances, segons les dades de l'EDT de 2004. Poden observar-se diferències en el pes que tenen cada un dels motius per als turistes novells i els repetidors. Especialment rellevant és la major importància que els turistes repetidors donen a la qualitat, tant dels allotjaments com de l'entorn, i la menor importància que donen al preu. Així, el 8,05% i el 18,05% dels turistes novells indicaren que la qualitat dels hotels i de l'entorn, respectivament, eren un dels factors que els motivaren a elegir les Illes com a destinació. Aquests percentatges són superiors per als turistes repetidors, un 19,78% i un 23,99%, respectivament. Pel que fa a la importància del preu, el 32,41% i el 28,03% dels turistes novells i repetidors, respectivament, indicaren aquest factor com a un dels motius que els conduïren a decidir visitar les Illes. Per tant, si una destinació pretén fomentar la fidelitat dels turistes que la visiten, haurà de cuidar la qualitat del producte que ofereix, ja que aquest és un factor valorat pels turistes que repeteixen visita.

És destacable el pes que donen els turistes repetidors a la qualitat, ja que aquests turistes coneixen el destí i les seves motivacions es basen en aquest coneixement i no en simples expectatives. Així doncs, a partir d'aquests resultats es podria apuntar la hipòtesi de que els turistes repetidors perceben que una de les característiques del producte turístic balear és la qualitat, i la tenen en compte a l'hora de decidir tornar a les Illes per a passar les seves vacances.

De la importància que té la qualitat per als turistes que repeteixen visita a les Illes Balears es poden extreure diverses implicacions: (1) la importància que atorguen els turistes repetidors a la qualitat de l'oferta de la destinació no pareix estar d'acord amb algunes opinions que consideren que la repetició de la visita pot respondre a un comportament inercial; (2) de la primera implicació es pot derivar una segona, ja que si la decisió de repetir visita fos purament inercial, una destinació amb molts de repetidors podria sofrir una falta d'incentius per a millorar el seu producte, pensant que els turistes repetidors sempre tornaran, però si els repetidors estan motivats per la qualitat això no és així i els gestors de la destinació s'hauran de preocupar per a oferir un producte de qualitat si volen mantenir el segment repetidor; (3) la promoció d'estratègies per a la millora de la qualitat dels diferents aspectes de la destinació serà un factor clau si una destinació vol fomentar la fidelitat dels seus visitants.

Place attachment

Per *place attachment* s'entén el vincle afectiu de les persones cap a llocs específics. Es tracta d'un sentiment de vinculació cap a una zona o lloc que d'alguna manera la persona acaba considerant com a un lloc únic. A la literatura sobre oci se reconeix l'existència de dues dimensions de *place attachment*: *place dependence* i *place identity* (Williams *et al.*, 1992; Jorgensen i Stedman, 2001). La primera dimensió se refereix a la funcionalitat del lloc per a realitzar una determinada activitat d'oci i està, per tant, associat a les activitats que s'hi poden realitzar. La segona dimensió se defineix com a una component simbòlica, relacionada amb les emocions personals i amb una identificació sentimental del lloc. Aquests conceptes han estat estudiats en relació a activitats d'oci com el senderisme o la visita a parcs naturals. Dins l'àmbit del turisme, aquests conceptes han rebut menys atenció i han estat inexistents en el cas de destinacions turístiques de masses. Implícitament, s'ha suposat que aquestes destinacions no serien capaces de generar aquest tipus de vincles amb els turistes. Malgrat això, un treball actualment en curs³ demostra l'existència de *place attachment* també en una destinació de sol i platja com les Illes Balears. Com a part d'una enquesta realitzada a la temporada alta de l'any 2006, es va sol·licitar a 1200 turistes repetidors el seu nivell d'acord amb diverses afirmacions relacionades amb les dues dimensions de *place attachment*: dependència i identitat. Els turistes expressaven el seu nivell d'acord o desacord utilitzant una escala de Likert de 1 a 5 (1, totalment en desacord; 5, totalment d'acord). A la Taula 5 se mostren els percentatges d'enquestats que afirmen estar "d'acord" o "totalment d'acord" (han puntuat 4 ó 5 a l'escala) amb cada una de les afirmacions. Es pot observar que, per a totes les qüestions, un nombre important de turistes repetidors, al voltant del 30%, s'identificaren clarament amb les afirmacions. De manera alternativa, si es fan les mitjanes de totes les valoracions, el 19% dels enquestats obtenen una puntuació igual o superior a 4, essent un 5,1% els que puntuaven totes les afirmacions per damunt de 4.

L'existència d'un important segment de turistes repetidors que s'identifica, tant funcional com emocionalment amb una destinació, demostra que la repetició de la visita no és un fenomen contingent. L'existència d'aquest segment s'hauria de reconèixer explícitament tant a les polítiques turístiques com a les comercials. Les característiques que el converteixen en un segment atractiu per a la destinació potencien les que ja s'han enunciat per al turista repetidor. Especialment, en la disposició a repetir les seves vacances a la destinació. A la Taula 6 es mostra la intenció de retorn declarada per distints grups de turistes, segons els seus nivells de repetició i de vinculació. Es distingeix, en primer lloc, entre turistes que vingueren per primera vegada a les Balears i turistes repetidors. I, en segon lloc, per als turistes repetidors, es distingeix (a partir de les valoracions que realitzen de les qüestions de attachment) entre aquells que manifesten una vinculació baixa o alta amb la destinació. Entre els

³ La tesi doctoral de Jaume Garau Taberner, en procés d'elaboració en el Departament d'Economia Aplicada de la UIB, dedica un capítol a estudiar aquest aspecte del turisme. La informació utilitzada en aquest apartat forma part del treball d'aquesta tesi.

primers visitants, un 34,5% declaren una intenció de retorn positiva, en front d'un 54,6% dels repetidors. Malgrat això, la major intenció de retorn es dona entre els repetidors amb un nivell de attachment alt, amb un 69,2% de respostes afirmatives. Aquest grup podria constituir entre un 30% i un 40% dels turistes repetidors i entre un 10% i 15% del total de turistes. Encara que es pot considerar un grup reduït, la seva fidelitat cap a la destinació

el converteix en un segment altament desitjable. No obstant, això ha d'ésser objecte de més estudi, tant en relació als mecanismes pels que es genera el vincle, com respecte a les conseqüències que la seva presència té per a la destinació (especialment respecte a la seva estructura de despesa).

Taula 5. Percentatge de visitants repetidors "d'acord" o "totalment d'acord" amb l'afirmació.

<i>Place Identity</i>	Percentatge de respostes ≥ 4
Balears és el meu lloc preferit per a anar-hi durant les meves vacances	38
Rep més satisfacció de visitar les Balears que de visitar altres destinacions	31,5
Balears són el millor lloc per a fer el que a mi m'agrada fer	36,1
Cap altre lloc pot comparar-se a Balears	19,7
<i>Place Dependence</i>	
La meua experiència a Balears és / ha estat més que un temps d'oci	40,8
Sent Balears com a part de mi	24,6
Me sent molt lligat a Balears	29,7
El que passa a Balears és important per a mi	27,4

Taula 6. Intenció de retorn en funció de la repetició i el nivell de *attachment*.

En els pròxims dos o tres anys, té previst (o és probable que ho faci) passar les seves vacances a Balears?	Primera vegada	Repetidor	Baix nivell d' <i>attachment</i>	Alt nivell d' <i>attachment</i>	Total
Sí	34,5	54,6	50,3	64,8	46,1
No	65,5	45,4	49,7	35,2	53,9
Total	100	100	100	100	100

Conclusions

Les implicacions positives que generalment s'associen amb la fidelitat dels turistes expliquen l'interès dels gestors de les destinacions en promoure aquest comportament en els seus visitants. Per a assolir aquest objectiu és important tenir present, en primer lloc, que turistes repetidors i novells presenten diferents característiques i motivacions, de manera que els mateixos tipus de productes i les mateixes estratègies promocionals no seran necessàriament adequades per ambdós segments. En segon lloc, serà d'utilitat disposar d'informació sobre els factors que influeixen positivament la intenció de retorn d'un turista. En aquest sentit, el principal determinant de la intenció de retorn sembla ésser la satisfacció obtinguda durant l'estada a la destinació. Si els gestors de la destinació pretenen potenciar la repetició de la visita s'hauran d'esforçar en oferir un producte que sigui capaç de satisfer les necessitats dels turistes. En el cas de les Illes Balears, se planteja com una dimensió essencial de la satisfacció la component constituïda pels atributs bàsics del producte de sol i platja. De la mateixa manera, l'existència d'un segment de turistes que han desenvolupat un sentit de vinculació amb la destinació demostra que, associada a la repetició de la visita, és possible generar una fidelitat i un vincle emocional amb la desti-

nació. Conèixer en profunditat i potenciar aquest segment hauria d'ésser un objectiu prioritari en un context d'importants canvis estructurals a la demanda turística. Donada la creixent competència i les noves demandes dels turistes, moltes de les destinacions europees clàssiques de sol i platja han incorporat nous factors d'atracció. Per exemple, s'han promogut alternatives d'oci més actives i s'han fet esforços per a fer aquestes destinacions atractives per a turistes que tenen altres motivacions diferents de gaudir del sol i la platja. Aquestes estratègies són sens dubte necessàries perquè les destinacions clàssiques de sol i platja sobrevisquin, particularment, si són capaces de trobar factors que les diferenciïn de destinacions rivals. Malgrat això, en emprendre la reestructuració i actualització de destinacions de sol i platja, s'hauria de tenir present que hi ha una demanda real per a aquest tipus de producte. Els resultats presentats suggereixen que és possible que la renovació de les destinacions madures de sol i platja passi per l'actualització del producte ofert d'acord a les noves demandes dels turistes, però sense reemplaçar les components essencials d'aquest tipus de producte vacacional. Addicionalment, la repetició de la visita s'ha relacionat amb la motivació per la qualitat, de manera que plantejar-se com a objectiu el foment de la repetició ha d'ésser un incentiu per a dedicar esforços a la millora de la qualitat del producte turístic ofert per la destinació.

Com s'ha indicat anteriorment, abans d'apostar per la implementació de mesures dirigides a fomentar la repetició de la visita, és necessari estudiar els efectes que aquest comportament pot tenir sobre determinades variables, com per exemple la despesa turística. En relació a l'efecte de la repetició de la visita sobre la despesa realitzada pels turistes, en el cas de les Illes Balears, si bé és cert que s'ha observat que la repetició per sí mateixa influeix negativament sobre la despesa, aquest efecte

es pot compensar si el turista elegeix la destinació motivat per la qualitat o si repeteix, no només a la destinació, sinó també a la mateixa zona. El foment d'un producte de qualitat i la creació de vincles emocionals amb la destinació pareixen ser per tant, com a elements clau per a la definició d'estratègies que afavoreixen la competitivitat de la destinació.

Referències bibliogràfiques

- Alegre, J. i Cladera, M. (2006). "Repeat visitation in mature sun and sand holiday destinations", *Journal of Travel Research*, 44 (3), pàgs. 288-297.
- Alegre, J. i Cladera, M. (2008). "Analysing the effect of satisfaction and previous visits on tourist intentions to return", *European Journal of Marketing*. En premsa.
- Alegre, J. i Juaneda, C. (2006). "Destination Loyalty. Consumers' Economic Behavior", *Annals of Tourism Research*, 33 (3), pàgs. 684-706.
- Baker, D. A. i Crompton, J. L. (2000). "Quality, Satisfaction and Behavioral Intentions", *Annals of Tourism Research*, 27 (3), pàgs. 785-804.
- Caneen, J. M. (2004). "Cultural determinants of tourism intention to return", *Tourism Analysis*, 8, pàgs. 237-242.
- Cladera, M. (2007). *La repetición de la visita como variable clave en los destinos turísticos maduros*. Tesis Doctoral, Departament d'Economia Aplicada, Universitat de les Illes Balears.
- Conselleria de Turisme de la Comunitat Valenciana (2003 a 2007). *El Turismo en la Comunidad Valenciana*. Generalitat Valenciana.
- Direcció General de Turisme (2002). *Catalunya turística en xifres 2001*. Estudis de Turisme de Catalunya, Direcció General de Turisme, Generalitat de Catalunya.
- Hallowell, R. (1996). "The relationships of customer satisfaction, customer loyalty, and profitability: an empirical study", *International Journal of Service Industry Management*, 7 (4), pàgs. 27-42.
- Haywood, K. M. (1989). "Managing word-of-mouth communications", *Journal of Services Marketing*, 3 (2), pàgs. 55-67.
- Heskett, J.L., Jones, T. O., Loveman, G. W., Sasser, W.E. Jr. i Schlesinger, L. A. (1994). "Putting the service profit chain to work", *Harvard Business Review*, March-April, pàgs. 105-111.
- Instituto Canario de Estadística (2000 a 2007). *Encuesta sobre Gasto Turístico*. Gobierno de Canarias.
- Instituto de Estudios Turísticos (2003 a 2007). *Movimientos Turísticos en Fronteras (Frontur)*. Instituto de Estudios Turísticos.
- Jorgensen, B. S. i Stedman, R. C. (2001). "Sense of place as an attitude: Lakeshore owners attitudes toward their properties", *Journal of Environmental Psychology*, 21, pàgs. 233-248.
- Juaneda, C. (1996). "Estimating the Probability of Return Visits Using a Survey of Tourist Expenditure in the Balearic Islands", *Tourism Economics*, 2 (4), pàgs. 339-352.
- Keane, M. J. (1997). "Quality and pricing in tourism destinations", *Annals of Tourism Research*, 24 (1), pàgs. 117-130.
- Kozak, M. (2001). "Repeaters' behavior at two distinct destinations", *Annals of Tourism Research*, 28 (3), pàgs. 784-807.
- Kozak, M. i Rimmington, M. (2000). "Tourist satisfaction with Mallorca, Spain, as an off-season holiday destination", *Journal of Travel Research*, 38 (1), pàgs. 260-269.
- Lau, A. L. S. i McKercher, B. (2004). "Exploration versus Acquisition: A Comparison of First-Time and Repeat Visitors", *Journal of Travel Research*, 42, pàgs. 279-285.
- Lehto, X.Y., O'Leary, J.T., Morrison, A.M. (2004). "The effect of prior experience on vacation behaviour", *Annals of Tourism research*, 31 (4), pàgs. 801-818.
- Oppermann, M. (2000). "Tourism destination loyalty", *Journal of Travel Research*, 39, pàgs. 78-84.
- Petrick, J. F., Morais, D. i Norman, W. (2001). "An examination of the determinants of entertainment vacationers' intentions to revisit", *Journal of Travel Research*, 40 (1), pàgs. 41-48.
- Reichheld, F. F. i Sasser, W. E. Jr. (1990). "Zero Defections: Quality Comes to Services", *Harvard Business Review*, 68 (5), pàgs. 105-111.
- Reid, L. i Reid, S. (1993). "Communicating Tourism Supplier Services: Building Repeat Tourist Relationships", *Journal of Travel and Tourism Marketing*, 2 (2/3), pàgs. 3-19.
- Ross, G. F. (1993). "Destination Evaluation and Vacation Preferences", *Annals of Tourism Research*, 20 (3), pàgs. 477-489.
- Sonmez, S. F., i Graefe, A. R. (1998). "Determining Future Travel Behavior from Past Travel Experience and Perceptions of Risk and Safety", *Journal of Travel Research*, 37 (2), pàgs. 171-177.
- Williams, D. R., Patterson, M., i Roggenbuck, J. (1992). "Beyond the commodity metaphor: Examining emotional and symbolic attachment to place", *Leisure Science*, 14, pàgs. 29-46.
- Yoon, Y. i Uysal, M. (2005). "An Examination of the Effects of Motivation and Satisfaction on Destination Loyalty: A Structural Model", *Tourism Management*, 26, pàgs. 45-56.

Índex de taules i gràfics

Índex de taules

- Taula 1. Perspectives de l'economia Balear.
- Taula 2. Indicadors internacionals i de la Unió Europea.
- Taula 3. Previsions internacionals.
- Taula 4. Previsions macroeconòmiques de l'economia espanyola.
- Taula 5. Evolució de l'economia espanyola.
- Taula 6. Evolució de l'economia balear
- Taula 7. Creixement del VAB de l'agricultura, ramaderia i pesca
- Taula 8. Indicadors de l'agricultura i la ramaderia
- Taula 9. Indicadors producció pesquera
- Taula 10. Creixement del VAB de la indústria i energia
- Taula 11. Indicadors de la indústria i l'energia
- Taula 12. Principals béns industrials exportats
- Taula 13. Creixement del VAB de la construcció
- Taula 14. Indicadors de la construcció
- Taula 15. Indicadors avançats de la construcció
- Taula 16. Creixement del VAB del sector dels serveis
- Taula 17. Indicadors dels serveis
- Taula 18. Indicadors del comerç
- Taula 19. Establiments turístics Balears
- Taula 20. Hotels i Apartaments a les Illes
- Taula 21. Turistes estrangers, comparació amb altres destinacions
- Taula 22. Ocupats a l'activitat de transport i comunicacions
- Taula 23. Passatgers arribats via aèria segons origen del vol.
- Taula 24. Passatgers arribats via marítima.
- Taula 25. Transport de mercaderies
- Taula 26. Indicadors d'intermediació financera
- Taula 27. Indicadors dels serveis empresarials i immobiliaris
- Taula 28. Ocupats altres serveis
- Taula 29. Indicadors del mercat laboral
- Taula 30. Cost i jornada laboral
- Taula 31. Variació interanual de l'Índex de preus de consum
- Taula 32. Indicadors de consum
- Taula 33. Consum dels residents a l'estranger
- Taula 34. Indicadors d'inversió.
- Taula 35. Recollida selectiva a les Illes Balears.

Índex de gràfics

- Gràfic 1. Evolució del preu del petroli en dòlars i euros.
- Gràfic 2. Tipus de canvi del dòlar i la lliura esterlina en front de l'euro/ecu. Mitjana mensual.
- Gràfic 3. Facturació elèctrica total. Illes Balears (Variació de la tendència)
- Gràfic 4. Pernoctacions, Viatgers i Estada mitjana hotels. Gen-Ab.
- Gràfic 5. Variació interanual dels Preus i Ingressos hotelers.
- Gràfic 6. IPC Balears, cafès i bars Balears. IHPC zona Euro (Abril)
- Gràfic 7. Passatgers arribats via aèria segons origen del vol. Cicle-tendència.
- Gràfic 8. Passatgers arribats per via aèria per illes, cicle-tendència
- Gràfic 9. Afiliats Seg Soc activitats immobiliàries Illes Balears.
- Gràfic 10. Treballadors Seg Soc del règimen especial de la llar. Cicle- tendència.
- Gràfic 11. Creixement de l'ocupació a les Illes Balears.
- Gràfic 12. Variació interanual de l'Índex de preus de consum.
- Gràfic 13. Pressió humana a les Illes Balears 1999-2007.
- Gràfic 14. Evolució volum total de residus i pressió humana a Mallorca.
- Gràfic 15. Evolució volum total de residus i pressió humana a Pitiüses.
- Gràfic 16. Evolució volum total de residus i pressió humana a les Menorca.
- Gràfic 17. Generació mitjana de rebuig per habitant i dia Mallorca.
- Gràfic 18. Generació mitjana de rebuig per habitant i dia Menorca.
- Gràfic 19. Generació mitjana de rebuig per habitant i dia Pitiüses.
- Gràfic 20. Evolució del volum total de residus i de la recollida selectiva a Mallorca 2004-2007.
- Gràfic 21. Evolució del volum total de residus i de la recollida selectiva a Menorca 2004-2007.
- Gràfic 22. Evolució del volum total de residus i de la recollida selectiva a les Pitiüses 2004-2007.
- Gràfic 23. Producció de residus perillosos a les Illes Balears.
- Gràfic 24. Noves inscripcions de petits productors de residus perillosos a les Illes Balears.

Notes i abreviatures. Agraïments

Notes i abreviatures

Els percentatges de variació es refereixen a la diferència entre el període esmentat d'enguany i el mateix període de l'any passat, excepte quan es diu expressament una altra cosa.

La Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació no es responsabilitza de les opinions expresades en el monogràfic de la secció 4, les quals corresponen als autors.

Abreviatures:

T_{t-k}ⁱ (%): Variació interanual de la component tendència-cicle calculat segons el programa Tramo-Seats.

S.Original: dades de la sèrie original

SA Series: dades ajustades d'estacionalitat segons el programa Tramo-Seats.

n. d. No disponible.

BE: Banc d'Espanya

CEur: Comissió Europea.

FMI: Fons Monetari Internacional.

Frontur: Enquesta a les fronteres, Institut d'Estudis Turístics, Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç.

MinFom: Ministeri de Foment.

Agraïments

Institucions i òrgans administratius

AENA – Aeroport d'Eivissa.

AENA – Aeroport de Maó.

AENA – Aeroport de Palma.

Autoritat Portuària de les Balears (APB), Ministeri de Foment.

Asociación Española de Fabricantes de Automòviles y Camiones (ANFAC)

Banco de España (BE).

Butlletí estadístic, Ministeri de Foment.

Col·legi Oficial d'Arquitectes de Balears (COAB).

Consell Superior de Cambres de Comerç d'Espanya.

Compañía Logística de Hidrocarburos (CLH), Palma.

Consell d'Eivissa

Consorci de Residus Urbans i Energia de Menorca

Direcció General de Biodiversitat, Conselleria de Medi Ambient

Direcció General d'Energia, Conselleria de Comerç, Indústria i Energia

Direcció General de l'Oficina del Canvi climàtic, Conselleria de Medi Ambient

Direcció General de Recursos Hídrics, Conselleria de Medi Ambient

Direcció General de Pesca, Conselleria d'Agricultura i Pesca

Direcció General d'Aviació Civil, Ministeri de Foment.

Direcció General de Fons Comunitaris i Finançament Territorial, Ministeri d'Hisenda.

Direcció General de Trànsit (DGT), Ministeri d'Interior.

Direcció General d'Habitatge, Arquitectura i Urbanisme, Ministeri de Foment.

Direcció Insular de Residus, Consell de Mallorca

Direcció Provincial de Trànsit (DP Trànsit), Ministeri d'Interior.

Direcció Territorial de Comerç a les Illes Balears, Ministeri d'Economia.

Espais de Natura Balear, Conselleria de Medi Ambient

Euro6000

EUROSTAT.

Estadístiques, Ministeri de Treball i Afers Socials (MTAS).

Estadístiques, Ministeri d'Habitatge

Gesa-Endesa.

CTTIB-Enturib, Conselleria de Turisme.

Instituto de Estudios Turísticos (IET), Ministeri d'Economia.

Instituto Social de la Marina a les Illes Balears (ISM), Ministeri de Treball i Afers Socials.

Instituto Nacional de Estadística (INE), Ministeri d'Economia.

Instituto de Estudios de Automoción (IEA).

Mercados Centrales de Abastecimiento de Palma de Mallorca, S.A (mercapalma, s.a.)

Servei estadístic nacional de Malta.

Servei estadístic nacional del Marroc.

Instituto Nacional de Estadística de Portugal.

Servei Estadístic Nacional de Tunísia,

Servei Estadístic Nacional de Turquia.

Servei Estadístic Nacional de Xipre.

Servired

Subdirecció General d'Estudis, Secretaria General Tècnica, Ministeri de Ciència i Tecnologia (MCYT).

Agrupación de Fabricantes de Cemento de España (Oficemen).

Asociación de Empresas Constructoras de Ámbito Nacional (Seopan).

Servei d'Ocupació de les Illes Balears (SOIB), Conselleria de Treball i Formació

Sistema 4B

TINSA.

Tresoreria Territorial de la Seguretat Social a les Illes Balears (TTSS), Ministeri de Treball i Afers Socials.

Govern de les Illes Balears

Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació
Direcció General d'Economia

FE D'ERRADES DEL BUTLLETÍ DE CONJUNTURA ECONÒMICA DE JULIOL 2008

A la pàgina 21 la taula 13 ha de ser:

Taula 13. Creixement del VAB de la construcció																
Taxes de variació interanual a preus constants (en %)																
Anual				Trimestral												
2004	2005	2006	2007	2005				2006 (e)				2007 (e)				2008 (a)
		(e)	(e)	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I
1,4	2,5	3,7	3,7	2,2	2,4	2,6	2,9	3,3	3,7	3,9	4	3,9	4	3,8	3	0,2
a: avanç e: estimació p: previsió																
Font: Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació																

A la pàgina 55 la taula 3 ha de ser:

Taula 3. Despesa per turista i dia en funció de la repetició, la nacionalitat i la temporada (2007).

	Totes les nacionalitats	Espanyols	Alemanys	Britànics
Totes les temporades				
Total	91,40	88,10	82,82	95,89
Repetidors	92,03	86,92	84,32	97,99
Primers visitants	91,12	88,89	82,18	95,15
Temporada baixa				
Total	59,59	57,02	62,65	61,96
Repetidors	61,58	58,29	70,68	78,23
Primers visitants	58,59	55,83	61,35	54,51
Temporada mitjana				
Total	84,70	68,15	78,05	90,67
Repetidors	89,63	70,10	75,19	102,25
Primers visitants	82,65	66,75	78,75	86,60
Temporada alta				
Total	98,14	110,12	89,00	98,55
Repetidors	97,54	112,52	86,82	96,81
Primers visitants	98,41	108,78	90,23	99,16
Font: Centre d'Investigació i de Tecnologies Turístiques, Govern de les Illes Balears.				